



**T. C.
RECEP TAYYIP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**TACETTİN ŞİMŞEK'İN ESERLERİNİN TÜRKÇE DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI'NA UYGUNLUĞU VE ETKİNLİK
ÖNERİLERİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Sümeyye KARA

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE**

**RİZE
2022**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalında, Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE danışmanlığında, Sümeyye KARA tarafından hazırlanan *Tacettin Şimşek'in Eserlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'na Uygunluğu ve Etkinlik Önerileri* adlı bu tez çalışması, 07/10/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Unvanı, Adı SOYADI	İmza
Başkan	: Prof. Dr. Sedat MADEN	
Üye	: Doç. Dr. Yasemin BAKİ	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE	

ETİK BEYAN

Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programından mezun olmak üzere teslim ettiğim “Tacettin Şimşek’in Eserlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı’na Uygunluğu ve Etkinlik Önerileri” adlı tezim, bilim ve araştırma etiği prensiplerine riayet edilerek tarafımdan yazılmıştır.

Tez çalışmamda, başka kaynaklardan aktarılan bütün bilgi ve alıntılar, Enstitünüz Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak açıkça gösterilmiştir. Kaynağı gösterilenler dışında kalan bütün bilgiler uygun araştırma yöntemi kullanılarak tarafımdan edinilmiş ve esere bu şekilde yansıtılmıştır. Şahsıma ait olmayan hiçbir bilgi, kasıt veya kusurlar, şahsıma aitmiş gibi gösterilmemiştir. İnternet kaynakları dâhil, sahibine/kaynağına atıf yapılmaksızın hiçbir bilgi kullanılmamıştır. Aksinin ortaya çıkması hâlinde doğacak bütün hukuki, idari, akademik ve etik sorumluluk tarafıma ait olacaktır. Eserin tesliminden sonra herhangi bir zamanda, bilim etiğine aykırılık tespit edilmesi ve / veya eserimle ilgili intihal veya intihal şeklinde anlaşılacak bir durumun ortaya çıkması hâlinde; Üniversiteniz ve eğitim kadronuzun hiçbir şekilde sorumlu tutulmayacağını hür irademle kabul, beyan ve taahhüt ederim.

07/10/2022

Sümeyye KARA

ÖN SÖZ

Lisansüstü eğitimim boyunca tüm bilgi birikimini ve tecrübelerini benimle paylaşan, çalışmamın başından sonuna kadar akademik destek ve katkılarının yanı sıra manevi desteğini, emeğini, sabrını ve anlayışını esirgemeyen, motivasyonumun düştüğü zamanlarda beni hep yüreklendiren değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE'ye sonsuz teşekkür ederim.

Beni bu yaşa getiren, eğitim hayatım boyunca beni maddi manevi destekleyen, her zor günümde yanımda olduğunu hissettiğim babam Muhammet ERDEM'e, kardeşlerim Merve ERDEM ve Beyza ERDEM'e sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum. Eğer hayatta olsaydı bu sevinç ve gururu en samimi duygularıyla benimle paylaşacağına inandığım anneciğim Asiye ERDEM'i rahmetle anıyorum.

Lisansüstü eğitim almam için üniversite başvurumu yaparak bu başarıyı elde etmeme vesile olan ve cesaretlendiren Dr. Öğr. Üyesi İlknur BEYAZ ÖZBEY'e teşekkür ederim.

Son olarak manevi desteğiyle yanımda olan eşim Osman KARA'ya sabrı ve anlayışından dolayı teşekkür ederim.

Sümeyye KARA

RİZE / 2022

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	I
ETİK BEYAN.....	II
ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖZET	VII
ABSTRACT.....	VIII
KISALTMALAR.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
GİRİŞ	1
1.TÜRKÇE EĞİTİMİ	6
1.1. Türkçe Eğitime Genel Bir Bakış.....	6
1.2. Türkçe Eğitiminin Amaçları	7
1.3. Türkçe Dersi Öğretim Programı	7
1.3.1. Değerlere İlişkin Açıklamalar.....	9
1.3.2. Tema ve Konulara İlişkin Açıklamalar.....	10
1.3.3. Metinlere İlişkin Açıklamalar	13
1.4. Türkçe Eğitiminde Etkinlik Yaklaşımı	15
1.5. Türkçe Eğitiminde Çocuk Edebiyatı.....	16
1.5.1. Çocuk Edebiyatının Çocuk Gelişimine Katkısı	17
1.5.2. Çocuk Edebiyatının Niteliği	19
1.6. Tacettin Şimşek ve Eserleri	21
1.7. İlgili Araştırmalar	22
1.7.1. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Kök Değerler ile İlgili Çalışmalar	22
1.7.2. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Belirtilen Metin ve Tema Özellikleri ile İlgili Çalışmalar	25
1.7.3. Çocuk Edebiyatı Eserlerinin İçerik Özellikleri ile İlgili Çalışmalar.....	26
2. YÖNTEM	29
2.1. Araştırmanın Modeli.....	29
2.2. Çalışma Materyali.....	29

2.3. Veri Toplama Yöntemi	31
2.4. Verilerin Analizi	31
3.BULGULAR VE YORUM.....	33
3.1.Yeşil Gözlü Kardan Adam.....	33
3.1.1. Kök Değerlere İlişkin Bulgular.....	33
3.1.1.1. Anneye Benzemek Güzeldir	33
3.1.1.2. Üç Ortak Otuz Balık	35
3.1.1.3.Kırılan Yumurta.....	36
3.1.1.4. Ver Elini Gökyüzü	37
3.1.1.5.Yeşil Gözlü Kardan Adam.....	37
3.1.1.6. Sana Gelirim Anne.....	39
3.1.1.7. Rüzgâr Kuşu	40
3.1.1.8. Kel Başa Şimşir Tarak	40
3.1.1.9. Yunus Dede.....	40
3.1.1.10. Kürdan Kız.....	41
3.1.2. Tema ve Konulara İlişkin Bulgular	42
3.1.2.1. Anneye Benzemek Güzeldir	42
3.1.2.2. Üç Ortak Otuz Balık	43
3.1.2.3. Kırılan Yumurta	44
3.1.2.4. Ver Elini Gökyüzü	45
3.1.2.5. Yeşil Gözlü Kardan Adam.....	45
3.1.2.6. Sana Gelirim Anne.....	48
3.1.2.7. Rüzgâr Kuşu	49
3.1.2.8. Kel Başa Şimşir Tarak	49
3.1.2.9. Yunus Dede.....	49
3.1.2.10. Kürdan Kız.....	50
3.1.3. İçerik Özelliklerine İlişkin Bulgular	50
3.1.3.1. Anneye Benzemek Güzeldir	50
3.1.3.2. Üç Ortak Otuz Balık	51
3.1.3.3. Kırılan Yumurta	52
3.1.3.4. Ver Elini Gökyüzü	52

3.1.3.5. Yeşil Gözlü Kardan Adam.....	53
3.1.3.6. Sana Gelirim Anne.....	54
3.1.3.7. Rüzgâr Kuşu	55
3.1.3.8. Kel Başa Şimşir Tarak	56
3.1.3.9. Yunus Dede.....	57
3.1.3.10. Kürdan Kız.....	58
3.2. İlk yaz Tatili.....	59
3.2.1. Kök Değerlere İlişkin Bulgular.....	60
3.2.2. Temalara İlişkin Bulgular	61
3.2.3. İçerik Özelliklerine İlişkin Bulgular	61
3.2.3.1. Çocukistan	61
3.2.3.2. Suların Rüyası.....	66
3.2.3.3. Adı Galiba Aşk	72
3.2.3.4. İlk yaz Tatili.....	78
3.3. Etkinlik Önerileri	83
3.3.1. Anneye Benzemek Güzeldir (3. Sınıf).....	83
3.3.2. Üç Ortak Otuz Balık (3. Sınıf).....	87
3.3.3. Kırılan Yumurta (3. Sınıf)	92
3.3.4. Ver Elini Gökyüzü (3. Sınıf).....	96
3.3.5. Yeşil Gözlü Kardan Adam (4. Sınıf)	99
3.3.6. Sana Gelirim Anne (3.Sınıf)	104
3.3.7. Rüzgâr Kuşu (3. Sınıf).....	107
3.3.8. Kel Başa Şimşir Tarak (3. Sınıf).....	111
3.3.9. Yunus Dede (3. Sınıf)	113
3.3.10. Kürdan Kız (4.Sınıf)	117
4. SONUÇ VE TARTIŞMA	119
KAYNAKÇA.....	124

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ana Bilim Dalı : Temel Eğitim

Tez Türü : Yüksek Lisans Tezi

Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE

Hazırlayan : Sümeyye KARA

Yıl : 2022

Sayfa Sayısı : 140

ÖZET

TACETTİN ŞİMŞEK’İN ESERLERİNİN TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI’NA UYGUNLUĞU VE ETKİNLİK ÖNERİLERİ

Bu araştırmada, Tacettin Şimşek’in eserlerini Türkçe Dersi Öğretim Programı’na uygunluk açısından incelemek ve bu eserler aracılığıyla etkinlik önerileri oluşturmak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda yazarın 9-12 yaş düzeyine uygun “Yeşil Gözlü Kardan Adam” kitabındaki on (10) hikâyesi ve “İlkyaz Tatili” kitabındaki altmış iki (62) şiiri; kök değer, tema, konu ve içerik özellikleri bakımından doküman incelemesi kullanılarak incelenmiş ve betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. İncelenen eserlerden hareketle yazarın hikâyelerinde dostluk, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerini işlediği; şiirlerinde ise en fazla sevgi değerini ele aldığı belirlenmiştir. Şimşek’in hikâyelerinin çoğunlukla Erdemler temasıyla, şiirlerinin ise Çocuk Dünyası temasıyla ilgili olduğu saptanmıştır. Metinlerde işlenen tema ve konuların çocuk okurların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olduğu, içerik özellikleri açısından çocukların seviyesine uygun olduğu, dil becerilerinin gelişimine ve hayal dünyalarının zenginleşmesine katkı sağlayacak nitelikler taşıdığı tespit edilmiştir. Yazarın hikâyelerinden hareketle ilkokul Türkçe derslerinde kullanılabilecek etkinlik önerileri oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, Türkçe dersi öğretim programı, çocuk edebiyatı.

Recep Tayyip Erdogan University Institute of Graduate Studies

Department : Basic Training

Thesis Type : Master Thesis

Supervisor : Asst. Prof. Dr. Bekir GÖKÇE

Author : Sümeyye KARA

Year : 2022

Pages : 140

ABSTRACT

THE SUITABILITY OF TACETTİN ŞİMŞEK'S WORKS FOR THE TURKISH LANGUAGE CURRICULUM AND ACTIVITY SUGGESTIONS

In this research, it is aimed to examine Tacettin Şimşek's works in terms of suitability for the Turkish Language Curriculum and to create activity suggestions through these works. For this purpose, the author's ten (10) stories in the book "Yeşil Gözlü Kardan Adam" suitable for the age of 9-12 and sixty-two (62) poems in the book "İlk yaz Tatili" were examined using document analysis in terms of root value, theme, subject, and content features and analyzed using the descriptive analysis. Based on the analyzed works, it has been determined that the author deals with the values of friendship, self-control, patience, respect, love, patriotism, and benevolence in his stories, while he deals with the value of love the most in his poems. It has also been found that Şimşek's stories are mostly related to the theme of Virtues, and his poems are related to the theme of Children's World. In addition, it has been revealed that the themes and topics covered in the texts can meet the interests and needs of child readers, are suitable for the level of children in terms of content features and have qualities that will contribute to the development of their language skills and enrichment of their imaginations. Based on the author's stories, examples of activities that can be used in primary school Turkish language courses are presented.

Keywords: Turkish language education, Turkish language curriculum, children's literature.

KISALTMALAR

akt.	: Aktaran
c.	: Cilt
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Ed.	: Editör
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Öğr.	: Öğretim
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDÖP	: Türkçe Dersi Öğretim Programı
TÜBA	: Türkiye Bilimler Akademisi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Temalar ve Konu Önerileri	11
Tablo 2. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımı	14
Tablo 3. Yeşil Gözlü Kardan Adam Kitabında Yer Alan Öyküler	33
Tablo 4. Yeşil Gözlü Kardan Adam Kitabında Yer Alan Kök Değerlerin Dağılımı.	42
Tablo 5. İlyaz Tatili Kitabında Yer Alan Şiirler	59
Tablo 6. İlyaz Tatili Kitabında Bulunan Kök Değerlerin Dağılımı	60
Tablo 7. İlyaz Tatili Kitabında İşlenen Temalar	61

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı, problem cümlesi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Geçmişten günümüze yazın tarihine bakıldığında yetişkinlere yönelik kaleme alınmış birçok esere rastlanmakla birlikte çocuklara hitap eden edebiyat ürünlerinin yeterli sayıda olmadığı görülmektedir. Sağlam'a (2009) göre evrende çocuğun, yetişkinlerden bağımsız, kendine ait dünyası olan bireyler olarak kabul görmeleri iki yüzyılı kapsayan bir süreci oluşturmaktadır. Çocukların ilgilerini, okuma zevklerini göz önünde bulundurarak eserler ortaya konulması Türkiye'de ve dünyada dikkat çeken bir konu hâline gelmektedir. Yakar (2011) günümüzde Türk çocuk edebiyatında birçok başarılı kalemin ortaya koyduğu eserlerin nitelik ve nicelik yönünden oldukça iyi durumda olduğunu düşünmektedir.

Çocuk edebiyatı, çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkeleri temelinde; çocuğu eğlendirerek hoş vakit geçirmesi amacıyla oluşturulan eserlerin bütününe verilen addır. Bu doğrultuda eser veren sanatçılar, sanatla eğitimi birleştirerek okuyucuya seslenir, hedef kitlenin yüreğinde ve belleğinde iz bırakmaya yönelik bir çaba gösterir. Masal, hikâye ve şiir başta olmak üzere çocuğun yaşantısını zenginleştirerek onu hayata hazırlamak gibi özel bir yer edinen edebiyat ürünleri, ilköğrenim sürecinde son derece önemli bir işlev yüklenmektedir. Bu işlevin bilincinde olan yazarların Türkçenin eğitimi ve öğretimine katkıları yadsınamaz bir gerçekliktir. Aydemir (2010) çocuk edebiyatı alanında eserlerin ve yazarların çoğalmasının, dünyada olduğu gibi ülkemizde de bu alanın bir ihtisas hâline gelmesini hızlandırdığını düşünmektedir.

Türkçe eğitiminde başarıya ulaşmanın ön koşulu, öğrencileri erken yaştan itibaren nitelikli metinlerle buluşturmadır. Bu amaçla çocuk edebiyatı ilkelerine uygun biçimde oluşturulan eserlerden yararlanılması son derece önemlidir. Çocukların dilsel, zihinsel, duygusal, sosyal ve estetik açıdan gelişimleri büyük ölçüde bu nitelikleri taşıyan eserlerin varlığına bağlıdır. Demir (2022) çalışmasında, çocuk edebiyatı eserlerinin, toplumda bilinçli, duygu ve düşünce yönetimini iyi yapabilen bireyler yetiştirmesi açısından çocuklar için büyük önem taşıdığını belirtmektedir.

Hiç kuşkusuz bu eserler, çocuğu hayata hazırlayıcı mahiyette bir değerler evrenine, izlek örgüsüne, içeriğe, dil ve anlatım yetkinliğine sahiptir. Sözü edilen nitelikte eser veren yazarlardan biri de Tacettin Şimşek'tir. "Şimşek, bilimsel üretkenliği ve yazınsal üretimi ile çocuk edebiyatı alanında bilimsel iletişim sürecine katkıda bulunmaktadır. Bu yanıyla Türk çocuk edebiyatına kuram ve uygulamada dinamik bir etki kazandırmaktadır" (Şeref ve Kaşaveklioğlu, 2019).

Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin nicelik ve nitelikleriyle ilgili sorunlar, uzun bir süredir tartışılmaktadır. Özellikle okul öncesi eğitim ve ilköğretimde çocuk edebiyatı ilkelerine uygun biçimde yazılmış eserlerle tanışması ve iletişim kurması gereken çocuk okuyucunun bu dönemlerde türünün başarılı örnekleriyle karşılaşmadığı sorunu bilinmektedir. Bu bağlamda çocuklara ana dili bilinci ile birlikte ana dili sevgisi kazandırmada metinlerin önemli görevleri olduğunu düşünen Kolaç (2009), metinlerin Türkçe ders kitaplarının can damarı olduğunu belirtmektedir.

Hedef okur kitlesinin çocuk olduğu metinler birçok araştırmaya konu olmuştur. Metinler, Çelebi (2018), Özkul (2019), Yılmaz (2019), Yüce (2020), Bulut (2021), Kaya (2022), Korkutay ve Kaplan (2022), Satılmış'ın (2022) çalışmalarında görüldüğü gibi Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen kök değerler açısından; Coşkun ve Taş (2008), Dilidüzgün (2010), Şahin ve Bayramoğlu (2016), Çalışkan (2016), Nural'ın (2019) çalışmalarında ise Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki tema özellikleri açısından incelenmiştir. Örnek verilen bu incelemelerin bazılarında olduğu gibi Çolakça (2013), Akyüz (2014), Doğan (2015), Tekin (2017), Arıkan (2018), Uyar (2019), Ceylan (2021), Erdoğan (2021), Tarhan da (2021) yaptıkları çalışmalarda çocuk edebiyatına katkı sağlamış yazarların eserlerini çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda biçim ve içerik yönünden incelemişlerdir. Bu çerçevede eserleri bugüne kadar çocuk edebiyatı bakımından bir tez çalışmasında değerlendirilmemekle birlikte kaleme aldığı bazı eserleri Türkçe ders kitaplarında metin olarak kullanılan yazarlardan Tacettin Şimşek'in ilköğretim çağına uygun olan metinleri, hedef kitlenin gelişimini destekleyebileceği gibi duygu, düşünce ve yaşantı bakımından zenginleşmesini sağlayabilecektir. Ayrıca bu metinler, ilköğretim Türkçe derslerinin daha verimli ve etkili biçimde işlenebilmesinin önünü açabilecektir. Özellikle bu metinlerden hareketle oluşturulan etkinlikler, çocukların dil ve zihin becerileri başta olmak üzere gelişimlerini bütüncül olarak olumlu etkileyebilecektir. Canberk'e (2017)

göre Türkçe eğitiminde kullanılacak metinlerin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen genel amaçları kazandıracak nitelikte olması gerekmektedir. Durukan da (2008) Türkçe eğitiminde ders araç gereçlerinin başarıya ulaşabilmesinin, Türkçe öğretim programının genel ve özel amaçlarıyla tutarlı olmasına bağlı olduğunu belirtmektedir.

Yukarıdaki gerekçelerden hareketle araştırmada, Türkiye'de çocuk edebiyatı alanının gelişimine akademisyen ve yazar olarak önemli katkılarda bulunan Tacettin Şimşek'in eserlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'na uygunluğunun incelenmesi düşüncesi hayata geçirilmiş, yazarın “Yeşil Gözlü Kardan Adam” öykü kitabı ile “İlkyaz Tatili” şiir kitabı bilimsel yöntemler kullanılarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra Şimşek'in öykülerinden hareketle ilkokul düzeyine uygun etkinlik önerileri oluşturulmuştur.

Araştırmanın Önemi

Türkçe eğitimi; dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında öğrencileri geliştirmeyi amaçlar. Bu amaç doğrultusunda gelişimin ön koşulu, hedef kitleyi nitelikli eserlerle buluşturmadır. Sözü edilen eserlerin toplandığı alanın adı ise çocuk edebiyatıdır. Türkiye'de çocuk edebiyatı alanında kuramsal ve yazınsal çalışmaları olan bilim adamlarından biri de Tacettin Şimşek'tir. Şimşek, Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde görevli olup Uçan At Yayınlarının yazar ve editör kadrosundadır. Bu araştırmada Şimşek'in “Yeşil Gölü Kardan Adam” ve “İlkyaz Tatili” adlı eserlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'na uygunluğu açısından incelenmesi ve bu eserler kullanılarak etkinlik önerileri oluşturulması; öğrenci, öğretmen, anne baba ve öğretim programını hazırlayanlara çeşitli katkılar sağlayabilecektir. Öncelikle 9-12 yaş kesimine uygun biçimde hazırlanan bu eserlerin incelenmesi, öğrencilerin gelişimini farklı yönlerden destekleyebilecektir. Bu inceleme, sahada çalışan sınıf ve Türkçe öğretmenleri başta olmak üzere eğitimcilere bakış açısı kazandırabilecektir. Öte yandan bu inceleme, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı hazırlayanlar açısından da yararlı olabilecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, akademisyen ve yazar olarak Türkiye’de çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalarıyla tanınan Tacettin Şimşek’in eserlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı’na uygunluğunu belirlemek ve bu eserler kullanılarak etkinlik önerileri oluşturmak amaçlanmaktadır.

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi “*Tacettin Şimşek’in eserlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı’na uygunluğu ne düzeydedir?*” şeklindedir. Bu ana problem cümlesinden yola çıkarak aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir.

Tacettin Şimşek’in öykü ve şiirleri;

1. Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki hangi kök değerler ile ilgilidir?
2. Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki hangi tema ve konularla bağlantılıdır?
3. Hangi içerik özelliklerine sahiptir?
4. Tacettin Şimşek’in öyküleri, Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki hangi kazanımları gerçekleştirmeye elverişlidir?

Sayıtlar

Tacettin Şimşek’in “Yeşil Gözlü Kardan Adam” ve “İlkyaz Tatili” adlı eserlerinin, Türkçe Ders Öğretim Programı’na uygun olduğu ve bu eserler aracılığıyla Türkçe eğitimi açısından kullanışlı etkinlik önerileri oluşturulabileceği varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Araştırma, Tacettin Şimşek’in “Yeşil Gözlü Kardan Adam” hikâye kitabındaki on hikâye ile “İlkyaz Tatili” şiir kitabındaki altmış iki şiirin Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki kök değer ve temalarla bağlantısıyla, içerik özellikleriyle ve hikâye kitabındaki metinlere yönelik oluşturulan etkinlik önerileriyle sınırlıdır.

Tanımlar

Bu çalışmada sözü edilen kavramların tanımları aşağıda verilmiştir.

Türkçe Eğitimi: İlkokulda Türkçe eğitimi; dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma üzere dört temel dil becerisinin etkileşimli olarak kullanıldığı çalışmaları içermektedir. Anlama ve anlatma alanları içerisinde yer alan bu becerilerin ilkokul

öğrencilerine kazandırılması hedeflenmektedir. Bu becerilerin ilişkisel olarak öğrencilere aşamalı bir şekilde öğretilmesi öğrencilerin kendilerini yazılı ve sözlü olarak ifade etme becerilerinin gelişimi için önemlidir. Bu doğrultuda hazırlanan Türkçe ders kitapları, Türkçe dersi öğretim programlarının taşıyıcısı ve tamamlayıcısı niteliğindedir. Bu çerçevede Türkçe dersleri, ana dili eğitimi ve öğretiminin vazgeçilmez alanlarıdır.

Öğretim Programı: “Bir okulu bitirmek veya bir alanda uzmanlaşmak için okunması gereken ders ve konuları kapsayan plan, ders programı, müfredat, müfredat programı” (TDK, 2022).

Çocuk Edebiyatı: Çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkeleri doğrultusunda oluşturulmuş eserlerin bütünüdür. “Çocuk edebiyatı çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı terimlerin tamamıdır” (Yalçın ve Aytaş, 2005).

Çocuk Kitapları: Okurlarının ilgilerini kapsayan, henüz edebiyat deneyimleri olmayanları bu konuda yüreklendiren, okuma ilgisi oluşturan ve güdüleyen, çocukların ve gençlerin aydınlanmaları, deneyimlerinin artması, ön yargılardan arınıp toplumsallaşmalarını kolaylaştırarak onların kimliklerini kazanmalarını sağlayan eserlerdir (Dahrendorf, 1992’den akt. Dilidüzgün, 2004).

1.TÜRKÇE EĞİTİMİ

1.1. Türkçe Eğitime Genel Bir Bakış

Türkçe eğitimi, bireylerin doğumu ile başlayıp doğal biçimde gelişen, okul çağı boyunca formel ve informal eğitim ortamlarında devam ederek nitelik kazanan bir süreci kapsamaktadır.

Bireyler, büyük oranda temel bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandıkları önemli bir dönemi kapsayan ilkokul çağına eriştiklerinde ana dilini ailelerinden öğrenmiş olarak okula gelirler (Erdem ve Bayraktar, 2018). Bireylerin ailelerinden aldığı ana dili eğitimi, onlarda bir temel oluşturması açısından önemlidir fakat Türkçenin kuralları ve doğru kullanımı açısından yetersiz kalmaktadır. Öğrencilerin ana dilini etkili kullanılabilmesi için iyi bir ana dili eğitimi alabilmesi gerekir ve açıdan Türkçenin eğitimi ve öğretimi önem arz etmektedir.

Türkçe öğretimi; dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin etkileşimli olarak kullanıldığı çalışmaları içermektedir. Bununla birlikte Türkçe öğretimi yalnızca bu geliştirilmesi değil, Türkçeyi doğru ve güzel öğrenme, bireylerde düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerinin geliştirilmesi şeklinde vurgulanmaktadır (Güneş, 2019).

Türkçe eğitimi; TDÖP kılavuzluğunda, birçok materyal ile zenginleştirilmiş eğitim mekânlarında sürdürülen, farklı ölçme araçlarıyla öğretim çıktıları değerlendirilen, bireylere dili kullanma, düşünme, duyarlılık yaratma, okuma kültürü kazandırma gibi boyutları olan bir disiplindir (Şen, 2019). Türkçe öğretimi alanının zamanla genişlemesi ve niteliğinin artması ile bireyin daha fazla dikkatini çektiği söylenebilir (Koç ve Kıymaz, 2019).

Türkçe eğitiminde başta dil becerileri olmak üzere zihin becerileri, sosyal beceriler ve zihinsel bağımsızlık becerilerinin son derece önemli olduğu bilinmektedir.

Türkçe ders kitapları, Türkçe eğitiminde öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin gelişmesinde yaygın olarak kullanılan önemli materyallerdir (Kılıç, 2019). Ders kitapları, TDÖP amaçları doğrultusunda öğretmen ve öğrencilerin başvurduğu temel kılavuz olma niteliği taşımaktadır (Yaylı, 2018). Bundan dolayı ders kitapları Türkçe eğitiminde sıkça kullanılan kaynaklardır. İşeri (2018) Türkçe derslerinin temalar ve temalara uygun farklı türde metinlerle

etkinlik temeline dayalı, öğrenciyi merkeze alan bir anlayışla gerçekleştirilmeye çalışılmasını öngörmektedir. Bu durum, Türkçe eğitiminde disiplinler arası çalışmaların zorunlu olması gerektiği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır.

1.2. Türkçe Eğitiminin Amaçları

Dünyada gerçekleşen yeniliklerle eş zaman içinde Türkçe eğitimi ve öğretimi alanında da önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Bu gelişmelerden biri olan yapılandırmacı yaklaşımın Türkçe eğitime yansıtması ile öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerinin yanı sıra bireysel ve sosyal becerilerini geliştirmek hedeflenmiştir (Güneş, 2013).

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda aktarılan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri istikametinde oluşturulan Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) ile öğrencilerin; temel dil becerilerinin geliştirilmesi, ana dilinin kurallarına uygun olarak kullanımının sağlanması, söz varlığının zenginleştirilerek dil zevki ve bilincine eriştirilmesi, okuma yazma sevgisinin kazandırılması ve okuduklarını eleştirel bakış açısıyla değerlendirilmesi, kendilerini sözlü ve yazılı olarak doğru ifade edebilmelerinin sağlanması; araştırma, keşfetme gibi bilişsel beceriler ile bilgiye ulaşabilme, bilgiyi sorgulayabilme ve düzenleyebilme becerilerinin geliştirilmesi, millî ve manevi değerlerinin güçlendirilmesi, Türk ve dünya kültürüne ait eserler aracılığı ile değerleri fark etmelerinin sağlanması hedeflenmiştir (MEB, 2019).

Kırbaş'a (2008) göre "Türkçe bir dil dersi değil, beceri dersidir." Ana dili kullanma, bireyin duygu ve düşüncelerini yazılı ya da sözlü olarak ifade etme becerilerini geliştirmek Türkçe eğitimin öncelikli hedefidir.

1.3. Türkçe Dersi Öğretim Programı

Öğretim Programı, TDK'de (2022) "Bir okulu bitirmek veya bir alanda uzmanlaşmak için okunması gereken ders ve konuları kapsayan plan, ders programı, müfredat, müfredat programı" ifadeleri ile tanımlanmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı, başta temel dil becerileri olmak üzere öğrencilerin kazanmalarının hedeflendiği çeşitli becerileri geliştirmek amacıyla izlenmesi gereken içeriği ifade etmektedir. Öğrencilerin ulaşması beklenen hedefler için verilecek olan Türkçe eğitiminin sistemli yürütülmesi, bu planlı uygulamalarla gerçekleşmektedir.

Kullanılan eğitim- öğretim programlarında değişen ve gelişen dünyaya uyum sağlamak, eğitimde kaliteyi artırmak, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak becerilerle bireyin donanımını arttırmak amacıyla zaman zaman güncellemeler yapılmaktadır. 2005-2006 yıllarında yapılan yenileme ile yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda bir öğretim programı hazırlanmıştır. “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yapılandırmacı yaklaşım merkeze alınmakla birlikte, çoklu zekâ ve öğrenci merkezli öğrenme gibi çeşitli eğitim yaklaşımlarından yararlanılmıştır.” (MEB, 2005). Güncellenen programa göre öğrenci merkezli kavramsal öğrenme, aktif öğrenme, eleştirel, mantıksal, yansıtıcı, üst bilişsel ve yaratıcı düşünme becerileri ve çoklu öğrenme ortamı oluşturulmasına önem veren programda ayrıca öğretimde kullanılacak ders kitaplarına etkinliklerin eklenmesi ve öğretmen kılavuz kitaplarının hazırlanması sağlanmıştır (İşeri ve Baştuğ, 2016).

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın (2019) içeriği incelendiğinde; öğretim programının amaçları, perspektifi ve alt başlıkları olarak değerlerimiz ve yetkinlikler bölümü, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, bireysel gelişim ve öğretim programları, TDÖP’nin özel amaçları, öğrenme öğretme yaklaşımı, uygulamada dikkat edilecek hususlar, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı başlıklarına yer vermiştir. Uygulamada dikkat edilecek hususlarda ise ilk okuma yazma süreci, temalar ve temalara ilişkin açıklamalar, metin türleri, sayıları ve niteliklerine yönelik açıklamalara değinilmiştir. Tematik yaklaşımla hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlar ise dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisi altında sunulmuştur.

Yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda amaçlar şöyledir:

- “dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,

- millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması” (MEB, 2019: 8).

1.3.1.Değerlere İlişkin Açıklamalar

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda; *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik* olmak üzere on kök değere yer verilmiştir (MEB, 2019). Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2005) değerler eğitimi örtük bir şekilde yer almış, ayrı bir bölüm olarak açık bir biçimde verilmemiştir. Genel amaçlar, öğrenme alanları ve kazanımlar verilirken değerlere de değinilmiştir. TDÖP’de 2017 yılında yapılan güncellemeyle “Değerlerimiz” başlığı altında geçen değerler, “Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır.” biçiminde açıklanmıştır (MEB, 2019: 4).

Değerler, toplum içerisinde kişiler arası uyum ve birlikteliği sağlamak amacıyla yasaların yetersiz kaldığı durumlarda sosyal ilişkileri sınırlandırarak etkileşimin istenilen kalitede ve düzende olmasını sağlamaktadır. Eğitim sistemimiz bu bağlamda istek ve arzularına sınır koyabilen doğru davranışlarda bulunma eğilimi gösteren ahlaklı bireyler yetiştirmeyi gaye edinmiştir. Değerler eğitiminin ilköğretim programlarında yer almasının sebeplerinden biri toplum değer yargılarının bireylere küçük yaştan itibaren benimsetilerek sonraki nesillere aktarımını sağlamaktır. Soyut kavramlardan oluşan değerlerimizin somutlaştırılarak öğrencilere sezdirilmesi yazınsal eserlerde yer verilen karakterler ve örnek olaylar ile mümkün olabilmektedir (Arık, 2021).

Korkutan ve Kaplan’a (2022) göre öğretim programında, öğrencileri sadece belirlenen bilgi, beceri ve davranışlar ile donatarak akademik başarılarını arttırmak değil aynı zamanda onların temel değerleri benimseyerek yetişmelerini amaçlayan eğitim sistemi önemli bir yer tutmaktadır. Evrensel olarak da önem taşıyan değerlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer almasının amacı, Türk kültürünü öğrencilere doğru aktararak nitelikli bireyler yetiştirmektir.

Programda yer alan kök değerleri bireylere benimsetmek ve onların içselleştirmelerini sağlamak eğitim sisteminin daimî hedefi kabul edilmektedir. Çelikipazu ve Aktaş, (2011) çalışmasında öğretmenlerin Türkçe eğitiminde hedeflenen

değerleri öğrencilere kazandırırken kolay ulaşılabilirliği açısından materyal olarak ders kitaplarındaki metinleri kullandıklarını ifade etmektedir. Öğrenciler, metinler aracılığı ile yaşantılarında denk gelebileceği toplumsal rolleri görme imkânına erişerek iyi ve kötüyü, doğru davranış ve düşüncelerin neler olduğunu kavramaktadırlar. Bu bağlamda ders kitaplarındaki metinlerin niteliğinin ve değer aktarımındaki işlevinin önemli olduğu anlaşılmaktadır.

1.3.2.Tema ve Konulara İlişkin Açıklamalar

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın amaçları göz önüne alındığında, okullarda Türkçe eğitimi almış bireylerin anlama (dinleme/izleme, okuma) ve anlatma (konuşma, yazma) becerilerini kazanmış olmaları beklenmektedir. Bu doğrultuda TDÖP, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını gözeten, bilgiyi ezberlemesinden ziyade onu yaşamında nasıl kullanacağını öğreten tematik bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Tematik yaklaşımda ele alınan temalar öğrencilerin araştırma, inceleme, sentez ve günlük hayatla ilişkilendirme gibi bilişsel becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bir çalışma planı sunmaktadır.

Tematik yaklaşımda kazandırılması istenen konu, farklı metin türleriyle ve farklı derslerle bağlantı kurularak verilmektedir. Bu sayede farklı disiplinler bir tema ya da konu etrafında bir araya getirilmektedir (Kılınç ve Duman, 2012). “Farklı disiplinlerin aynı temayla ilgili kazanımlarının bir bütün olarak ele alınması, öğrencinin bilgiyi anlamlandırması, ilişkilendirmesi ve üst düzey zihinsel becerilere ulaşması bakımından da önemlidir. Belirlenen temaların öğrencilerin ilgisini çekecek nitelikte olmasına ve farklı açılımlar yapılmasına fırsat verecek esnekliği taşımasına özen gösterilmelidir” (Demirbaş, 2006).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda her sınıf seviyesinde ele alınacak tema sayısı sekiz olarak belirlenmiştir. Bu sekiz temanın bir kısmı işlenmesi zorunlu temalar olarak belirlenmiştir. Zorunlu temalar; “Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk” olarak öngörülmüştür. Seçmeli temalar ise isteğe bağlı olarak ders kitaplarını hazırlayacak yazarların seçimine bırakılmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde öngörülen temalar ve temalara uygun önerilen konular Tablo 1'de bulunmaktadır.

Tablo 1. Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki Temalar ve Konu Önerileri

Temalar	Konular
Erdemler	ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayırahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.
Millî Kültürümüz	aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.
Millî Mücadele ve Atatürk	15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut’ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.
Birey ve Toplum	ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içirme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.
Okuma Kültürü	bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, sürekli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.
İletişim	aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.
Hak ve Özgürlükler	bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.

Tablo 1 (Devamı). Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Temalar ve Konu Önerileri

Kişisel Gelişim	başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi
Bilim ve Teknoloji	bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.
Sağlık ve Spor	adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.
Zaman ve Mekân	çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.
Duygular	bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.
Doğa ve Evren	bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.
Sanat	afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.
Vatandaşlık	adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.
Çocuk Dünyası	çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb.

Kaynak. (MEB, 2019)

1.3.3. Metinlere İlişkin Açıklamalar

Ders kitaplarındaki metinlerin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan amaçları gerçekleştirecek nitelikte olması, öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerlerin edinimi açısından işlevsellik kazanmaktadır. Türkçe eğitiminde temel dil becerileri ile ilgili kazanımlara, ders kitaplarına alınan metinler aracılığıyla ulaşılması amaçlanmaktadır. Türkçe ders kitaplarında kullanılan metinlerin nitelikleri şöyle ifade edilmiştir:

1. “Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca 1.sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya Şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti erilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.
9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, Şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.
10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemseller söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemseller farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.
11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler 3 ve 5. maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.
12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.
13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.
14. Yazar ve Şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır.” (MEB, 2019: 18)

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirlenmiş her bir tema, biri dinleme metni olmak üzere toplam dört metinden oluşmaktadır. Ders kitaplarındaki temaların sonunda farklı türde serbest okuma metinlerine de yer verildiği

görülmektedir. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler öğrencilerin gelişim düzeylerine göre farklılık göstermektedir. TDÖP’de metin türlerinin hangi sınıf düzeylerinde kullanılabileceğine ilişkin bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımı

TÜRLER	1	2	3	4	5	6	7	8
Bilgilendirici Metinler								
Anı	+	+	+	+	+	+	+	+
Biyografiler, Otobiyografiler							+	+
Blog						+	+	+
Dilekçe					+		+	+
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)	+	+	+	+	+	+	+	+
e-posta		+	+	+	+	+	+	+
Günlük	+	+	+	+	+	+	+	+
Haber Metni, Reklam	+	+	+	+	+	+	+	+
Kartpostal	+	+	+					
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)	+	+	+	+	+	+	+	+
Gezi Yazısı						+	+	+
Makale / Fıkra / Söyleşi /Deneme					+	+	+	+
Mektup					+	+	+	+
Özlü Sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.)	+	+	+	+				
Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)					+	+	+	+
Sosyal Medya Mesajları				+	+	+	+	+
Hikâye Edici Metinler								
Çizgi Roman	+	+	+	+	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+	+	+	+	+
Hikâye	+	+	+	+	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+	+	+	+	+
Masal / Efsane / Destan	+	+	+	+	+	+	+	+
Mizahi Fıkra	+	+	+	+	+	+	+	+
Roman				+	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir								
Mâni / Ninni	+	+	+	+				
Şarkı / Türkü	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir	+	+	+	+	+	+	+	+
Tekerleme / Sayısmaca / Bilmece	+	+	+	+				

Kaynak. (MEB, 2019)

1.4. Türkçe Eğitiminde Etkinlik Yaklaşımı

Günümüzde hızlı bir değişim yaşanan dünyada birçok alanda oluğu gibi eğitim alanında da önemli gelişmelerle karşılaşmaktadır. Yaşanan gelişmelerin sonucunda geleneksel eğitim anlayışının yerini yapılandırmacı yaklaşım almaktadır. Yeni bin yılın birey odaklı anlayışına paralel olarak ülkelerin çoğunda bireyi merkeze alan bir öğrenme anlayışı benimsenmektedir. Bireyin aktif katılımını sağlamayı hedefleyen yaklaşımlarla şekillenmiş, bireyi araştırmaya ve düşünmeye yönlendiren kalıcı öğrenmelerin olması istenmektedir (Oktay, 2013).

Öğrencilerin ana dilini öğrenmesi çeşitli bilgilerin doğrudan aktarılması ile değil, öğrencinin kendi aktif çabasıyla ve çevresiyle kurduğu iletişimle gerçekleşmektedir (Güneş, 2017). Öğrencinin bilgiye ulaşırken dil ve zihin becerilerini geliştirecek çalışmalar yapması etkili ve kalıcı öğrenme sağlamaktadır. Horlar'a (2022) göre yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesinin göstergesi, "Etkinlik Temelli Türkçe Öğretimi"ne geçilmesidir. Bu geçişte öğrenmenin kolaylaştırılması, öğretim materyallerinin zenginleştirilmesi ile mümkün olmaktadır. Böylece Türkçe derslerinde kullanılan bireysel farklılıklara duyarlı, çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme ve beyin temelli etkinlikler ile bilgileri analiz edebilen, bilgilerin doğruluğunu araştıran ve sorunlara çözüm arayabilen bireylerin yetiştirilmesi sağlanmaktadır.

Özenç (2021) çalışmasında yapılandırmacı yaklaşım anlayışıyla 2005 yılında güncellenen öğretim programından itibaren günümüze kadar kullanılan Türkçe dersi öğretim programlarında öğretimin ders içi ve ders dışı etkinliklerle gerçekleştirilmesinden dolayı ders ve etkinliklerin birbirinden bağımsız düşünülemeyeceğini ifade etmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda etkinlik yaklaşımı doğrultusunda Türkçe öğreniminde öğrencinin etkin olması için etkinliklere ve bu etkinliklerin uygulama yöntemlerine yer verilmiştir. Dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazma becerileri için kullanılabilecek etkinlik önerilerinde bulunulmuştur (Güneş, 2017).

Türkçe eğitiminde TDÖP ile düzenlenmiş ve planlanmış olan; Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme gibi temel becerilerin etkinlik çalışmalarıyla öğrencilere kavratılması hedeflenmiştir.

Etkinlik temelli Türkçe öğretiminde öğrenci kendi deneyimleri ve zihinsel uğraşları neticesinde bilgiyi çeşitli etkinlikler aracılığı ile yapılandırarak kalıcı hâle getirmektedir.

1.5. Türkçe Eğitiminde Çocuk Edebiyatı

Türkçe sözlükte “Küçük yaştaki erkek veya kız” (TDK, 2022) ifadesiyle tanımlanan “çocuk”, çocuk edebiyatının hitap edilen kitlesini oluşturmaktadır. Akkan’a (2010) göre çocuk edebiyatına yönelik yapılan çalışmaların amacına uygun olabilmesi için hedef kitlenin doğru anlaşılması ve tanımlanması gerekmektedir.

Şimşek (2005) çocuğu “doğum ve ergenlik çağı arasındaki dönemi yaşayan küçük insan” olarak tanımlamaktadır. Oğuzkan (2006) çocukluk dönemini “Bebeklik ile ergenlik (ilk gençlik) çağları arasında yer alan çocukluk çağının; gene ilk çocukluk çağı, ikinci çocukluk ve son çocukluk olmak üzere üç alt bölüme ayrılabilceğini göstermektedir. İlk çocukluk çağı 2-6 yaşlarını kapsamakta ve bu çağa oyun çağı adı da verilmektedir. Okul çağı olarak anılan ikinci çocukluk çağı terimi 6-10 veya 6-12 yaşları arasındaki yaş grupları için kullanılmaktadır. Son çocukluk çağı ise 10-13 veya 12-14 yaşlarını kapsamakta olup bu çağa erenlik çağı da denilmektedir” şeklinde ifade etmektedir. TÜBA Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü’nde (2011) ise çocuk; “Doğumla ergenlik dönemi arasındaki (0-12 yaş) ya da ergenlik dönemini de kapsayan (0-18 yaş) dönem” olarak geçmektedir.

Yalçın ve Aytaş (2016) çocuğu “Genellikle, bedensel ve zihinsel gelişim bakımından insanoğlunun 0-16 yaş grubuna çocuk denildiği bilinmektedir... Çocuk, iki yaşından ergenlik çağına kadar büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu...” şeklinde ifade etmektedir. Arıcı (2016)’ dan aktaran İpek (2017) çocuğun kendi ilgi ve algılarına göre tepkiler ortaya koyduğunu ve kendine özgü birtakım gelişimsel özellikleri olan bireyler olduğunu vurgulamaktadır.

Yukarıdaki tanımlarda da görüldüğü üzere çocuk edebiyatının hitap ettiği kitle olan ‘çocuk’ kavramı ile ilgili literatürde pek çok tanıma rastlanmaktadır. Yapılan tanımlara bakıldığında genel bir ifadeyle 2-16 yaş arasında kalan bireyi çocuk olarak ifade etmek mümkün olmaktadır.

Çocuk kavramına yönelik yapılan çalışmalar doğrultusunda çocuğun sosyal ve dil gelişiminin yetişkinlerden farklı özelliklere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu

bağlamda çocukların kendilerine özgü ilgi, ihtiyaçlarının ve isteklerinin onlar için ayrı bir edebiyat alanı oluşturulması ihtiyacını doğurmaktadır.

Oğuzkan'a (2001) göre çocuk edebiyatı çocuğun duygu, düşünce ve hayallerine yönelik sözlü ve yazılı eserleri kapsamaktadır. Şirin (2000) çocuk edebiyatını, "çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacıyla gerçekleştirilen edebiyat" şeklinde tanımlamaktadır.

Çocuk edebiyatını Sever (2008), "erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukları dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı" olarak açıklamaktadır.

Çocuk edebiyatı, çocukların gelişimlerine dikkat ederek ilgileri doğrultusunda yeteneklerini ortaya çıkarmayı sağlayan ve meraklarını canlı tutmayı hedefleyen sözlü ve yazılı ürünleri kapsayan edebiyat alanıdır.

1.5.1. Çocuk Edebiyatının Çocuk Gelişimine Katkısı

Çocuk edebiyatı, yarının yetişkinleri olarak görülen çocukların kişisel ve ruhsal gelişimlerinin olumsuz etkilenmesinin engellenmesinde önemli bir role sahiptir. Çocuk, eğlenmek amacıyla eserleri okurken toplumsal ve evrensel değerler edinerek yaşamı boyunca faydasını göreceği kıymetli temeller oluşturmaktadır.

Olağan gelişim dönemi içerisinde olan çocuğun karşılanmasını beklediği ruhsal gereksinimleri de vardır. Çocuğun fiziksel gelişimi ile bilişsel gelişimi birbirinden ayrı tutulmamalı, çocuk edebiyatı bu unsurların eşzamanlı sağlanmasında görevlidir (Bilge, 2021). Yaşamda bir birey olarak dilsel, zihinsel, sosyal yönden gelişmekte olan çocukların, nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle tanıştırılmasına özen gösterilmelidir.

Çocukların gelişimlerini desteklerken aynı zamanda onların edebî gereksinimlerini karşılayan çocuk edebiyatı eserleri için Öztürk (2019), çocukların dil gelişimine katkıda bulunarak ana dilinin doğru ve düzgün kullanımını öğrenmeleri açısından önem taşıdığını düşünmektedir.

Sever (2010) "Çocuk edebiyatının başlıca temel işlevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak olduğunu" ifade etmektedir. Çocuk

edebiyatı ürünleri, çocukların okuma motivasyonu arttıracak nitelikte olduğu takdirde çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasını ve ilgisinin artmasını kolaylaştıracaktır.

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukların sosyal yaşantılarında yönelebilecekleri zararlı alışkanlıklara karşı önlem niteliği taşıyarak boş vakitlerini eğlenceli ve verimli geçirmelerini sağlayacaktır (Doğan, 2015).

Çocukların yaşamışlıkları itibarıyla her durumu deneyimleme imkânları olmamaktadır fakat farklı yaşantıları, çocuk edebiyatı ürünlerinde karşılaştıkları farklı insanları tanıyarak tecrübe edebilmektedirler (Çalık, 2021). Tarhan'a (2021) göre çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan konuların, çocukların yakın çevresinden seçilmesi günlük yaşantılarında karşılaştıkları sorunlara farklı çözüm yolları bulabilmeleri açısından önemlidir. Çocuğun, eserlerde yer alan kahramanların ruhsal durumlarını anlayıp kendi sorunlarıyla bağdaştırmaya çalışması hayatında karşılaşılabileceği sorunların çözümünde ona rehberlik edecektir.

Çocuk edebiyatı eserlerinin çocuklara katkılarını Sever (2019) şöyle sıralamaktadır:

- “Çocukların kavramsal gelişimini destekler; somut ve soyut kavramları öğrenmelerini kolaylaştırır.
- Resimli kitaplar, çocuğun belleğinde kavramların imgelerini oluşturur; kavramların görsel imgeleriyle çocuğun belleğine yerleşmesine olanak sağlar. Çocukların duyu algılarını geliştirir.
- Söyleyiş ilkelerine uygun olarak okunan metinlerin çocuklar tarafından dinlenilmesi, onlara, ses ve sözcüklerin doğru boğumlandırılmasına yönelik bir deneyim kazandırır.
- Çocukların dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirir.
- Çocukların dil bilinci ve duyarlılığı kazanmasına yardımcı olur.
- Çocukların nesneleri sınıflandırma, gruplandırma; kavram oluşturma, anımsama, dikkat etme, düşünme gibi bilişsel süreçlerini işletir.
- Çocukların düş kurma becerilerini geliştirir; düşsel serüvenlere çıkmada onlara arkadaşlık eder. Çocuklara, gülme, eğlenme, oynama olanağı yaratır.
- Çocuğa içinde yaşadığı toplumun insan ilişkilerini tanıtır, bu ilişkileri, okuduğu farklı kültürleri tanıtan kitaplardaki insan ilişkileriyle karşılaştırma olanağı sunar.
- Çocuğun kendini tanımasına, değerli bulmasına yardımcı olur.
- Toplumlarda kabul gören, daha çok benimsenen; kabul görmeyen, karşı çıkılan tutum ve davranışların sezilmesine yardımcı olur.
- Çocuklar, sanatçının kurguladığı olayların kahramanlarıyla özdeşim kurarak iyiye, güzele, doğruya yönelirler; sanatçının yarattığı insana özgü duygu yoğunluğu ile kıskançlık, nefret, düşmanlık gibi duygulardan arınabilirler.
- Kitaplar; çocuklara, anne, baba, kardeş dışında ilişki kurabileceği yeni arkadaşların, komşuların yer aldığı çevreyi tanıtır.
- Kitaplar; çocuklara kendileriyle, çevresindeki yetişkinlerle, arkadaşlarıyla, kardeşleriyle yaşayabileceği sorunların çözümüne ilişkin ipuçları sunar.
- Çocuklar, kitaplarda karşılaştığı kahramanlarla; insanların farklı farklı işler yaparak yaşamlarını sürdürdüklerini, değişik kişilik özelliklerine, duygu ve düşüncelerle sahip olduklarını, olabileceklerini anlarlar.
- Kitaplar, sanatçı bakış açısıyla, geleneksel anlayışın dışına taşarak kız ve erkek çocukların birçok işte nasıl başarılı olabileceğini özgün kurgularla gösterir.

- Kitaplarda yaratılan kahramanlarla, birçok konuda, amaca uygun karar vermenin yolları ve aşamaları örneklendirilir; çocuklara bu kararları değerlendirme olanağı yaratılır.
- Kitaplar, değişik kültürlerden örnekler sunarak çocuğun yaşam deneyimini zenginleştirir.
- Kitaplar, çocuğun her an ulaşabileceği, yalnızlığını giderebileceği, söyleşebileceği bir arkadaş olma işlevini yerine getirir” (Sever, 2019).

1.5.2. Çocuk Edebiyatının Niteliği

Çocuk edebiyatı eserlerinin çocukların gelişimine katkı sağlayabilmesi için çocukların ihtiyaçlarının dikkate alınarak hazırlanmış olması gerekmektedir. Karatay (2011) çocuk edebiyatı ürünlerinin kalitesinin, çocuğun ilgi, istek ve özelliklerinin göz önünde bulundurularak ortaya konulması açısından önemli olduğunu düşünmektedir.

Sağlam (2009), nitelikli çocuk edebiyatı yazınsal eserlerinin öğretici olma kaygısı gütmekten ziyade çocuğun düşünme becerilerini geliştirmelerine zemin hazırlayarak okudukları üzerine kafa yoran, karmaşık olayları açığa kavuşturabilen, eleştiri yapabilen bireyler yetiştirmesi gerektiğini düşünmektedir. Bununla birlikte bilgi ve beceri kazandırmayı hedefleyen edebi özellik taşıyan çocuk kitaplarına da rastlamak mümkündür. Kirazlı da edebî nitelik taşıyan çocuk kitaplarının öğretici ve öğüt verici özellikler taşıması gerektiğini düşünmektedir. Çocuk kitapları, çocuğun ruhsal gelişimini olumsuz etkileyebilecek korku ve şiddet unsurları içermemesi gerekmektedir (Çer, 2016’dan akt. Kirazlı, 2018).

Çocuk edebiyatı eserleri, çocuğun hayatı öğrenmesine, hayal dünyasını geliştirmesine, ana dilinin bilincine varmasıyla birlikte dilini sevmesine, değerlerini idrak ederek kültürünü öğrenmesine destek olmalıdır (Yüksel, 2020).

Çocuk edebiyatı eserlerinin temel niteliklerinden biri de çocuğun anlama seviyesine göre biçimlenmesi gereken dil ve üsluptur. Çocukların dil gelişimlerinin dikkate alınması hususunda Akkan (2010), “Dilin kullanımında çocuksu eda ise çocuk kitabı yazarlığının vazgeçilmez kuralıdır. Bir çocuk kitabı ne denli mükemmel olursa olsun dil ve anlatım bakımından çocuğun düzeyine inemiyorsa başarısız sayılır. Bu nedenle çocuk kitaplarının en belirleyici niteliğini dil ve anlatım oluşturmaktadır. Bir çocuk edebiyatı eseri ancak dili ve anlatımı çocuğa uygun ise çocuğa göre bir kitap olma vasfını kazanabilir. Çocuk edebiyatı içerisindeki yerini alabilir” ifadelerini kullanmaktadır.

Günümüzde çocuğun ruhsal özelliklerini dikkate alan yazarların çocuk edebiyatına ait verdiği eserlerin nicelik ve nitelik yönünden gelişmekte olduğu görülmektedir. Gelişen teknolojinin çocukları kitaplardan uzaklaştıracağı fikrinin yanlış olduğunu, onların ruhsal ihtiyaçlarının karşılanmasında sözlü ve yazılı çocuk edebiyatı ürünlerinin katkısının büyük olduğunu düşünen Oğuzkan, çocuk edebiyatı ürünlerinin sahip olması gereken nitelikleri şu şekilde belirtmiştir:

- “Çocuğun gelişme düzeyine uygun konuları işlemeli, dili yalın, kavramlar açık seçik olmalıdır.
- Konular ilgi çekici biçimde sunulmalı, eğlendirici, öğretici ve düşündürücü olmalıdır.
- Konunun işlenişi, bilim verilerine ve evrensel ahlak kurallarına uygun olmalıdır. İnsanı ve çevresini gerçekçi açıdan tanıtmalı, yurt sevgisini, insan sevgisini ve yardımlaşma duygusunu güçlendirici olmalıdır.
- Denemeci, araştırmacı, eleştirici, kısacası özgür düşünceli insan yetiştirme amacı göz önüne alınarak yazılmalıdır.
- Çocuğun kendini tanımasına, kişiliğini geliştirmesine katkıda bulunmalıdır.
- Çocuk kitapları her türlü önyargılardan arınmış olmalıdır. Irk üstünlüğü, din ayrılığı ve bağnazlık dolaylı ya da doğrudan aşılanmamalıdır.
- Yurt sevgisi ve Türklük bilinci geliştireceğiz diye evrensel değerler bir kenara itilmemeli, düşmanlık ve öç alma duyguları körüklenmemelidir.
- Yiğitlik abartılmamalı, çocuklara, yanılmaz insan, her şeyi bilen, her şeyi başaran insan örnekleri sunulmamalıdır. Başka bir deyişle, çocuk kitaplarda etiyle, kemiğiyle, başarı ve başarısızlığıyla insanı tanımalıdır. Çelişkileri ile düşünce ve duyguları ile insan davranışını öğrenmeli, başkalarında kendini görebilmelidir. Katı ahlak kuralları içinde sıkışıp kalmamalı, hoşgörü ve esneklik kazanmalıdır.
- Kadercilik, alinyazısı gibi insanı köstekleyen inanışlara yer verilmemelidir.
- Her kitabı bir ahlak yargısıyla sonuçlandırmak, çocuğu aptal yerine koymaktır” (Oğuzkan, 2001).

Yalçın ve Aytaş’a göre çocuklara yönelik oluşturulacak eserlerin taşıması gereken nitelikler şunlardır:

- “Çocuk kitapları okullardaki programları destekleyici olmalıdır.
- Çocuk edebiyatı metinlerinde verilen hayal unsurları ve masalsı yapılar sonunda mutlaka çocuğun yaşadığı çevrenin gerçeğine uygun sonuçlarla bitirilmelidir.
- Çocuk kendi yaşantısından yola çıkılarak yazılmış olan eserlere daha büyük bir ilgi duymakta ve bu tür eserler, çocuklar tarafından daha çok okunmaktadır.
- Çocuk edebiyatı metinleri yaşanan gerçeklerle ilgili olmalıdır.
- Çocuk edebiyatı eserleri, çocukların kavrama düzeylerini geliştirmenin yanında, kendilerinin de okuduklarından, dinlediklerinden ve gözlediklerinden yola çıkarak duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıdır.
- Kitaplar çocuklara, içinde yaşadığı ülkeyi, dünyayı sevmeyi öğretmelidir.
- Çocukların karamsarlıklarının çok hassas olduğu gerçeğinden yola çıkarak onları umutlandırıcı, hayata bağlayıcı eserlerle yüz yüze getirmek gerekir.
- Çocuk edebiyatı metinleri, şiddet öğelerini içermemelidir. Çocuklara yönelik yazılan eserlerde estetik duyarlılık geliştirilmeli, çocuğun tercihlerini yaparken bu duygusundan yararlanması sağlanmalıdır” (Yalçın ve Aytaş, 2017).

Çocuk edebiyatı eserlerinin taşıması gereken nitelikleri bilmek çocuğun doğasına uygun, fiziksel, bilişsel, ruhsal ve sosyal gelişimlerine katkı sunacak

kitaplarla buluşturma noktasında rehber olacaktır. Çocukların okuduğundan zevk alabileceği kitaplarla karşı karşıya gelmesi, okuma alışkanlığı kazanmalarını kolaylaştıracaktır.

1.6. Tacettin Şimşek ve Eserleri

Tacettin Şimşek, Gümüşhane'nin Torul ilçesine bağlı Altınpınar köyünde doğmuştur. İlkokul öğrenimini köyünde, ortaokulu ise Torul'da tamamlamıştır. Konya Ereğli İvriz Öğretmen Lisesinden mezun olmuştur. 1986 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirmiştir. Siirt Eruh Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak görev yapmıştır. 1990 yılında Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne araştırma görevlisi olarak girmiştir. 1993 yılında yüksek lisans, 1999 yılında doktora öğrenimini tamamlamıştır. 2000 yılında Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğretim üyesi olarak göreve başlamıştır ve hâlen bu görevini sürdürmektedir.

Sosyal ve Beşerî Bilimler, Eğitim, Öğretmen Eğitimi, Eğitimde Yaratıcı Drama, Dil ve Edebiyat, Türk Dili ve Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı alanlarında araştırmalar yaparak birçok çalışma üretmiştir.

Şiir, hikâye, deneme, tiyatro türlerinde eserler vermiştir. Çocuklar için şiir, hikâye, masal ve oyunlar yazmıştır. “Ceviz Ağacı, Anneye Mektup, Yeşil Gözlü Kardan Adam, Gül Kokardı Babaannem” gibi metinleri ders kitaplarında kullanılmıştır.

Tacettin Şimşek'in yazmış olduğu kitap ve kitap bölümleri şunlardır:

- Günümüz Kısa Öyküsünde Kurmacanın Temel Elemanları
- Uygulamalı Yaratıcı Yazma
- İmge Kovanı İmgeden Düşünceye
- Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirinde Şehadet
- Mektuplarındaki Ömer Seyfettin
- Ömer Seyfettin ve Çocuk Edebiyatı
- Yeni Türk Edebiyatı II-Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı
- Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri
- Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi
- Yeni Türk Edebiyatı 1-Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı

- Çocuk Kitaplarında Nitelik
- Önemli Günler İçin Konuşma Hazırlama
- Başarılı Bir Sunumun İlkeleri
- Çocuk ve Edebiyat
- Özet Çıkarma ve Not Alma
- Edebi Metinleri Sunuş Teknikleri
- Çocuk Edebiyatı Eserleri 2
- Fazıl Hüsnü Dağlarca
- Uygulamalı Yazma Eğitimi El Kitabı
- Biyografik Roman
- Drama ile Matematik Öğretimi
- Çocuk Edebiyatı
- Teoriden Uygulamaya Okul Tiyatrosu
- Kuramdan Uygulamaya İlköğretimde Drama

1.7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler, tema, metin özellikleri ve çocuk kitaplarının içerik özelliklerinin incelendiği ve bu çalışmaya kaynaklık eden araştırmalara yer verilmektedir. YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde Tacettin Şimşek'in eserleri üzerine yapılmış herhangi bir tez çalışmasına rastlanmamaktadır.

1.7.1. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Kök Değerler ile İlgili Çalışmalar

Çelebi (2018), “Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Değerler Aktarımı Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında Aytül Akal'ın iki çocuk romanında yer verdiği değerleri tespit ederek güncellenen Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerle örtüşüp örtüşmediğini ve ulaşılan değerlerin okuyucuya nasıl aktarıldığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonunda romanlarda Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki on kök değeri ve bu değerleri destekleyen 31 alt değeri belirleyerek kök değerlerden en çok tekrarlanan değer dostluk olduğu sonucuna ulaşmıştır. Değerlerin okuyucuya doğrudan değil sezdirilerek aktarılmaya çalışıldığını tespit etmiştir.

Özkul (2019), “Haldun Taner’in Öykülerinde Tespit Edilen Değerlerin Türkçe Öğretim Programında (1.-8.) Yer Alan Kök Değerlerle Uyumu” isimli çalışmasında; Yağmur Yağıyordu, On İkiye Bir Var, Yalıda Sabah, Sancho’nun Sabah Yürüyüşü kitapların bulunan otuz öyküden on dördünü programda yer alan kök değerler açısından incelemiştir. Çalışmada değerlerin sıklığının 137 olduğunu, sevgi değerinin 37 sıklıkla en fazla tekrar eden değer olduğunu belirlemiştir. En az kullanılan değerlerin adalet, sabır ve vatanseverlik olduğu bulgusuna ulaşmakla birlikte on kök değer de öykülerde yer aldığını tespit etmiştir. Bu bulgulardan hareketle Haldun Taner’in incelenen öykülerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (1-8. Sınıf) belirtilen kök değerlerle uyumlu olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Yılmaz (2019) “Uygurca Öyküleyici Metinlerde (Çatik) Yer Alan Değerlerin Türkçe Öğretim Programına Göre İncelenmesi” isimli çalışmasında Uygurca öyküleyici metinlerden seçtiği üç öyküyü Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kök değerler açısından incelemiştir. Betimsel analiz yöntemi ile ulaştığı veriler doğrultusunda bu metinlerin içerdiği değerlerin öğretim programında yer alan kök değerleri barındırdığını ve Türk edebiyatında kullanılabilecek örnekler olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Şahin (2019) “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Yer Alan Kök Değerler Açısından Rafadan Tayfa Çizgi Filminin İncelenmesi” isimli tez çalışmasında çizgi filmin on bölümünü Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik kök değerleri açısından nitelik ve niceliklerini tespit etmek amacıyla incelemiştir. Rafadan Tayfa yönetmeni ve yapımcısı İsmail Fidan’la yaptığı görüşmede çizgi filmin kök değerleri aktarma amacı gütmeyen hazırlandığı bilgisine ulaşmıştır. Şahin, doküman incelemesi yöntemi ile 674 sözlü, 68 görsel olmak üzere toplam 742 veriye ulaşmıştır. 167 sıklık değeri ile en çok tekrarlanan kök değer öz denetim olduğu, 8 sıklık değeri ile en az tespit edilen kök değer ise vatanseverlik olmuştur.

Yüce (2020) “Hamdi Ülker’in Eserlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında yazarın dokuz eserini doküman analizi yöntemini kullanarak Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği kök değerler açısından incelemiştir. Eserlerde 437 adet değere rastlamış ve sevgi değerinin en çok işlenen değer olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Araştırmanın sonucunda eserlerin genelinde on kök değere de

örtük biçimde yer verildiğini tespit etmiştir. Eserlerin her kademenin okuyabileceği sadelikte olduğu ve değerler eğitiminde yardımcı kaynaklar olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Bulut (2021), “Ayla Kutlu’nun ‘Merhaba Sevgi’ Adlı Çocuk Romanının Değerler Eğitimi ve On Kök Değer Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında kitapta yer alan değerleri Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda belirtilen kök değerler açısından incelemiştir. Doküman incelemesi yöntemiyle eserde toplam 42 ayrı değere ulaşmıştır. Programda yer alan on kök değerinin de eserde geçtiği, en çok tekrarlanan değerlerin sevgi değeri olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kaya (2022), “Sivas Masallarının Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Yer Alan Kök Değerler Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında Has Bahçenin Gülleri-Sivas Masalları kitabı içerisinde yer alan yetmiş masalı Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kök değerler açısından incelemiştir. Nitel araştırma yöntemi kullandığı çalışmasında masalların on kök değeri de içerdiği; sorumluluk değerinin en çok tekrar eden, vatanseverlik değerinin ise en az tekrar eden değer olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Korkutav ve Kaplan (2022) “Çocuk Kalbi İsimli Çocuk Romanının Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Yer Alan Kök Değerler Açısından İncelenmesi” isimli çalışmalarında, romanın Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kök değerler açısından incelemeyi amaçlamışlardır. İncelemenin sonucunda romanın Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda belirtilen kök değerlerin tamamını içerdiğini; en çok sevgi, en az dürüstlük kök değerine yer verildiğini tespit etmiştir.

Satılmış (2022) “Çocuk Dergileri Metinlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kök Değerler ve Yetkinlikler Açısından İncelenmesi (2018-2020)” isimli çalışmasında doküman incelemesi yöntemini kullanarak 2018-2020 yılları arasında yayımlanan 10 çocuk dergisinde bulunan metinleri kök değerler açısından incelemiştir. İncelediği eserlerde kök değerlerin eşit dağılım göstermediğini; adalet, saygı, vatanseverlik kök değerlerinin diğer değerlere göre daha az kullanıldığını tespit etmiştir.

1.7.2. Türkçe Deri Öğretim Programı'nda Belirtilen Metin ve Tema Özellikleri ile İlgili Çalışmalar

Coşkun ve Taş (2008) “Ders Kitaplarına Metin Seçimi Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi” isimli çalışmalarında ana dili eğitiminde metin kullanımının öneminden hareketle 1924 ile 2006 yılları arasında hazırlanmış olan on beş Türkçe öğretim programını; içerik analizi yöntemi ile ders kitaplarındaki metinlerin tür, tema, içerik, uzunluk, kaynak, yazar açısından incelemişlerdir. Öğretim programlarının geçmişten günümüze güncellendikçe metin seçimlerinde daha fazla değişkene ve daha belirleyici ifadelere yer verilmeye başlandığı tespit edilmiştir.

Dilidüzgün (2010) “Türkçe Derslerinde Metin Etkinliklerinin Okuma-Anlama Kazanımlarını Gerçekleştirme Yeterliği-Bir Öykü Örneği” isimli çalışmasında; 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerden rastgele seçilmiş “Prensi Olmayan Masal Kitabı” adlı öykünün etkinliklerinin niteliklerini belirlemeyi ve öğretim programındaki kazanımlarla etkinlikler arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Türkçe öğretim programının okuma-anlama kazanımlarının metinlerin anlaşılabilirliğini arttıracak nitelikler taşıdığını fakat bunun etkinlikler ile uygulamaya yansıtılmadığını düşünmektedir. Ulaştığı veriler doğrultusunda da metinle ilgili örnek etkinlikler oluşturmayı hedeflemiştir. Dilidüzgün, araştırmasının sonucunda metinlerin doğru analizinde yazarların metinlerde hedeflediği kazanımları edinebilmek için kullanılacak bilişsel süreci işletebilmek için özgün içerikli etkinliklerin olması gerektiğini ortaya koymuştur.

Şahin ve Bayramoğlu (2016) “2015 Türkçe Öğretim Programının Metin Tür ve Tema Seçimi Bakımından Değerlendirilmesi” isimli çalışmalarında 2015 yılında MEB tarafından kabul edilen Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki metin, tür ve tema seçimlerini önceki yıllarda uygulanan programlar ile karşılaştırarak sınıf seviyelerine göre değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Doküman taraması yöntemi ile elde ettikleri bulgular doğrultusunda; 2006 Türkçe Öğretim Programı'nda her temada üç farklı türde metin işleneceği belirtilirken 2015 TÖP'de tür çeşitlerinin dağılımının yazarın kararına bırakıldığı, 2005 TDÖP'de 4 zorunlu, 4 seçmeli tema belirtilken 2015 TDÖP'de zorunlu temalara yer verilmediği ve tema sayılarının azaltıldığı sonuçlarına ulaşmışlardır. Bu araştırmacılar, 2015 Türkçe Öğretim Programı'nda sınıf seviyelerine göre hangi türde metinlerin kullanılacağını belirtmemesinden dolayı öğrencilerin

aynı türde metinlerle sık sık karşılaşmasına ya da kendilerine uygun olmayan metin türüne denk gelmelerine neden olacağını ve öğrenmenin güçleşeceğini düşünmektedirler.

Çalışkan (2016) “Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türkçe Ders Kitapları: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Yönelik Bir İnceleme” isimli çalışmasında 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinleri Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda belirlenen nitelikler doğrultusunda incelemiştir. Doküman incelemesi yöntemi ile ders kitabında 10 şiir, 14 öyküleyici, 16 bilgilendirici metne ulaşmıştır. Metinlerin çoğunun çocuğa görelilik ve anlatım yönünden nitelikli olmadığı, metinlerde bilgi yanlışlıklarının yer aldığı, yazım yanlışlarının olduğu, TDÖP’de belirtilen metinlerde bulunması gereken niteliklerin tamamına dikkat edilmediği, metinlerin öğrencilerde okuma sevgisi kazandıracak özellikler barındırmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Nural, (2019) “Jules Verne’in Eserlerindeki Tema ve İletilerin Türkçe Öğretim Programı Bağlamında İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” isimli çalışmasında Jules Verne’in yazdığı kırk romanında işlediği tema ve iletileri betimsel tarama yöntemi kullanarak incelemiştir. Çalışmanın sonucunda iki romanının ortaokul öğrencilerinin seviyelerine uygun olmadığı fakat diğer romanların tema ve ileti yönünde Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan temalarla örtüştüğü sonucuna ulaşmıştır.

1.7.3. Çocuk Edebiyatı Eserleri İçerik Özellikleri ile İlgili Çalışmalar

Çolakça (2013) “Gülsevin Kırıl’ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkelerine Göre İncelenmesi” isimli çalışmasında yazarın ilköğretim seviyesindeki çocuklar için yazdığı 6 eseri doküman incelemesi yöntemi ile tasarım, resim, konu, izlek, dil ve anlatım, kahtamanalar, çevre, ileti, eğitsel ve yazınsal iletilerine göre incelemiştir. Bu incelemenin sonucunda eserlerin, çocuk edebiyatı temel ilkelerine uygun nitelikleri taşıdığını tespit etmiştir.

Akyüz (2014), “Muzaffer İzgü’nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında yazarın 88 yapıtından 30’unu raslantısal yöntemle doküman incelemesi yoluyla biçim ve içerik özellikleri açısından incelemiştir. Çalışmada kitapların biçim olarak çocuk gerçekliğine uygun olmadığı, konu ve temaların çeşitlilik göstermesi, kurgu ve mantık hatalarının bulunmaması, ileti aktarımında okura örnek olacak karakterler kullanılması, dil ve anlatım özellikleri bakımından başarılı olması açısından içerik özelliklerinin çocuk

edebiyatı ilkelerine uygun olduğunu tespit etmiştir.

Doğan (2015) “Sevim Ak’ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Yönünden İncelenmesi ve Türkçe Eğitime Katkısı” adlı çalışmasında yazarın dört hikâyesi ve on romanını doküman incelemesi yöntemini kullanarak çocuk edebiyatı temel ilkelerine göre incelemiş ve Türkçe eğitime katkısını ortaya çıkarmıştır. Elde ettiği verileri betimsel analiz yöntemiyle değerlendirmiş; Ak’ın, çocuklara yönelik nitelikli eserler ortaya koyduğunu ve bu eserlerin daha geniş kitlelere ulaşmasıyla Türkçe eğitime katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmıştır.

Tekin (2017) “Süleyman Bulut’un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında yazarın 37 çocuk kitabını doküman incelemesi yöntemi ile çocuk edebiyatı temel ilkeleri bağlamında biçim ve içerik özellikleri yönünden incelemiştir. Bu eserlerin, ilgi çekici anlatımı ile çocukların okumaya karşı olumlu tutum takınmalarını kolaylaştıracak nitelikleri taşıdığını ve ders kitaplarında kullanılabilecek özellikleri içerdiğini tespit etmiştir.

Arıkan (2018) “Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi” isimli çalışmasında yazarın Gülümseten Öyküler Serisi’ndeki on kitabını doküman incelemesi yöntemi ile çocuk edebiyatı temel öğeleri açısından incelemiştir. Betimsel analiz yöntemi ile çözümlediği kitapların içerik özellikleri yönünden nitelikli eserler olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Uyar (2019) “Hasan Kallimci’nin Destan Romanlar Serisinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi” isimli çalışmasında yazarın eserlerinden konusu Türk destanları ve hedef kitlesi çocuklar olan 13 eseri doküman incelemesi yöntemi ile içerik ve biçim özellikleri açısından incelemiştir. Elde ettiği bulgular doğrultusunda; eserlerin biçim özelliklerinin düzeltilebilir eksiklikleri ile birlikte büyük oranda çocuğa görelilik ilkesine uygun olduğunu, konu yönünden çocukların ilgilerini çekecek özellikleri taşıdığını, kahramanların çocukların özdeşim kurabilecek niteliklere sahip olduğunu, dil ve anlatım özellikleri bakımından da çocukların gelişimlerine uygun olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Ceylan (2021), “Ahmet Şerif İzgören’in Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında yazarın sekiz çocuk kitabını biçim ve içerik özellikleri yönünden incelemiştir. Doküman incelemesi yöntemi ile elde ettiği veriler sonucunda İzgören’in eserlerinin içerik özellikleri

açısından hedef kitleye uygun olduğunu, çocukların hayal dünyalarını zenginleştirerek onlarda okuma alışkanlığı kazandıracak nitelikleri içerdiğini saptamıştır.

Erdoğan (2021), “Nezihe Meriç’in Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında Meriç’in çocuk edebiyatı alanında yazdığı tüm eserlerini oluşturan on ürünü biçim ve içerik özellikleri açısından betimsel analiz yöntemi kullanarak çözümlenmiştir. İnceleme sonucunda Meriç’in eserlerinin millî ve evrensel değerleri taşıdığını ve çocuk edebiyatı ilkelerine uygun olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Tarhan (2021), “Sabahattin Ali Öykülerinin Çocuk Edebiyatı İlkeleri ve Türkçe Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında yazarın yayımlanmış beş kitabındaki altmış öykü arasından uzman görüşü ile belirlediği on yedi öyküyü izlek, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, ileti ve çevre özelliklerine göre incelemiştir. Öykülerden on dördünü Türkçe ders kitaplarında kullanılabilecek uzunluğa göre sadeleştiren araştırmacı, doküman incelemesi yoluyla elde ettiği veriler doğrultusunda öykülerin iletilerinin 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygun olduğunu ortaya çıkarmış ve ilgili sınıf seviyelerine uygun, dört temel dil becerisini geliştirici etkinlikler tasarlamıştır.

Demir (2022), “Aslı Der’in Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında dokuz adet çocuk kitabını doküman inceleme yöntemi ile konu, ileti, karakter, dil ve anlatım ve resimler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda Aslı Der’in eserlerinin biçim ve içerik olarak hedef okurun düzeyine uygun olduğunu ortaya çıkarmıştır. Kitaplar da konu seçimlerinin ilgi çekici olduğu, iletilerin çocuklarda olumlu davranışlar kazandırabilecek evrensel ahlak değerlerine uygun nitelikte olduğu, karakterlerin çocuğun kendi yaşantısında özdeşim kurabileceği özelliklere sahip olduğu, dil ve anlatım açısından Türkçenin inceliklerine uygun olduğunu saptamıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma modeli, çalışma materyali, veri toplama yöntemi, veri toplama süreci ve veri analizi başlıklarına yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

“Tacettin Şimşek’in Eserlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programına Uygunluğu ve Etkinlik Önerileri” adlı bu çalışma; Şimşek’in eserlerini, kök değerler, tema/konu ve içerik açısından betimlemeyi hedefleyen, nitel bir araştırma örneğidir.

Yıldırım ve Şimşek (2016) nitel araştırma yöntemini “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” ifadeleri ile tanımlamaktadır. Öcal (2007) ise nitel araştırma yönteminin araştırma konusu hakkında derinlemesine bilgiyi sağladığını ifade etmiştir.

Araştırma, doküman incelemesi yöntemi ile elde edilen verilerin ayrıntılı bir şekilde ortaya konması ve belirlenen özellikler açısından çözümlenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi esas alınarak yürütülmüştür.

2.2. Çalışma Materyali

Bu araştırmanın çalışma materyali, Tacettin Şimşek’in hedef kitlesi 9-12 yaş düzeyindeki çocuklar olan, Uçan At Yayınları tarafından 2017 yılında yayımlanan “Yeşil Gözlü Kardan Adam” hikâye kitabı ile “İlkyaz Tatili” şiir kitabıdır. Hikâye kitabında yer alan on hikâye ve şiir kitabındaki altmış iki şiir incelenmiştir.

Yeşil Gözlü Kardan Adam kitabında yer alan hikâyeler şunlardır:

- | | |
|-----------------------------|--------------------------|
| 1. Anneye Benzemek Güzeldir | 6. Sana Gelirim Anne |
| 2. Üç Ortak Otuz Balık | 7. Rüzgâr Kuşu |
| 3. Kırılan Yumurta | 8. Kel Başa Şimşir Tarak |
| 4. Ver Elini Gökyüzü | 9. Yunus Dede |
| 5. Yeşil Gözlü Kardan Adam | 10. Kürdan Kız |

İlkyaz Tatili kitabında yer alan şiirler aşağıda sıralanmıştır:

1. Çocuk Deyince
2. Paylaşım
3. Fatma'm Fat!
4. 'Ama'lı Cümleler
5. Çoban Çocuk
6. Büyüyünce
7. Uzay Çocuk
8. Penceremdeki Serçe
9. Gökkuşağı Resmi
10. Neslihan'ın Dileği
11. Koro
12. Cep
13. Masalcılar Yok
14. Çocukistan
15. Herkes Rolünde
16. Orada Kim Var?
17. Yalnız Çocuk
18. İçeriden Görmek
19. Menekşeye Şiir
20. Şehzade
21. Ya Tutarsa!
22. Dolunay
23. Yarım
24. Hilal
25. Kardan Ağaç
26. İyimser
27. Kuyruklu Yalan
28. Oyun Kurtaran
29. Suların Rüyası
30. Bir Güneş Masalı
31. Sanal Oyun
32. Ad Koyma
33. Hay'dan Hu'ya
34. Dağla Deniz
35. Kutucuk
36. İçinden Şarkı
37. Ezop Dede
38. İki küçük Soru
39. Kuşlar Gibi Uçabilsem
40. İhtiyaç
41. Uçan At
42. Gizli Dil
43. Düş Bakışı
44. Yağmur Duası
45. Adı Galiba Aşk
46. Fidan Dikme Töreni
47. Birdirbir'le
48. Uzuneşek
49. Yirmi Beş Saat
50. Uçuç Böceği
51. Tom ve Jerry Yaşlanmış
52. Korkulu Kuzu
53. İşaret Parmağına Ağıt
54. Zor Şiir
55. Kendine Gör
56. Hepsi
57. Çok Acı Var Hala
58. Sana Gelirim
59. Anne Duası
60. İlkyaz Tatili
61. Mızıkçı
62. -Mış Gibi Yapmak

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmada kuramsal çerçeveyi oluşturmak için verilerin toplanması literatür taraması ile başlamıştır. Türkçe eğitimi, öğretim programı, çocuk edebiyatı, çocuk kitabı olan anahtar sözcükler ile yapılmış olan aramalar sonucunda ulaşılan bilimsel çalışmalar incelenmiştir.

Tacettin Şimşek'in Yeşil Gözlü Kardan Adam ve İlkyaz Tatili adlı kitapları temin edilmiş. Tez danışmanı ve Türkçe eğitimi alanında çalışmaları bulunan bir uzman ile ortak görüş sağlanarak Şimşek'in hikâye ve şiir türünde yazdığı bu eserlerin hangi özellikler açısından inceleneceği belirlenmiştir. Bu doğrultuda Şimşek'in çocuk hikâyelerinden oluşan "Yeşil Gözlü Kardan Adam" ve çocuk şiirlerinden oluşan "İlkyaz Tatili" adlı eserlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılarak veriler elde edilmiştir.

"Özellikle tarih ve sosyal konulara ilişkin ders kitapları, çocuklar için yazılmış eğitim materyalleri, bir halkın siyasal düşünce ve anlayışını yansıtan dokümanlar olarak tüm sosyal bilim alanlarında yararlanılabilecek dokümanlardır. Fakat eğitim bilimci açısından doğrudan bir araştırmanın nesnesi de olabileceği için, ayrıca önem taşırlar. Sanatsal ve edebi eserler, toplumu yansıtan aynalardır" (Ulutaş, 2017).

Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre doküman incelenmesi, araştırmacıların incelemek istediği olguları içeren yazılı materyalleri kapsar. Sönmez ve Alacapınar (2014) da doküman analizini yazılı ve görsel malzemelerden ulaşılan bilgilerin incelenmesi olarak tanımlamaktadır.

Araştırmada ele alınan kitapların; içerik özellikleri, kök değerler, tema ve konu bakımından Türkçe Dersi Öğretim Programı'na uygunluğu incelenerek eserlerin Türkçe eğitimine sunabileceği katkılar tartışılmış ve eserlere yönelik etkinlik önerilerinde bulunulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Tacettin Şimşek'in 9-12 yaş grubuna yönelik oluşturduğu Yeşil Gözlü Kardan Adam adlı hikâye kitabında yer alan 10 hikâye ve İlkyaz Tatili kitabındaki 62 şiir baştan sona incelenmiştir. Araştırmada ulaşılan veriler betimsel çözümleme yöntemi ile analiz edilerek yorumlanmıştır.

Betimsel analiz yönteminde elde edilen veriler, daha önceden belirlenmiş temalara ya da kavramsal çerçeveye göre organize edilerek özetlenir ve yorumlanır. Bu yöntemde amaç doğrudan alıntılar yaparak elde edilen bulguların yorumlanıp düzenlenerek okuyucunun önüne konulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla metinlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'na uygunluğuna yönelik çalışma ve oluşturulan etkinlikler Türkçe eğitimi alanında bir uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzman bir değerlendirici tarafından, araştırmanın yöntemi, elde edilen verilerin incelenmesi ve verilerin çözümlenmesi istenmiştir. Okuyucular birbirinden bağımsız olarak metinleri okuyup belirlenen özellikler doğrultusunda analiz etmişlerdir. Araştırmacı ve alan uzmanı arasındaki görüş birliği oranı Miles ve Huberman'ın formülü [$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}) \times 100}$] kullanılarak hesaplanmıştır. Okuyucular arası güvenilirlik oranı %89 [$\text{Güvenirlik} = \frac{89}{(89+11)} \times 100$] olarak bulunmuştur. Araştırmacı ve uzman arasında görüş ayrılığına sebep olan veriler üzerinde tekrar inceleme yapılarak görüş birliğine varılmıştır. Bu sayede analizin güvenilirliği ortaya koyulmuştur.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde kitaplarda yer alan eserlerde, belirlenen ana ve alt problemler doğrultusunda incelendikten sonra ders kitabı için çeşitli etkinlikler sunulmuştur. Önce Yeşil Gözlü Kardan Adam(hikâye) kitabı, sonra İlkyaz Tatili (şiir) kitabı incelenmiştir.

3.1.Yeşil Gözlü Kardan Adam

Tacettin Şimşek'in "*Yeşil Gözlü Kardan Adam*" kitabında yer alan hikâyeler TDÖP'de yer alan kök değerler, işlenen tema ve içerik özellikleri açısından incelenmiş ve bu hikâyelerden hareketle ilkokul Türkçe derslerinde kullanılabilecek etkinlik önerilerinde bulunulmuştur. Kitapta beşer öyküden oluşan iki bölüm yer almaktadır. Bu bölümlere ilişkin bilgilere, Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3. Yeşil Gözlü Kardan Adam Kitabında Yer Alan Öyküler

Bölüm 1	Bölüm 2
Yeşil Gözlü Kardan Adam	Kürdan Kız
1. Anneye Benzemek Güzeldir	6. Sana Gelirim Anne
2. Üç Ortak Otuz Balık	7. Rüzgâr Kuşu
3. Kırılan Yumurta	8. Kel Başa Şimşir Tarak
4. Ver Elini Gökyüzü	9. Yunus Dede
5. Yeşil Gözlü Kardan Adam	10. Kürdan Kız

3.1.1. Kök Değerlere İlişkin Bulgular

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kök değerler; *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik* şeklindedir. Bu başlık altında Yeşil Gözlü Kardan Adam kitabındaki on hikâye, sözü edilen kök değerlere göre incelenmiştir.

3.1.1.1. Anneye Benzemek Güzeldir

Anneye Benzemek Güzeldir hikâyesi incelendiğinde Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kök değerlerden özellikle sabır ve sevginin işlendiği görülmektedir. Belirtilen değerlerin hikâyede işlendiği bölümler, aşağıda verilmiştir.

Sabır kök değerinin işlendiği bölümler şunlardır:

“Hayalim bulutlara ulaşmak; kuşlarla, kelebeklerle yarışmak. Yapraklarım kanatlarım olmalı.

Şöyle bir silkiniyorum. Olmuyor. Henüz erken.

Zamanı gelmedi daha.” (s.11).

...

“Çevremde, ötede beride benim gibi onlarca, yüzlerce, binlerce tomurcuk... Hepimiz sabırlı bir bekleyiş içindeyiz.” (s.13).

...

“Bir daha silkiniyorum. Etrafımı saran yapraksı kabuk çıtırdıyor. İçim karıncalanıyor.

“Az kaldı,” diyorum kendime. “Biraz daha sabır.”

Sabırla çiçek olunur. Sabırla meyve olunur.

Annem sabır öğretmenim benim. Kaç kış görmüş, kaç bahar geçirmiş. O yüzden sabırlı.

Oysa bu benim ilkbaharım. Bu bahar benim baharım, ilkyazım. Çok mu bencilim? Hoş görün! Heyecandan ne söylediğimi biliyor muyum? Anlayın işte!” (s.16).

Öyküde sevgi kök değerin işlendiği bölümler şunlardır:

“Keşke ben de bir gülücük sergisi açabilsem. Gülücük sergisi mi? Sahi anne, izin var mı? Perdeleri aralasam, pencereleri açsam, dışarıya baksam, gökyüzünü görsem...” (s.13).

...

“Tam o sırada üzerimden mavi kanatlı, gümüş gagalı bir kuş geçiyor. Adını bilmiyorum ama olsun. Onu seviyorum. Bana çocuksu bir gülüşle bakıyor. Nasıl desem? Komşu dalın tomurcuğuna benziyor.” (s.14).

...

“Görüyorum. Bir melek, bebeğin alnını okşuyor, yanağına dokunuyor. Bebek ağlamayı kesiyor. Işıl ışıl gülümsüyor. Sonra duru sular gibi uykuya dalıyor. Uykuda gülümsüyor. Galiba melek gıdıklıyor onu. Ben melek diyorum ya, siz ona peri de diyebilirsiniz.

O bebek ikiz kardeşim olmalı. Ona yüreğimi açmalıyım. Sevgimi sunmalıyım.”
(s.16).

3.1.1.2. Üç Ortak Otuz Balık

“Üç Ortak Otuz Balık” başlıklı hikâyede Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki kök değerlerden dostluk, sabır, saygı ve yardımseverlik değerlerinin işlendiği görülmektedir.

Dostluk değerinin işlendiği cümleler şunlardır:

“— Bir teklifim var, diyorum. Biz hızımızı alamadık, iki kova balık tuttuk. Şimdi de taşıyamıyoruz. Ne dersin? Ortak olalım mı? Balıkları taşımamıza yardım eder misin? Biz tutarken yorulduk. Sen de taşıırken yorulacaksın ama ne yapalım, ortaklığın şartı bu. Eve gidince balıkları kardeş payı yaparız. Kabul mü? Tekin bir papatya gibi gülümsüyor.

— Olur, diyor.” (s.27).

Sabır değerinin işlendiği cümleler aşağıda yer almaktadır:

“Sessiz olacaksın. Sakin olacaksın. Sabırlı olacaksın. Gölgeni suya düşürmeyeceksin. Heyecan yok.” (s.21).

Saygı değerinin işlendiği cümleler şöyledir:

“Ha, aklımdayken, biz bilinçli balıkçılarız. Balıkların üreme döneminde asla avlanmayız. Cebimizde Amatör Balıkçı Belgesi yok ama onu da alacağız yakında.”
(s.23). Bu ifadede hem doğaya hem de insana duyulan saygı yansıtılmaktadır.

Yardımseverlik değerinin işlendiği cümleler şöyledir:

“Kovalara bakıyoruz, otuzdan fazla balık var.

— Aç gözlülük edip fazla balık tutmuşuz, yazık, diyorum.

— Dert ettiğin şeye bak, diyor Sinan. Komşulara dağıtırız.

— Hay aklınla bin yaşa, diyorum.” (s.25).

“Tekin zayıf, incecik bir çocuk. Biraz çekingen ama güler yüzlü, ağırbaşlı, çalışkan, yardımsever. Geçen gün bacaya sıkışmış kedi yavrusunu kurtarmak için ne kadar uğraştığını kendi gözlerimle gördüm. “Amaaan bir kedi yavrusu işte, ne olacak?” deyip geçmedi.” (s.25).

“Şimdi dereye girmeye çalışıyor. Belli ki balık tutacak. Belki de evde yiyecek namına bir şey yok. Gel de üzülme! Komşu nedir? Komşular ne işe yarar?”

Yani şimdi Tekin, babası, kardeşi aç yatarken biz nasıl tok yatarız? Aklım almıyor.” (s.26).

3.1.1.3.Kırılan Yumurta

“Kırılan Yumurta” başlıklı hikâyede Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki dostluk ve sevgi değerleri işlenmiştir.

Dostluk değerinin işlendiği bölümler şunlardır:

“ ...

Doğru Enisler’e. Evdeymiş Enis. Oturmuş, kitap oluyormuş.

Ah altın kalpli Enis. Beni yumuşatan Enis. İçimdeki dağları yıkan Enis.

İçimdeki buzları eriten Enis.

Boynuna sarıldım. Yüzüne bakamıyorum.

— Hadi, kıra gidiyoruz, dedim.

Güldü.” (s.34).

...

“Herkesten özür diledim. Enis benim arkadaşım artık.

Yemekte yumurta dövüştürme yarışı var.

Enis gülüyor.

Bu çocuk bu kadar güzel mi gülüyordu hep? Yoksa bugün mü böyle güzel gülüyor? Önceden beri böyleyse niye fark etmemişim ki? Uzun uzun, şiir gibi gülümsüyor Enis. Şiir gibi gülümsemek de nereden aklıma geldi şimdi?” (s.35).

...

“— Enis, dedim, yenildiğime sevindim. İçimdeki düşmanın yenildiğine. Şu elimdeki yumurta gibi kırıldığına. Çok sevindim. Sahiden çok sevindim yumurtamın kırıldığına.” (s.36).

...

Sevgi değerinin işlendiği bölümler şöyledir:

...

“Anladım ki Enis bir sevgi kahramanı. Sevgiyle, nefretin buz dağlarını eritiyor. Kıskançlığı imrenmeye çeviriyor. Yapabilir miyim bilmiyorum ama ben de sevgi kahramanı olmak istiyorum. Denemeden bilinmez ki!” (s.35).

3.1.1.4. Ver Elini Gökyüzü

Bu hikâyede, Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kök değerlerden öz denetim değerinin işlendiği aşağıdaki bölümlerden anlaşılmaktadır:

“Bu kafesi sevmiyorum. Gökyüzümü aldı benim. Kanatlarıma zincir vurdu. Gönlümce kanat çırpamadıktan sonra neye yarar? Yaşanın ne anlamı var? Sarıtiy halinden memnun. Şikâyet ettiğini hiç duymadım. (s.38).

...

Her gün balkona çıkarıyorlar bizi. Kafesi balkona asıyorlar.

Gökyüzünü seyrediyorum. İçim aydınlanıyor. Ana vatanımı, Avusturalya' yı özlüyorum. Bir göçmen kuşun kafese alışması öyle zor ki! Ben galiba evcilleşmeyeceğim. (s.38).

...

Sarıtiy diyor ki:

— Dışarıda yaşamak bana göre değil. Yem bulmak, su bulmak kolay mı? Hele yuva kurmak... Ben o işte yokum.

Belli ki Sarıtiy evcilleşmiş. Benimse hiç niyetim yok.

Tam on beş gündür kafesin kapısını açmaya çalışıyordum.

Sonunda öğrendim. İçeriden gagamı uzatıp kafesin kapısını tutan teli kaldırıyorum, kapı açılıyor. Kapı açılıyor.

Artık kaçacağım. Uçup gideceğim buralardan” (s.39).

“Gökyüzü beni bekle! En kısa zamanda tekrar geleceğim. Ayrılmamak üzere. İlk işim bir ağacın dalına güzel bir yuva yapmak. Sarıtiy'ü de getireceğim. ...” (s.44).

Bu cümleler; karakterin amacına ulaşabilmek için gösterdiği tepkisini, kendi ayakları üzerinde durmak istemesini, yöneldiği davranışları ifade etmektedir.

3.1.1.5. Yeşil Gözlü Kardan Adam

“Yeşil Gözlü Kardan Adam” başlıklı hikâyede, Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kök değerlerden dostluk, öz denetim, saygı, vatanseverlik, yardımseverlik değerlerinin işlendiği belirlenmiştir.

Hikâyede dostluk değerinin işlendiği bölümler şöyledir:

“Alper, Murat, Temel, Burak, Can... Yani biz, beş kafadar hemen toplanıyoruz. Önce yoruluncaya kadar kartopu oynuyoruz, sonra da dinlenmek için kardan adam

yapıyoruz.” (s.52).

Hikâyede öz denetim değerinin işlendiği bölüm şöyledir:

“*Kar nasıl oluyor? Merak edip araştırdım. Birkaç kitap karıştırdım. Çok ilginç bir serüveni var kar tanelerinin. Heyecanlı bir yolculuk.*” (s.50).

...

Her şeyi düşünmüş Temel. Ayrıntılara varıncaya kadar hepsini hesaplamış. İlk uzay mekiğinin adını bile koymuş: Birunî.

– *Niçin Birunî, diye soruyor Alper.*

Temel, bir bilim adamı ciddiyetiyle cevap veriyor:

– *Ansiklopedilere baktım, internetten yani Genel Ağ’dan araştırdım. Birunî ilk Türk astronomi bilginlerinden biri. Bin yıl önce yaşamış. Dünyanın hem kendi etrafında hem de güneşin etrafında döndüğünü ilk defa o ispatlamış. Yerin çapını da ilk defa o ölçmüş.*” (s.56).

Hikâyede saygı değerinin işlendiği bölüme aşağıda yer verilmiştir:

“...

Alper atılıyor:

– *Kalemi de benden. Şöyle sağ elinde bir tükenmez kalem olmalı.*

– *Tükenmez kalem mi, diyorum. Elinde kalem olan bir kardan adam hiç görmedim ben.*

– *İyi ya işte, diyor Alper. İlki bizimki olacak. Eli kalem tutan bir kardan adamımız olsa fena mı olur?*

– *Haklısın, diyorum. Okur yazar bir kardan adam olsun. Ne o süpürge falan? Bütün kardan adamlar çöpçü olmak zorunda mı?”* (s.52).

Hikâyede vatanseverlik değerinin işlendiği bölümler aşağıda verilmiştir;

“Sonra heyecanla devam ediyor:

– *Bakın, aklıma ne geldi! Bizim kardan adamın okur yazar olması yetmez. Bence bilim adamı olmalı o. TUZAM’da çalışmalı.*

– *Abartmayalım istersen, diyor Burak. Bir kardan adam yapalım dedik, işi nerelere götürdünüz. Tükenmez kalemmiş, cep telefonuymuş, dizüstü bilgisayarımış. Bir de TUZAM çıktı şimdi. Söylesene TUZAM da ne demek oluyor?*

– *Türkiye Uzay Araştırmaları Merkezi.*

– *Öyle bir kuruluş olduğunu bilmiyordum.*

– Olmalı, diyor Temel. Amerika’da NASA varsa izde de TUZAM neden olmasın?

Bu çocuk uçuyor. Gök bilimiyle kafayı bozmuş.

– Astronomi okuyacağım, diyor. Uzaya çıkan ilk Türk astronot ben olacağım. İlk Türk uzay mekiğini ben uçuracağım.” (s.54).

...

“Her şeyi düşünmüş Temel. Ayrıntılara varıncaya kadar hepsini hesaplamış. İlk uzay mekiğinin adını bile koymuş: Birunî.

– Niçin Birunî, diye soruyor Alper.

Temel, bir bilim adamı ciddiyetiyle cevap veriyor:

– Ansiklopedilere baktım, internetten yani Genel Ağ’dan araştırdım. Birunî ilk Türk astronomi bilginlerinden biri. Bin yıl önce yaşamış. Dünyanın hem kendi etrafında hem de güneşin etrafında döndüğünü ilk defa o ispatlamış. Yerin çapını da ilk defa o ölçmüş.” (s.56).

Hikâyede yardımseverlik değerinin işlendiği bölümler aşağıda verilmiştir:

“... Kardan adamın gövdesi, kafası tamamlanınca sıra giydirmeye, kuşatmaya, süslemeye geliyor.

Murat,

– Boyunbağı benden, diyor.

Alper atılıyor:

– Kalemi de benden. Şöyle sağ elinde bir tükenmez kalem olmalı.” (s.52).

...

Alper, beş dakikaya gelirim, deyip ayrılıyor. Biraz sonra elinde bir tükenmez kalem ve birkaç zeytin tanesiyle yanımıza dönüyor.” (s.53).

3.1.1.6. Sana Gelirim Anne

“Sana Gelirim Anne” hikâyesinde, Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki kök değerlerden sevgi ve sabır değerleri işlenmiştir:

“...

Dilersen bir kuş olurum anne. Gagamda güller taşıyım sana.

Gel! Desen, bir gün durmam, gelirim. Kafdağları’ nı aşar, dört yapraklı sevgi yoncasını koparır sana getiririm.

Sen yoksun diye kuşlar keyifsiz uçuyor anne. Çiçekler keyifsiz açıyor. Hercai menekşemiz de kurudu zaten” (s.62) bölümünde sevgi,

“Bana ne geçimden meçimden. Ben annemi isterim, diyorum.

— Az kaldı, diyor dedem. Güneş yirmi defa doğup batınca n gelecek” (s.65) bölümünde ise sabır değeri işlemiştir.

3.1.1.7. Rüzgâr Kuşu

“Rüzgâr Kuşu” hikâyesinde, Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki kök değerlerden dostluk ve sevgi değerleri hâkimdir. Bu değerler, hikâyenin her bölümünde okuyucuya yansımaktadır.

3.1.1.8. Kel Başa Şimşir Tarak

“Kel Başa Şimşir Tarak” hikâyesinde TDÖP’de yer alan kök değerlerden dostluk, saygı ve sevgi değerleri hâkimdir.

“Ninem öyle çok keloğlan masalı biliyor ki!

Her akşam anlatsın istiyorum.

— Nine, bana Keloğlan masalı anlatır mısın, diyorum.

Ninem hiç kırmıyor beni...” (s.77) bölümünde sevgi,

“Sonra da ninemden Keloğlan türküsünü istedik. Kırmadı bizi, söyledi:

Annen kızar gel oğlan,

Evden kaçma gül oğlan.

Nineme teşekkür ettik. Elini öptük. Ninem de bize dua etti. Sonra hep birlikte Keloğlan türküsünü söyledik.” (s.87) bölümünde saygı ve öykünün kahramanı olan Ümit’in arkadaşlarıyla olan diyaloglarında dostluk değerinin yansıtıldığı görülmektedir.

3.1.1.9. Yunus Dede

“Yunus Dede” hikâyesinde kök değerlerden sevgi değeri, baba ve kız arasında geçen aşağıdaki bölümde işlenmiştir:

“Babam hep sevgi diyor, sevgiden söz ediyor bize.

İnsan, diyor, bir bahçıvandır. Bütün bu yeryüzünün bahçıvanıdır insan.

Yeryüzü kocaman bir bahçedir İnsan, sevgisiyle çiçekler eker dünya bahçesine.” (s.88).

“Yunus dede bir gönül bahçıvanıymış.

Kalbimiz bir bahçe. Kalbimizin toprağına sevgi ekiyormuş. Gül dikiyormuş, ayçiçeğı ekiyormuş işte. Sevgi de bir çiçek ya...

— Yunus dede gibi kalbi sevgi dolu olanlar, diyor babam, gönüllere böyle sevgi fidanı dikerler. *Gül eker, sevgi ağacı diker, karşılığında sevgi biçerler.*” (s.91) gibi diyaloglar ve sevgi ve hoşgörünün temsilcisi Yunus Emre’den yapılan:

“Sevelim, sevillelim

Dünya kimseye kalmaz.”

“Ben gelmedim dava için

Benim işim sevi için

Dostun evi gönüllerdir

Gönüller yapmaya geldim.”(s.90) alıntılar sevgi değerinin işlendiğini göstermektedir.

3.1.1.10. Kürdan Kız

“Kürdan Kız” hikâyesinde kök değerlerden sevgi değeri hâkimdir.

“Yaramaz çocuklar kışkandılar Kürdan Kız’ı.

— Amaaan, dediler. Nedir her gün bu Kürdan Kız masalı? Orada Kürdan Kız, burada Kürdan Kız. Evde Kürdan Kız, sokakta Kürdan Kız.

...

Sonra da bir gün gelip karşısına dikildiler kızcağızın.

— Bir daha bu sokaktan geçme, dediler. Aklın varsa sözümüzü dinle! Sana buradan geçmeyi yasakladık. Anladın mı, kız?

Önce biraz üzüldü Kürdan Kız.

— Ben size ne yaptım ki, dedi.

Sonra da gülüp geçti.

Böyledir işte.

Dert etmez kendine. Güler hep. Güler geçer.

Küsme nedir bilmez. Hele kin tutma nedir hiç bilmez Kürdan Kız.” (s.102).

“Kürdan Kız’ın dilinde de çiçek açar. Türküleri çiçek kokusu taşır. Sevgi türküleri söyler Kürdan Kız...” (s.104) bölümlerinde karşılık beklemeden yüreğinde sevgi barındıran bir kızın hikâyesi ifade edilmiştir.

Metinlerden hareketle tespit edilen kök değerlere Tablo 4’te yer verilmiştir:

Tablo 4. Yeşil Gözlü Kardan Adam Kitabında Yer Alan Kök Değerlerin Dağılımı

Öyküler	Değerler
1. Anneye Benzemek Güzeldir	Sabır ve Sevgi
2. Üç Ortak Otuz Balık	Dostluk, Sabır, Saygı ve Yardımseverlik
3. Kırılan Yumurta	Dostluk ve Sevgi
4. Ver Elini Gökyüzü	Öz Denetim
5. Yeşil Gözlü Kardan Adam	Dostluk, Öz Denetim, Saygı, Vatanseverlik ve Yardımseverlik
6. Sana Gelirim Anne	Sevgi ve Sabır
7. Rüzgâr Kuşu	Dostluk ve Sevgi
8. Kel Başa Şimşir Tarak	Dostluk, Saygı ve Sevgi
9. Yunus Dede	Sevgi
10. Kürdan Kız	Sevgi

Tacettin Şimşek’in çocuklara yönelik yazdığı hikâyelerde Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki *dostluk*, *öz denetim*, *sabır*, *saygı*, *sevgi*, *yardımseverlik* ve *vatanseverlik* değerleri ele alınmıştır. İşlenen kök değerlerden ön plana çıkan değerlerin *dostluk* ve *sevgi* olduğu anlaşılmaktadır.

3.1.2. Tema ve Konulara İlişkin Bulgular

3.1.2.1. Anneye Benzemek Güzeldir

“Anneye Benzemek Güzeldir” hikâyesi; dostluk, sabır, sevgi konularının içermesinden dolayı TDÖP’deki *Erdemler* temasına uygundur. Bu konuların işlendiği bölümler, aşağıda verilmiştir:

“Kendimi yokluyorum. İçimde çiçek olmaya karşı öyle bir istek var ki! “Çiçek ol!” diye bir ses duyuyorum. Bu ses kalbime ulaşıyor. Kalbim beni çiçek olmaya zorluyor. Buna mecburum, ayrıca bunu istiyorum da.” (s.13).

“Gidiyorsan çiçek olarak git! Bir meyve çiçeği ol! Güneşten süzülen yedi rengi al, süslü bir elbise giy! Şöyle bir bak çevrene! Kimi su damlası olarak gidiyor, kimi kar tanesi. Hepsi güneşe ayna tutuyor kendince. Sen de çiçek olup git! Gün ışığına

ayna ol!

Evet, çiçek olmak istiyorum. Adım “Çiçek” olmalı.” (s.14) cümleleriyle azim; “Komşu dalda bir tomurcuk çemberini kırıyor. Zor oluyor ama oluyor işte. Nasıl oluyor bilmiyorum ama oluyor. Güzel de oluyor hani. Onu kıskanıyor muyum ne? Şaka! Niçin kıskanacakmışım? Hepimiz aynı ışığın yansıması değil miyiz?” (s.13) cümleleriyle dostluk konularının işlendiği anlaşılmaktadır.

3.1.2.2. Üç Ortak Otuz Balık

“Üç Ortak Otuz Balık” başlıklı hikâye Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan *Erdemler* temasındaki cömertlik, dayanışma, dostluk, iyilikseverlik, merhamet, paylaşma, sabır, saygı, vicdanlı olmak ve yardımlaşma konuları ile ilgilidir. Bu konuların işlendiği bölümler aşağıda verilmiştir.

— *Bir teklifim var, diyorum. Biz hızımızı alamadık, iki kova balık tuttuk. Şimdi de taşıyamıyoruz. Ne dersin? Ortak olalım mı? Balıkları taşımamıza yardım eder misin? Biz tutarken yorulduk. Sen de taşırken yorulacaksın ama ne yapalım, ortaklığın şartı bu. Eve gidince balıkları kardeş payı yaparız. Kabul mü?*

Tekin bir papatya gibi gülümsüyor.

— *Olur, diyor.*” (s.27) cümlelerinde cömertlik, yardımlaşma, dayanışma, dostluk, iyilikseverlik, paylaşma;

“Şimdi dereye girmeye çalışıyor. Belli ki balık tutacak. Belki de evde yiyecek namına bir şey yok. Gel de üzülme! Komşu nedir? Komşular ne işe yarar?

Yani şimdi Tekin, babası, kardeşi aç yatarken biz nasıl tok yatarız? Aklım almıyor.” (s.26) cümlelerinde merhamet, vicdanlı olmak;

“Sessiz olacaksın. Sakin olacaksın. Sabırlı olacaksın. Gölgeni suya düşürmeyeceksin. Heyecan yok.” (s.21) cümlelerinde sabır;

“Ha, aklımdayken, biz bilinçli balıkçılarız. Balıkların üreme döneminde asla avlanmayız. Cebimizde Amatör Balıkçı Belgesi yok ama onu da alacağız yakında.” (s.23) cümlelerinde ise saygı konularına yer verildiği anlaşılmaktadır.

Hikâyede özellikle yardımlaşma ve paylaşma temaları üzerinde durulmaktadır. İki arkadaş dereye tuttukları fazla balıkları yardıma ihtiyacı olan başka bir arkadaşları ile paylaşmaktadır. Ayrıca bunu yaparken de arkadaşlarının gururunu incitmemeye dikkat etmişlerdir. Komşuluğun ve dostluğun da vurgulandığı hikâyede merhamet duygusu ön plandadır. Çocuklar arkadaşlarının aç yatması fikrine dayanamazlar. Fazla

balıkları arkadaşları ile paylaşan çocukların mutlu olması ile cömertlik konusu sezdirilmektedir.

3.1.2.3. Kırılan Yumurta

“Kırılan Yumurta” başlıklı hikâyede Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan *Erdemler* temasındaki dostluk, paylaşma ve sevgi konuları işlenmiştir. Bu konuların işlendiği bölümler, aşağıda verilmiştir:

“Doğru Enisler’ e. Evdeymiş Enis. Oturmuş, kitap oluyormuş.

Ah altın kalpli Enis. Beni yumuşatan Enis. İçimdeki dağları yıkan Enis. İçimdeki buzları eriten Enis.

Boynuna sarıldım. Yüzüne bakamıyorum.

— Hadi, kıra gidiyoruz, dedim.

Güldü.” (s.34).

“Herkesten özür diledim. Enis benim arkadaşım artık.

Yemekte yumurta dövüştürme yarışı var.

Enis gülüyor.

Bu çocuk bu kadar güzel mi gülüyordu hep? Yoksa bugün mü böyle güzel gülüyor? Önceden beri böyleyse niye fark etmemişim ki? Uzun uzun, şiir gibi gülümsüyor Enis. Şiir gibi gülümsemek de nereden aklıma geldi şimdi?” (s.35).

“— Enis, dedim, yenildiğime sevindim. İçimdeki düşmanın yenildiğine. Şu elimdeki yumurta gibi kırıldığına. Çok sevindim. Sahiden çok sevindim yumurtamın kırıldığına.” (s.36) bölümünde dostluk,

“Enis çantasını hazırlıyor.

— Bırak, diyorum. Bende çok var.” (s.34) bölümünde paylaşma,

“Anladım ki Enis bir sevgi kahramanı. Sevgiyle, nefretin buz dağlarını eritiyor. Kıskançlığı imrenmeye çeviriyor. Yapabilir miyim bilmiyorum ama ben de sevgi kahramanı olmak istiyorum. Denemeden bilinmez ki!” (s.35) bölümünde sevgi konuları ele alınmaktadır.

Dostluk temasının vurgulandığı hikâyede kıskançlık duygusunun yerini imrenme duygusuna bırakması ile oluşan bir arkadaşlık görülmektedir. Öykünün kahramanının kendisinin bile kabul etmediği sebepsiz bir kıskançlık, sınıf arkadaşı ile arkadaş olmasına mâni olmaktadır. Kıskançlığın olumsuzluğunun ortaya koyulduğu bu bölümden sonra gösterilen düşünceli bir davranışın çocukların arasını düzelttiği

görülmektedir. Enis'in arkadaşı rahatsız olmasın diye kıra gitmemesi, onu kıskanan arkadaşının kalbini yumuşatmış ve arkadaş olmalarını sağlamıştır. Eserde, yapılan iyiliğin güzel bir karşılığının olacağı, okuyucuya sezdirilmiştir. Çocukların arkadaşları gelmediği için kıra gitmek istememeleri ile dostluk konusu vurgulanmıştır.

3.1.2.4. Ver Elini Gökyüzü

“Ver Elini Gökyüzü” hikâyesi Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki *Hak ve Özgürlükler* teması ile ilgilidir. Hikâyede yer alan Mavi Kanat, sıradan kuşlardan farklı bir yönü ile yansıtılarak ‘*özgürlük*’ vurgusu yapılmaktadır. Kuşun bir hayvan olarak kendi hakkını ve yaşama hakkını araması metnin *hak ve özgürlükler* temasına uygunluğunu göstermektedir. Varlığın kendi yaşam biçimine aykırı bir şekilde yaşayamayacağı ve bunu kabullenmek yerine kendi özgürlüğünü arayış içine gireceği gösterilmiştir. Metnin sonunda, kuşu besleyen ailenin kuş için gerekli kısıtlamaları ortadan kaldırdığı ve kuşun özgürlüğe dolayısıyla da mutluluğa kavuştuğu ortaya koyulmuştur.

Mavi Kanat; rahatsızlığını dile getirebilen, kendi doğal yaşamının gereklerinin farkında olan, kendini tanıyan, hırslı, hak ve özgürlüklerini bilen bir karakter özelliği göstermektedir. Mavi Kanat'ın kendi seçimlerini yapıyor olması hür iradesi olduğunu ortaya koymaktadır. *Sarıtüy* ise evcilleştirilmiş ve bunu benimsemiş, hâinden memnun bir kedir. *Selim*, annesi, babası ve babaannesi, hayvan haklarını korudukları ve evlerindeki kuş ile kediyi sevgiyle besledikleri için hayvansever özelliğini taşımaktadır. Babaannenin birçok türkü bilmesi ve bunları paylaşması onun kültüre verdiği önemi göstermektedir. Metnin sonunda Selim ve ailesi kuşlarına ve haklarına saygı duyarak onun için daha yaşanılır bir alan yaratmışlardır.

3.1.2.5. Yeşil Gözlü Kardan Adam

“Yeşil Gözlü Kardan Adam” başlıklı hikâye; Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki *Bilim ve Teknoloji* teması ve *bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, girişimcilik, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, merak duygusu, teknoloji ve yenilikçilik* konuları ile ilgilidir. Bu konuların işlendiği bölümler, aşağıda verilmiştir:

“Her şeyi düşünmüş Temel. Ayrıntılara varıncaya kadar hepsini hesaplamış. İlk uzay mekiğinin adını bile koymuş: Birunî.

– Niçin Birunî, diye soruyor Alper.

Temel, bir bilim adamı ciddiyetiyle cevap veriyor:

– Ansiklopedilere baktım, internetten yani Genel Ağ’ dan araştırdım. Birunî ilk Türk astronomi bilginlerinden biri. Bin yıl önce yaşamış. Dünyanın hem kendi etrafında hem de güneşin etrafında döndüğünü ilk defa o ispatlamış. Yerin çapını da ilk defa o ölçmüş.” (s. 56) bölümünde bilim insanları, bilişim okuryazarlığı, merak, keşif ve icatlar,

“Kar nasıl oluşuyor? Merak edip araştırdım. Birkaç kitap karıştırdım. Çok ilginç bir serüveni var kar tanelerinin. Heyecanlı bir yolculuk.” (s.50) bölümünde bilim okuryazarlığı ve merak,

“Bu çocuk uçuyor. Gök bilimiyle kafayı bozmuş.

– Astronomi okuyacağım, diyor. Uzaya çıkan ilk Türk astronot ben olacağım. İlk Türk uzay mekiğini ben uçuracağım.” bölümünde girişimcilik,

“Alper atılıyor:

– Kalem de benden. Şöyle sağ elinde bir tükenmez kalem olmalı.

– Tükenmez kalem mi, diyorum. Elinde kalem olan bir kardan adam hiç görmedim ben.

– İyi ya işte, diyor Alper. İlki bizimki olacak. Eli kalem tutan bir kardan adamımız olsa fena mı olur?

– Haklısın, diyorum. Okur yazar bir kardan adam olsun. Ne o süpürge falan? Bütün kardan adamlar çöpçü olmak zorunda mı?” (s.52).

“Alper,

– Beş dakikaya kalmaz gelirim, deyip ayrılıyor. Biraz sonra elinde bir tükenmez kalem ve birkaç zeytin tanesiyle yanımıza dönüyor.

Bir dakika! Bu zeytinler siyah değil, yeşil.

– Siyah zeytin bulamadın mı, Alper, diyoruz.

– Bulamadığım için değil, diyor. Bütün kardan adamlar kömür gözlü olacak değil ya. Bizim kardan adamımız da yeşil gözlü olsun.

Bu da bir ilk olacak galiba:

Yeşil gözlü kardan adam.” (s.53) bölümlerinde hayal gücü,

“– Cep Telefonu da olmalı, diyor Burak.
– O kadar da değil, diyorum. Kardan adam cep telefonunu ne yapsın?
– Rica ederim, diyor Burak. İletişim çağındayız, unutmayalım. İletişimden uzak bir kardan adam olur mu?” (s. 53) bölümünde iletişim,

“...
– Cep Telefonu da olmalı, diyor Burak.
– O kadar da değil, diyorum. Kardan adam cep telefonunu ne yapsın?
– Rica ederim, diyor Burak. İletişim çağındayız, unutmayalım. İletişimden uzak bir kardan adam olur mu?”

– Oldu olacak kucağına bir de dizüstü bilgisayar verelim, diyorum.
– Harika! Diye bağırıyor Murat, ama nereden bulmalı, diye ekliyor.” (s. 53) bölümünde teknoloji,

“Alper atılıyor:
– Kalemi de benden. Şöyle sağ elinde bir tükenmez kalem olmalı.
– Tükenmez kalem mi, diyorum. Elinde kalem olan bir kardan adam hiç görmedim ben.
– İyi ya işte, diyor Alper. İlki bizimki olacak. Eli kalem tutan bir kardan adamımız olsa fena mı olur?

– Haklısın, diyorum. Okur yazar bir kardan adam olsun. Ne o süpürge falan? Bütün kardan adamlar çöpçü olmak zorunda mı?” (s. 52).

“...
Alper,
– Beş dakikaya kalmaz gelirim, deyip ayrılıyor. Biraz sonra elinde bir tükenmez kalem ve birkaç zeytin tanesiyle yanımıza dönüyor.

Bir dakika! Bu zeytinler siyah değil, yeşil.
– Siyah zeytin bulamadın mı, Alper, diyoruz.
– Bulamadığım için değil, diyor. Bütün kardan adamlar kömür gözlü olacak değil ya. Bizim kardan adamımız da yeşil gözlü olsun.

Bu da bir ilk olacak galiba:
Yeşil gözlü kardan adam.” (s. 53).

“ ...

Sonra heyecanla devam ediyor:

– *Bakın, aklıma ne geldi! Bizim kardan adamın okur yazar olması yetmez. Bence bilim adamı olmalı o. TUZAM’da çalışmalı.*

– *Abartmayalım istersen, diyor Burak. Bir kardan adam yapalım dedik, işi nerelere götürdünüz. Tükenmez kalemmiş, cep telefonuymuş, dizüstü bilgisayarımış. Bir de TUZAM çıktı şimdi. Söylesene TUZAM da ne demek oluyor?*

– *Türkiye Uzay Araştırmaları Merkezi.*

– *Öyle bir kuruluş olduğunu bilmiyordum.*

– *Olmalı, diyor Temel. Amerika’da NASA varsa izde de TUZAM neden olmasın?”* (s.54) bölümünde yenilikçilik konularının işlendiği anlaşılmaktadır.

Hikâyede yer alan çocukların belirli ölçütlerin dışına çıkarak yaptıkları kardan adam ile *hayal gücü* ve *yenilikçilik* konusu vurgulanmaktadır. Çocukların alışılmışın dışında, özgün bir kardan adam meydana getirmesi ile kalıplaşmış düşüncelerin dışına çıkılabileceği gösterilmiş ve *yenilikçilik* konusu ön planda tutularak vurgulanmıştır. Çocukların birbirlerine hem düşünce olarak hem de kardan adam yapmak için gerekli malzemeleri bularak destek olmaları *yardımlaşma* konusuna uygundur. Birbirlerinin görüşlerini dinlemeleri, katıldıkları görüşü desteklemeleri, katılmadıkları görüşleri doğru bir üslup ile belirtmeleri *saygı* konusunun varlığını göstermektedir vurgulanmaktadır. Hikâyede baskın olan duygu, merak duygusudur. Çocukların ilgilerini çeken konularda araştırmalar yapmaları ve birbirlerine sorular sormaları, merak duygusunu ön plana çıkarmaktadır.

3.1.2.6. Sana Gelirim Anne

Metinde ayrılık, hüznü ve özlem duygularından oluşan bir tema hâkimdir. Anneden ayrı kalmanın hüznü ve anneye duyulan hasret vurgulanmaktadır. Annesine olan özleminden dolayı her şey olabileceğini söyleyen çocuk, annesi ile iletişime geçmek istemektedir. Bulduğu tüm bu yöntemler, bu isteği ve özlemi içindir. Hikâye, okurda anne sevgisi, anne değeri ve anne özlemi uyandırarak bunların önemini hatırlatacak düzeyde bir metindir.

3.1.2.7. Rüzgâr Kuşu

Hikâyenin hem ana karakteri hem de anlatıcısı olan çocuğun dünyasında “hayal” son derece zengin bir şekilde yer almaktadır. Çocuk, doğa unsurlarına çeşitli anlamlar yüklemektedir. Alışılmışın dışında olan bu anlamlar, hikâyenin temasını Çocuk Dünyası içine almaktadır. Aynı zamanda, hikâyede, çeşitli anlamlar yüklenen unsurlarla çocuğun arasındaki bağ, okuyuculara dostluğun farklı boyutlarını da göstermektedir. Bu bağlamda hikâyede *Erdemler* temasının da işlendiği söylenebilir

3.1.2.8. Kel Başa Şimşir Tarak

Hikâye, birden çok temayı barındıran niteliktedir. Ana kahraman Ümit’in ninesine olan saygısı ve sevgisi, arkadaşlarıyla arasındaki kardeşlik, dostluk ve onlara karşı iyilikseverliği bu öykünün *Erdemler* teması içerisinde değerlendirilebilmesini mümkün kılmaktadır. Aynı zamanda öyküde; kişiler arası iletişim oldukça güçlü ve örnek bir şekilde işlendiğinden *İletişim* temasına, birçok olumlu duygu okuyucuya hissettirildiğinden *Duygular* temasına, çocukların hayal dünyalarını geliştirecek, onlara yeni ufuklar açacak olması bakımından da *Çocuk Dünyası* temasına örnek oluşturabilecek nitelikler mevcuttur.

3.1.2.9. Yunus Dede

Hikâyede hem aile içi iletişim hem de ailenin dostlarıyla olan iletişimi çok güçlüdür. Sevgi’nin babasına ve dedesine olan saygısı, güveni ve sevgisi okuyucuyu heyecanlandıracak bir şekilde işlenmiştir. Birçok olumlu özelliğiyle okuyucu kitlesine örnek olacak davranış ve tutumlar sergileyen Sevgi, hayal dünyasının zenginliği ile birçok düşündürücü soru sormaktadır. Tüm bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda hikâye birçok tema içerisinde yer alabilecek bir özellik taşımaktadır: *Erdemler*, *Okuma Kültürü*, *İletişim*, *Kişisel Gelişim*, *Sanat*, *Çocuk Dünyası*. Sevgi’nin ve ailesinin olumlu tutum ve davranışları *Erdemler*, Sevgi’nin babasının yazdığı kitapların görsellerini okuması *Okuma Kültürü*, hikâyedeki karakterlerin hepsinin iletişiminin güçlü olması *İletişim*, ana karakterin öz denetim becerisi *Kişisel Gelişim*, Sevgi’nin resim çizmeyi seven bir çocuk olması ve babasının da bir yazar olması *Sanat*, öykünün çocukların hayal dünyalarını geliştirici bir nitelik taşıması *Çocuk Dünyası* temalarının hikâyeye ilgisini gösteren özelliklerdir.

3.1.2.10. Kürdan Kız

Hikâyede sürekli şarkılar, türküler söyleyen kızı herkes çok sever. Bu sevgiyi; kin tutmayışından, hep gülmesinden, çiçek açar gibi sözlerinden, mahallenin neşesi oluşundan, söylediği türkülerden kazanır. Yaşadığı yerde herkes tarafından sevilir, kendisini sevmeyen varsa kin tutmaz. Bu davranış ile merhamet erdemini de gösterir. Metinde yer alan güzel davranışları ve erdemleri içselleştirebilen çocuklar, sevginin bir sırrına vâkıf olduğunu hissederek bu davranış ve erdemleri gösterme eğilimine girebilir.

3.1.3. İçerik Özelliklerine İlişkin Bulgular

3.1.3.1. Anneye Benzemek Güzeldir

Hikâyenin kahramanı olan meyve çiçeği tomurcuğu, var oluş amacını gerçekleştirerek önce bir çiçek sonra da meyve olabilmek için sabırlı bir bekleyiş içindedir. Tomurcuk, zaman zaman sabırsızlansa da kendini sakinleştirir ve bekleyişini sürdürür. Bu bekleyiş sırasında kendisinden önce çiçek açan tomurcukları da kıskanmaz, kendisi çiçek açmış gibi sevinir. Bu noktada dostluk teması vurgulanmıştır. Tomurcuğun kalbinde insanlara karşı güçlü bir sevgi yer almaktadır. Sevginin insanlara armağan olarak sunulduğu kanaatindedir. Bir bebeği ikiz kardeşi olarak görmesi de kendisini insanlara çok yakın hissettiğini göstermektedir.

Hikâyenin kahramanı Tomurcuk, öncelikle bir elma ağacının dal ucunda, sonrasında bir erik ağacının dal ucundadır. Bu durum, tomurcuğun tüm meyve çiçeği tomurcuklarını temsil ettiğini göstermektedir. Tomurcuk, çiçek olabilmek için de güçlü bir istek duymaktadır. Çiçek olmak, onun hayat amacıdır. Çiçek olmak için sabırlı bir bekleyiş içinde olsa da sabırsızlandığı zamanlar da olmaktadır. Tomurcuk, sevgiyi ve gülmeyi değerli görmektedir. Gülücük sergisi açma isteği de bu durumu kanıtlar niteliktedir. İnsanları çok sevmekte kendisini onlara bir armağan olarak görmektedir. Oldukça heyecanlıdır, nasıl bir çiçek olacağını merakla beklemektedir. Tomurcuğun küçük çocuklar gibi heyecanlı ve meraklı oluşu, çocuk ruhlu olduğunu göstermektedir.

Anneye Benzemek Güzeldir hikâyesinde öyküleyici anlatıma başvurulmuştur. Kahraman bakış açısı ile yazılan hikâyede, olaylar bir meyve çiçeği tomurcuğunun gözünden iç konuşma tekniği ile anlatılmaktadır. Sade ve açık bir dil ile yazılan

öyküye, devrik cümleler sanatlı bir söyleyiş katmıştır. Hikâye hedef kitlenin anlamını bilebileceği kelimelerden oluşmaktadır.

Tomurcuğun yağmur damlalarının sesine benzettiği seste duydukları, metnin ana iletisini oluşturmaktadır:

“Gidiyorsan çiçek olarak git! Bir meyve çiçeği ol! Güneşten süzülen yedi rengi al, süslü bir elbise giy! Şöyle bir bak çevrene! Kimi su damlası olarak gidiyor, kimi kar tanesi. Hepsi güneşe ayna tutuyor kendince. Sen de çiçek olup git! Gün ışığına ayna ol!” (s.14) ifadelerinden anlaşılabileceği gibi yazar, yapmayı seçtiğimiz iş, olmayı seçtiğimiz insan, hayat amacımız her ne olursa olsun onu tam ve doğru olarak yapmamız gerektiğini vurgulamaktadır. Dünyaya geliş amacımız doğrultusunda yaşamak ve bunu düzgün şekilde yapmak gerektiği anlaşılmaktadır.

Sabırlı olmanın, sevmenin, gülümsemenin üzerinde de sıklıkla durularak bu değerlerin önemi vurgulanmıştır. Sabır ve azmin sonunda hedeflere ulaşılabilceği ifade edilmektedir.

3.1.3.2. Üç Ortak Otuz Balık

Hikâyenin kahramanları hikâye anlatıcısı çocuk, Sinan ve Tekin’dir. Sinan ve Tekin, balık tutma konusunda oldukça bilgili ve çalışkan çocuklardır. Uzun sürede tuttıkları balıkları arkadaşları Tekin ile hevesle paylaşmaları, yardımsever olduklarını göstermektedir. Tekin’in bir kedi yavrusunu kurtarmak için uzun uğraşlar vermesi onun da yardımsever bir çocuk olduğunu göstermektedir.

Hikâyede, öyküleyici anlatım kullanılmıştır. Kahraman bakış açısı ile yazılan öyküde, olaylar bir çocuğun gözünden anlatılmaktadır. Kahramanların sözleri doğrudan anlatım yoluyla aktarılmıştır. Sade bir dil ile yazılan hikâye; yalın, duru ve açıktır. Hikâye hedef kitlenin anlamını bilebileceği kelimelerden oluşmaktadır. Balık tutmanın inceliklerinin anlatıldığı bölümde dil göndergesel işlevde kullanılmıştır.

“Elimizdekini ihtiyacı olan insanlar ile paylaşmak” hikâyenin temel iletisidir. Çocukların balıkları doğrudan Tekin’e vermemesi, yardımlaşırken karşıdaki kişinin duygularını incitmemeye dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir. Dostluk ve yardımlaşmanın önemi üzerinde de özellikle durulmuştur. Balık avlarken gelecek nesilleri de düşünmek gerektiği öyküdeki bir diğer iletidir.

Hikâyenin olay örgüsü çocukların evi ve balık tuttıkları dere de geçmektedir.

3.1.3.3. Kırılan Yumurta

Hikâyenin kahramanları, hikâye anlatıcısı çocuk ve Enis'tir. Hikâye anlatıcısı çocuk, başlarda Enis'i kıskansa da zamanla bu duygu yerini imrenme ve sevgiye bırakmıştır. Enis, oldukça başarılı, bilgili ve arkadaşlarını çok seven bir çocuktur. Arkadaşı rahatsız olmasın diye kıra gitmek istememesi bu durumu kanıtlar niteliğindedir. Hikâyenin kahramanları başlarda iyi anlaşamamışlar da sonrasında birbirini çok seven iki arkadaş olmuşlardır.

Öyküleyici anlatım kullanılan ve kahraman bakış açısı ile yazılan öyküde, olaylar bir çocuğun gözünden anlatılmaktadır. Ana kahramanın iç konuşmalarına sıklıkla yer verilmiştir. Kahramanların sözleri doğrudan anlatım yoluyla aktarılmıştır. Sade bir dil ile yazılan öykü; yalın, duru ve açıktır. Günlük dilde kullanılan ifadeler yer verilmiştir. Hikâye hedef kitlenin anlamını kavrayabileceği kelimelerden oluşmaktadır.

Hikâyede, iyilik etmenin güzel sonuçları olduğu vurgulanmaktadır. Enis'in arkadaşını rahatsız etmemek için kıra gitmek istememesi, onu kıskanan arkadaşının kalbini yumuşatmış ve arkadaş olmalarını sağlamıştır. Hikâyede ayrıca, kötü duyguların kimseye bir yararı olmadığı aksine kişinin hem kendine hem de çevresine zarar verdiği vurgulanmaktadır.

Hikâyenin geçtiği mekânlar; sınıf, hikâye anlatıcısı çocuğun evi, Enis'in evi ve kırdır.

3.1.3.4. Ver Elini Gökyüzü

Hikâyede anlatım, hitap edilen kitlenin yaşına uygun ve durudur. İlahi bakış açısıyla yazılarak karakterlerin duyguları belirtilmiştir. Yalınlık, sadelik, açıklık gibi ölçütlere uygunluk taşımaktadır. Mavi Kanat'ın kendi gereksinimlerinin tam tersi bir şekilde yaşadığının farkında oluşu ve özgürlüğünü arayışı, Türkçe eğitiminin yetkinliklerine uygun olarak okuyucuları temel ve sosyal haklar üzerinde düşünmeye teşvik edici niteliğindedir.

Metinde, sıklıkla kendi kendine soru sorma ve cevaplama uygulamasına yer verilmiştir. Ayrıca ünlem içeren ifadeler de sıklıkla kullanılmıştır. Bunlar, metnin heyecanını ve akıcılığını artıran etkenlerdir.

Metinde dikkat çeken unsurlardan biri de babaanne karakteri ile bağdaştırılmış kuş türkülerinin sıklıkla kullanılmasıdır. Bu türkülerde kuş ile ilgili olarak “yuva yapmak, konmak, uçmak, avlu, kanat” kavramları yer almaktadır. Çocukların günlük hayatta dolaylı olarak öğrendikleri bu kavramlar ve “türkü” kavramı onların söz varlığına katkıda bulunacak niteliktedir.

Okurda, kendi yaşam biçiminin farkında olma ve buna uygun olarak yaşama gereksiniminin farkındalığı oluşturulmuştur. Canlılar, doğaları gereğince yaşam alanlarına ayak uydurmak zorundadır. Buna ters düşen ve canlının yaşamını kısıtlayan her türlü davranıştan uzak durup kendi hak ve özgürlüklerini savunabilecekleri iletili verilmiştir.

İnsanlar ve hayvanların birbirlerinin yaşam alanlarına saygılı oldukları sürece bir arada mutlu bir şekilde yaşayabilecekleri vurgulandığı hikâyede, Mavi Kanat’ın ailesinin, onu bir kafese koyup kafesin kapısını kapalı tutması kuşun asıl yaşam ortamının nasıl olması gerektiği hakkında bilgisizlik veya farkında olmama içinde bulunduklarını göstermektedir. Metin boyunca ara ara kedi, sık sık da kuşun yaşama hakkı ve özgürlüğünden bahsedilmiştir.

Ver Elini Gökyüzü metni aracılığıyla okuyucuların hem kendi yaşam alanlarını hem de çevrelerindeki hayvanların yaşam alanlarını bilinçli bir şekilde gözlemlmeleri, doğru ve yanlış olan tutumları fark etmeleri sağlanmıştır. Selim ve ailesinin evinde başlayan öyküde evde ve kafeste kalmanın Mavi Kanat’ı etkilediği görülmektedir. Buradan kaçmak için çabalayan Mavi Kanat, sonunda kafesin kapısını açar ve evden kaçır. Özgürce uçmak, karaktere mutluluk ve özgürlük hissi verirken konduğu bir balkon demirinden kovulması, onun bu davranışı sorgulamasına yol açmıştır. Daha sonra dama konduğunda diğer kuşların tuhaf bakışlarıyla korkmuştur. En sonunda eve olan özlemiyle birlikte karanlıkta aç ve evsiz dolaştığını fark ederek yol kenarındaki bir ağacın dalına yuva yapmaya karar vermiştir. Böylece kendini güvende hissedeceği bir alan olacaktır. Ancak sonra kendini vedalaşmak için evde bulur. Artık yeri, evin balkonundaki kapağı açık kafestir.

3.1.3.5. Yeşil Gözlü Kardan Adam

Hikâye, beş çocuğun etrafında dönmektedir: Alper, Murat, Temel, Burak ve Can. Beş arkadaş, kendilerini “beş kafadar” olarak ifade etmektedir. Bu ifadeden samimi bir arkadaşlıkları olduğu anlaşılmaktadır. Beş çocuk da meraklı ve yeniliklere

açıktır. Temel, uzay bilimlerine meraklı ve araştırmacı bir çocuktur. “Türkiye Uzay Araştırmaları Merkezi” adında bir kuruluş olması gerektiğini düşünmesi onun vatansever bir çocuk olduğunu göstermektedir. Alper, kardan adam yapmak için gerekli tükenmez kalem ve zeytinleri getirmiştir. Bu davranışı onun yardımsever olduğunu göstermektedir. Alper’in kardan adamın gözlerine takmak için getirdiği zeytinlerin yeşil olması, onun yeniliğe açık olduğunu da göstermektedir. Can, meraklı ve araştırmacı yönleriyle öne çıkmaktadır. Yağmurun oluşumunu merak etmesi ve bu konuda araştırmalar yapması bu durumu kanıtlar niteliktedir. Hikâyede Murat ve Burak hakkında ayrıntılı bilgiler verilmese de arkadaşlarının düşüncelerini desteklemeleri ve yeni fikirler üretmeleri, onların da yeniliğe açık ve hayal gücü gelişmiş çocuklar olduğunu göstermektedir.

Öyküleyici anlatım kullanılan ve kahraman bakış açısı ile yazılan öyküde, olaylar, Can adındaki çocuğun gözünden anlatılmaktadır. Hikâyede sıklıkla diyaloglara yer verilmiştir. Kahramanların sözleri doğrudan anlatım yoluyla aktarılmıştır. Sade bir dil ile yazılan öykü; yalın, duru ve açıktır. Hikâye hedef okuyucunun anlamını anlayabileceği kelimelerden oluşmaktadır.

Hikâyedeki temel ileti, alışılmışın dışına çıkmanın özel ve değerli olduğudur. Yazar, okuyucuya düşünmenin, merak etmenin ve hayal etmenin önemini aktarmaktadır. Çocukluk dönemlerinde daha yenilikçi ve özgün fikirlerin ortaya çıktığı anlatılmaktadır.

Hikâyede olay, dış mekânda, çocukların kar ile oynayabileceği bir bahçede geçmektedir.

3.1.3.6. Sana Gelirim Anne

Metinde geçen çocuk; annesinden ayrılmış ve onu çok özleyen, annesi için çiçek, ilkbahar, kuş, yaprak, çay olmayı bir çözüm olarak görüp ona ulaşmayı gönülden isteyen sevgi ve özlem dolu bir karakterdir. Dedesinin yanında kalıp annesinin gelmesi için gün saymaktadır. Okurlara sevginin ve özlemin nasıl bir duygu olduğunu yansıtan bir karakter kimliğinde olan çocuğun yoğun duyguları, okuyuculara bu duyguların varlığını hissettirebilecek niteliktedir.

Metinde ilkokul çağı düzeyine uygun kavramlar ve duygular kullanılmıştır. Okura heyecanı ve duyguyu yaşatacak ünlemlere sıklıkla yer verilmiştir. Çocuğun annesine seslenişi ve özlem ifadeleri bu ünlemlere örnektir. Böylece metin, okuru

sıkmayacak düzeyde oluşturulmuştur.

“Olmak” yardımcı fiili sıkça kullanılmıştır: “*çiçek olurum*”, “*ilkbahar olurum*”, “*bahçe olsan*”, “*göl olurdum*”, “*nehir olurum*”, “*ırmak olurum*”, “*ince bir yol olurum*”, “*sabırsız bir yolcu olurum*”, “*kuş olurum*”. Böylece okur, uyaklı bir şiir okur gibi metni okuyabilecektir. Sürekli tekrar eden bu fiil ve “anne” sözcüğü, metin içinde bir ahenk oluşturmuştur.

Hikâyede, alışılmamış bağdaştırmalara ve özgün dil kullanımlarına da yer verilmiştir: “*içimdeki ayrılık ağacı*” (s.61), “*trafik levhalarına asarım yüreğimi*” (s.66). Bunlar, okurun zihninde canlandırmaya çalışabileceği ve sıradan olmayan bağdaştırmalardır. Hikâyede sıkça kullanılan benzetme ve isim tamlamaları, okurun hem söz varlığına hem de hayal dünyasına zenginlik katacak niteliktedir.

Hikâye, annesine derin bir hasret duyan ana karakterin anlatımıyla okuyucuya sunulmuştur. Ana karakter, annesinin yanında olmak istemektedir. Hikâyeyi kaplayan bu büyük özlem, sevdiklerimizin kıymetini anlamamız ve onlarla geçirdiğimiz zamanların ne denli değerli olduğunun farkına varmamız için hüznü bir örnektir.

Hikâyede, açık bir mekân unsuruna yer verilmemiştir. Ana karakterin annesine duyduğu özlem, onun yanında olmak istemesi okuyucuya sunulurken bir mekân tasvirinin yapılmaması, hedef kitlenin hikâyeyi istedikleri ortamda zihinlerinde canlandırmalarına imkân sunacaktır. Bu durum, çocuk okuyucular için oldukça önemlidir. Çünkü hayal dünyalarının ve olayları zihinde yapılandırma becerilerinin gelişmesine olanak sağlayacak bir niteliktedir.

3.1.3.7. Rüzgâr Kuşu

Hikâyenin ana kahramanı, babaannesiyle Rüzgâr Kuşu aracılığıyla haberleşen bir çocuktur. Hikâye, ana karakterin ağzından okuyucuya sunulmuştur. Hikâyede çocuğun adına ve fiziksel özelliklerine değinilmemiştir. Ancak ana karakterin oldukça zengin olan hayal dünyası, okuyucuların, kahramanın psikolojik özellikleriyle ilgili çıkarım yapmalarını sağlayıcı niteliktedir. Karakter, kendisini okuyucuya doğrudan tanıtmamıştır. Bu durum, okuyucuların üst düzey bilişsel becerilerini kullanarak metinle ilgili çıkarımlarda bulunmalarına ve hayal dünyalarının gelişmesine katkı sunabilecektir.

Hikâyede kullanılan dil ve üslup, çocuk okuyucuların dünyasına uygundur. Anlatım son derece açık, sade ve özgündür. Birçok bağdaşıklık aracı ve anlamsal

tekrarlar öyküde kullanılarak konu sürekliliği sağlanmıştır. Anlatım oldukça akıcı ve sürükleyicidir. Bu durum çocukların okumaya güdülenmesi açısından çok önemlidir.

Hikâyede verilmek istenen mesaj açık bir şekilde belirtilmemiştir. “Sevdiklerimize bir şeyler ulaştırmak istiyorsak herhangi bir şeyi vasıta kılabiliriz.” iletilisi, örtük bir şekilde okuyucuya sunulmuştur.

Hikâyede belli bir mekân unsuru verilmemiştir. Olaylar ana karakterin ağzından anlatılırken okuyucular öyküyü istedikleri mekânda hayal etme imkânına sahiptir. Hikâyede belli bir mevsimin ve zamanın da bulunmaması, anlatılanları okuyucuların istedikleri sahnede zihinlerinde canlandırabilmeleri açısından olumludur. Ancak hiçbir çevre unsurunun öyküde yer almaması okuyucunun hayal dünyasına çok fazla iş bırakacağından verilmek istenen mesajın anlaşılmasını güçleştirebilir.

3.1.3.8. Kel Başa Şimşir Tarak

Hikâyede, ninesinden masallar dinlemeyi çok seven ana kahraman Ümit’in ağzından okuyucuya sunulmuştur. Hikâyede ana karakterin özelliklerine değinilmese de bazı tutum ve davranışlarından psikolojik tahlil yapmak mümkündür. Ümit, arkadaşlık ilişkileri güçlü olan bir çocuktur. Ninesinden dinlemeyi çok sevdiği masalları arkadaşlarının da dinlemesini isteyen Ümit’in paylaşmayı seven bir çocuk olduğu anlaşılmaktadır. Ana karakter, ninesiyle ve arkadaşlarıyla olan iletişimi ile okuyuculara örnek bir kahraman olarak sunulmuştur.

Hikâyede, çocukların yaşına ve gelişimine uygun bir dil kullanılmıştır. Anlatım oldukça duru, yalın ve özgündür. Ancak hikâyenin içinde bir masalın uzun uzun anlatılması, hikâyenin bütünlüğünü kavramada öğretmenin kılavuzluğunu gerektirmektedir. Ayrıca öykünün içinde yer alan masalda yer alan olaylar okuyucu kitlesi için uygun olmayan, olumsuz örnekler içermektedir. Hikâyenin içinde bir türküyü yer verilmesi okuyucu kitlesi için uygundur. Hikâyede bazı sözcükler kırmızı renkle yazılmıştır. Bu sözcükler birleştirilince ortaya şu cümleler çıkmaktadır: “Söyledi, arkadaşlar. Beni bir merak aldı. Dediler ki: Duydun mu? Keloğlan kel başına şimşir bir tarak aldı. Keloğlan, Keloğlan! Doğru mu bu? Keloğlan dili şeker, bal oğlan. Sözleri reçel oğlan. Annen evden kovarsa bizim eve gel oğlan.” hikâyeye hitap ettiği okuyucu kitlesi bakımından değerlendirildiğinde bu şifreler okuyuculara sezdirilirse çözümlemek keyifli bir hâl alabilecektir.

Hikâyede verilmek istenen mesaj, ninenin anlattığı Keloğlan masalında gizlidir. Keloğlan'ın başına gelen her kötülükten zekâsını kullanarak kurtulması, insanın aklını kullanarak her şeyin üstesinden gelebileceğini okuyucuya vermektedir. İnsan zekâsını kullanarak her zorluğun üstesinden gelebileceği hikâyede verilmek istenen iletidir.

Hikâye Ümit'in, ninesinden “*bir akşam*” masal anlatmasını istemesi zaman unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. Ümit'in ninesinden istediği masal ile hikâyenin içinde yeni bir hikâye başlamaktadır. Bu hikâyede zaman belli değildir ancak birçok mekân yer almaktadır: Bir yol, Keloğlan'ın yolda karşılaştığı adamın evinin önü ve ahır, Keloğlan'ın evinin önü, tarla, Keloğlan'ın köyü, bir köprü, dere. Ana hikâyede Ümit'in arkadaşlarıyla olan muhabbetleri okulda geçmektedir. Ümit, arkadaşlarını evine davet ettiğinde arkadaşları Ümit'in evine akşam saatlerinde misafir olmuşlardır. Hikâyenin içindeki masalla birlikte çevre unsurları değerlendirildiğinde hikâyede birden çok mekânın ele alındığı söylenebilir.

3.1.3.9. Yunus Dede

Hikâyenin ana kahramanı, babası yazar olan Sevgi'dir. Hikâyede Sevgi'nin fiziksel özelliklerine değinilmemiştir. Hikâye ana karakterin ağzından okuyucuya sunulmuştur. Sevgi ailesiyle iletişimi güçlü bir karakterdir; esprili, resim yapmayı seven, şefkatli, saygılı ve sevgi dolu bir çocuktur. Oldukça meraklı bir çocuk olan Sevgi, okuyucuların hayal dünyasını geliştirecek sorular sormaktadır. Birçok özelliğiyle okur kitlesine örnek olacak bir karakterdir.

Hikâyede birçok alışılmamış bağdaştırmaya yer verilmiştir: *Gönüllere sevgi ekmek, gönüllere sevgi fidanı dikmek, sevgi ağacı dikmek, sevgi biçmek, kalbin dili, kalbin kulağı, sevgi pınarı, sevginin dili...* Bu durum, okuyucunun üst düzey bilişsel becerilerini kullanarak bağlamdan hareketle, bu ifadelerin anlamlarına ulaşmalarını gerektirmektedir. Okuyucu bunu yaparken çeşitli zihinsel süreçler geçirecek ve hayal dünyasının derinleşmesine, kelime hazinesinin gelişmesine olanak sağlayacaktır. Bu bağlamda öyküde kullanılan alışılmamış bağdaştırmalar metne zenginlik katmıştır. Hikâyede kullanılan anlatım oldukça sürükleyicidir. Metinde tutarlılık unsurları ve bağdaşıklık araçları son derece ustaca kullanılmış ve metnin konu sürekliliği sağlanmıştır.

Hikâyede ileti tek bir cümleye sığdırılarak açık bir şekilde verilmemiştir. Okuyucunun birbiriyle ilişkili birçok parçayı birleştirerek iletiye ulaşması beklenmektedir. Hikâyenin genelinde “sevgi” üzerinde durulmuştur. Gerçekten sevmek, sevginin dilini bilmektir. Sevgi diliyle konuşanlar görünmezleri bile anlar/duyarlar. Sevginin ne kadar kıymetli olduğu ve sevginin dilini bilenlerin her şeyle konuşup anlaşılabileceği okuyucuya sezdirilmiştir. Hikâyede okuyucuya verilmek istenen ileti, “Sevgi diliyle konuşanlar her şeyi anlarlar.” biçiminde özetlenebilir.

Hikâyede olay, Sevgi’nin babasının eve yine *geç döndüğünü* ifade etmesinden anlaşılacağı üzere evde geçmektedir. Buradan Sevgi’nin babasıyla olan diyaloglarının geçtiği ve anılarını anlattığı yerin yine ev olduğu çıkarılmaktadır. Hikâyede başka herhangi bir mekâna yer verilmemiştir.

3.1.3.10. Kürdan Kız

Kürdan Kız, ince ve zayıf bir kızdır. Mahallenin neşesi olduğu söylemlerinden hareketle mahalleli tarafından çok sevildiği anlaşılmaktadır. Kucağından hiç ayırmadığı ve en iyi arkadaşı olarak nitelendirdiği bir bez bebeği vardır. “Güller bile imreniyor” vurgusu ile çok güzel bir kız olduğu kanısına varılmaktadır. Herkes tarafından sevildiği için hayranlıkla bakılan bir kızdır. Kendisini sevmediğini belirten çocuklara karşı tutumu ile kin tutmaz ve merhametli olduğunu gösterir. Annesinin diktiği çiçekli renkli elbiseleri giyer ve sürekli güler. İki yaşında, sürekli ağlayan, Muhsin adında huysuz bir kardeşi vardır.

Akıcı bir üslup ile yazılan metinde geçen türkü ile ilgili olarak “*yuva yapmak*”, “*manda*”, “*kapmak*”, “*tirit*” kavramları hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Öğrenci, bu türkü hakkında bilgi sahibi olacak, türküyü anlamlandırma konusundan güçlük çekmeyecek ve söz varlığına yeni kavramlar eklemiş olacaktır. Ayrıca bu metin öğrencide, duyduğu veya söylediği türküler ve bu türkülerde kullanılan kelimeler ile ne ifade edilmek istendiğini düşünme ve araştırma eğilimi oluşturabilir.

Metinde sıklıkla konuşma çizgilerine yer verilmiştir. Böylece okur, metni okurken kendisini metin içindeki olaylara daha yakın hissetmektedir. Bu durum, metni tekdüzelikten kurtarmaktadır.

Hikâyede, “*kelebeklerle düğüne gider gibi*” (s.101), “*dilinde çiçek açmak*” (s.104), “*çiçek kokusu taşıyan türküler*” (s.104) gibi alışılmamış özgün dil kullanımlarına yer verilmiştir. Bu bağdaştırmalar, okurun ilgisini çekecek ve hayal

dünyasını genişletecek niteliktedir.

Hikâyede verilmek istenen mesaj açıkça ifade edilmemiş, duygular ve değerler ağır basmıştır. Okuyucuların kendine göre bir mesaj çıkarabileceği hikâyede; sevgi, merhamet ve güzel ahlak üzerinde özellikle durulduğu anlaşılmaktadır.

Hikâye, akşam saatlerinde bir mahallede geçer. Ancak genel olarak bir mekândan bahsetmek mümkün değildir. Hikâyede “Kürdan Kız” hakkında söylemleri bulunan mahalleli ve yaramaz çocuklar mevcuttur. Bunların hepsinin aynı mahallede geçtiği varsayılırsa sevecen ve yardımsever bir mahalle ortamı olduğu söylenebilir. Mahallelinin Kürdan Kız’a sürekli türkü söyletmesi, onu övmesi, beğenmesi onların da kötü niyetli kimseler olmadığını gösterir. Ayrıca ondan “mahallemizin neşesi ” diye bahsetmeleri, neşeli ve sıcak bir mahalle ortamının olduğunu göstermektedir.

3.2. İlkyaz Tatili

Tacettin Şimşek’ in “*İlkyaz Tatili*” kitabında yer alan altmış iki şiir değerlendirilmiştir. Şiirler; içerik, Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki temalar ve kök değerler açısından incelenmiştir. Bu bölümde şiirle ilgili incelemeler sonucu ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Tablo 5’te İlkyaz Tatili kitabında yer alan şiirler belirtilmiştir. Şiirler kitapta dört bölümde toplanmıştır.

Tablo 5. İlkyaz Tatili Kitabında Yer Alan Şiirler

Bölüm 1 Çocukistan	Bölüm 2 Suların Rüyası
Çocuk Deyince	Herkes Rolünde
Paylaşım	Orada Kim Var?
Fatma'm Fat!	Yalnız Çocuk
'Ama'lı Cümleler	İçeriden Görmek
Çoban Çocuk	Menekşeye Şiir
Büyüyünce	Şehzade
Uzay Çocuk	Ya Tutarsa!
Penceremdeki Serçe	Dolunay
Gökkuşağı Resmi	Yarımay
Neslihan'ın Dileği	Hilal
Koro	Kardan Ağaç
Cep	İyimser
Masalcılar Yok	Kuyruklu Yalan
Çocukistan	Oyun Kurtaran
-Mış Gibi Yapmak	Suların Rüyası
	Bir Güneş Masalı

Tablo 5 (Devamı). İlkıyaz Tatili Kitabında Yer Alan Şiirler

Bölüm 3 Adı Galiba Aşk	Bölüm 4 İlkıyaz Tatili
Sanal Oyun	Birdirbir'le
Ad Koyma	Uzuneşek
Hay'dan Hu'ya	Yirmi Beş Saat
Dağla Deniz	Uçuç Böceği
Kutucuk	Tom ve Jerry Yaşlanmış
İçinden Şarkı	Korkulu Kuzu
Ezop Dede	İşaret Parmağına Ağıt
İki küçük Soru	Zor Şiir
Kuşlar Gibi Uçabilsem	Kendine Gör
İhtiyaç	Hepsi
Uçan At	Çok Acı Var Hala
Gizli DİL	Sana Gelirim
Düş Bakışı	Anne Duası
Yağmur Duası	İlkıyaz Tatili
Adı Galiba Aşk	Mızıkçı
Fidan Dikme Töreni	

3.2.1. Kök Değerlere İlişkin Bulgular

Çocuk edebiyatı ve Türkçe eğitimi bağlamında Tacettin Şimşek'in şiirlerinin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki hangi kök değerlerle ilişkili olduğu tasnif edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. İlkıyaz Kitabında Bulunan Kök Değerlerin Dağılımı

Değerler	Sıklık
Dürüstlük	1
Saygı	1
Sevgi	52
Sorumluluk	1
Öz Denetim	6
Yardımseverlik	1
Toplam	62

Tablo 6'da da görüldüğü üzere şair şiirlerinin büyük bir çoğunluğunda sevgi değerini işlemiştir. Sevgi değerinden farklı olarak; Ezop Dede şiirinde “dürüstlük”; İhtiyaç şiirinde “saygı”; Kutucuk şiirinde “sorumluluk”; Fatma'm Fat, 'Ama'lı

Cümleler, Şehzade, Sanal Oyun, Mızıkçı, İki Küçük Soru şiirlerin “öz denetim”; Paylaşım şiirlerin de “yardımseverlik” değerleri okuyucuya hissettirilmiştir.

3.2.2. Temalara İlişkin Bulgular

Çocuk edebiyatı ve Türkçe eğitimi bağlamında Tacettin Şimşek’in şiirlerinin, Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki hangi temalarla ilişkili olduğu tasnif edilmiştir. Elde edilen bulgular. Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. İlkyaz Tatili Kitabında İşlenen Temalar

Temalar	Sıklık
Çocuk Dünyası	57
Erdemler	3
Milli Kültürümüz	2
Toplam	62

Tablo 7’de görüldüğü üzere Tacettin Şimşek’in İlkyaz Tatili kitabındaki şiirlerinde genel itibarıyla Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki *Çocuk Dünyası* teması hâkimdir. “Paylaşım, Ama’lı Cümleler, İhtiyaç” şiirlerinde *Erdemler*, “Ad Koyma, Ya Tutarsa” şiirlerinde ise *Milli Kültürümüz* temasını işlemiştir.

3.2.3. İçerik Özelliklerine İlişkin Bulgular

3.2.3.1. Çocukistan

Çocuk Deyince

Şiir çocuk konusu üzerine kaleme alınmıştır. Şair, “çocuk deyince şiirlerin içinden kuşların geçtiğini, dünyanın lunaparka döneceğini, ağaçların rüya göreceğini, yıldızların da ateş böceği olabileceğini” ifade etmektedir. Çocuğun dünyaya bakışını ve hayal güçlerinin genişliği şairin kendine özgü ifadeleriyle anlatılmaktadır.

Şiir, ilk dizeleri tekrar eden olmak üzere üç dizelik dört ayrı bentten oluşmaktadır. Şiir, serbest ölçü ile yazılmıştır. Şiirde ses ve söz öbekleri yinelemelerinden yararlanılarak bir ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Dize sonlarında *lunaparka/ dünya, deyince/ bile* sözcükleri ile ses benzerlikleri kurularak kafiye oluşturulmuştur. Her bendin ilk dizesinde “*Çocuk deyince*” söz öbeğinin yinelenmesi

de şiirde uyuma dikkat edildiğini göstermektedir. Şiirin bütününde imgeler kullanılmıştır. Şair, ilk bentte “Çocuk deyince/ Kuşlar geçer/ Şiirlerin içinden” dizelerinde kuşların şiirlerin içinden geçebileceği gibi bir ifade kullanırken aslında çocukların dünyalarında imkânsız diye bir şeyin olmadığını ve hayal güçlerinin sınırsızlığını vurgulamaktadır. Diğer bentlerde geçen dünyanın lunaparka dönmesi, ağaçların rüya görmesi de şairin başvurduğu diğer imgelerdendir. Son iki bentteki “Rüya görür/ Ağaçlar bile” ve “Yıldızlar/ Sanki ateş böceği.” dizelerinde ise kişileştirme ve benzetmeye başvurulmuştur. Ayrıca şair, az kelimeyle aslında çok şey anlatıp kısa ve eksilteli anlatıma başvurmuştur.

Paylaşım

Şiirde paylaşma konusu ön plana çıkmaktadır. Şair, “yeter ki oynayalım seni sırtımda taşıyım, bencilim ama uçurtmamı seninle paylaşırım” ifadeleriyle oyun oynarken paylaşmanın önemini kendine özgü ifadelerle belirtmektedir.

Şiir, altı dizelik iki ayrı bentten oluşmaktadır ve serbest ölçü ile yazılmıştır. Her iki bendin son dizesinde de “seve seve” yinelemeleriyle ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Şiirde şair, çeşitli söz sanatları kullanmıştır. “Gökte ne var?” derken istifham sanatından; “Gök boncuk” derken de benzetmeden yararlanmıştır. Buradaki benzetme, aslında göğün mavi olduğunu nitelemektedir.

Fatma'm Fat

Şiirde çocukların, genelde ailelerinin söylediklerinin tam tersini yaptığını anlatmaktadır.

Şiir, on dizeden oluşmaktadır ve 4'lü ve 6'lı hece ölçüsüyle yazılmıştır. Her dizenin sonundaki “işte ve kızım” yinelemeleriyle ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Şair, imge ve söz sanatlarından yararlanmıştır. Şiirin geneline bakıldığında karşılıklı konuşma şeklinde olduğu görülmektedir ve intak sanatından yararlanılmıştır. Ayrıca, şiirde tezat sanatı da ön plandadır.

'Ama'lı Cümleler

Şair, akıllı, sevimli ve tatlı olma gibi insanın doğuştan kazandığı yani ahlaki değerlerini sıralayıp bu özelliklerden sonra amalı cümlelerin önceki güzel ahlaki

değerleri sileceğini anlatmaktadır.

İki bentten oluşan şiir, serbest ölçü ile yazılmıştır. Her iki bentte de bulunan “*de ve ama*” kelimelerinin yinelemeleriyle ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Şair “*evet-hayır, olur-olmaz ve doğru-yanlış*” gibi karşıtlıklardan yararlanmıştır.

Çoban Çocuk

Şair, günümüz çocukluğuna göndermede bulunarak çocukların masal ve hikâye bilmediklerini, çevreyle iç içe olmadıklarını ve şehirlerde gürültü içinde yaşadıklarını anlatmaktadır.

Şiir, üç dörtlükten oluşmaktadır ve 7’li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Her dörtlüğün ikinci dizesindeki “*Bir de benim için çal,*” yinelemeleriyle ritim ve ahenk oluşturulmuştur. “*Menekşelerle uyan, kuşlarla uykuya dal,*” derken imgeden yararlanmıştır. “*Şehrin homurtusu*” söz öbeği ile de kişileştirme sanatına başvurulmuştur.

Büyüyünce

Şiir, çocuklara sorulan büyüyünce ne olacaksın sorusuna çocukların verdiği cevaplardan oluşmaktadır. Konu da bu şekilde şekillenmektedir. Şair, ayrıca burada yakın arkadaşı Mustafa Ruhi Şirin’in kendisini isimlendirdiği “*dünyanın en küçük çocuğu*” sözüyle ona göndermede bulunmaktadır.

Şiir, serbest ölçü ile yazılmıştır. “*Ne olacaksın, büyüyünce?*” sorusuyla yinelemelere başvurarak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Ayrıca burada da istifham sanatından yararlanılmıştır. “*Dünyanın en küçük çocuğu!*” derken de mübalağadan yararlanılmıştır. Ayrıca şiirin genelinde karşılıklı konuşmalar olduğu için intak sanatına başvurulmuştur.

Uzay Çocukları

Şiir, günümüz çocuklarının teknolojinin gelişmesiyle hayal güçlerinin daha geniş olmasından bahsetmektedir. Şiirin genel konusu günümüz dünyasındaki çocuklardır.

Şiir, dört bentten oluşmaktadır ve 8’li hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Son dizelerde “*salıncağımız, bucağımız, kucağımız ve oyuncağımız*” kelimeleriyle

yinelemelere başvurularak ritim ve ahenk sağlanmaktadır. “Ay bize ninni söyler” / derken hem kişileştirme hem de imgeden yararlanılmıştır. “Yıldızlara asılır/ Uyku salıncağımız” ve “Şiir kelebekleri/ Masal çiçekleriyle/ Süslenir kucağımız” dizeleriyle de imgelerden yararlanılmıştır.

Penceremdeki Serçe

Şiirde, bir çocuğun, penceresine konan serçe için bile anlam yükleyebileceği anlatılmaktadır. Ayrıca çocukların hayal güçlerinin ne kadar geniş olabileceğine değinilmektedir.

Şiir, serbest ölçüyle yazılmıştır. “*Dedi, bildiği, geldiği*” gibi yinelemelere başvurularak ritim ve ahenk oluşturulmaktadır. Karşılıklı konuşmalar içerdiği için istifham sanatından yararlanılmaktadır. “*İçimin gözü aydın,*” derken imgeden yararlanılmıştır. Şair burada çok sevindiğini anlatmaktadır. “*Ekmek parası için gurbete çıkmış,*” derken kişileştirme yapılmıştır. “*Kaybolan uçurtmamın yerini bildiğini, onu haber vermeye geldiğini*” derken de hem imgeden hem de kişileştirmeden yararlanılmıştır.

Gökkuşağı Resmi

Şiirde, günümüz koşullarında apartmanda yaşayan ve mevsim geçişlerini anlayamayan bir şehir konu edinilmektedir.

Şiir, iki bentten oluşmaktadır ve 7’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. “*Öğretmenim*” kelimesiyle yinelemelere başvurularak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. “*Nasıl bir şehirdeyiz öğretmenim?*” derken istifham sanatından yararlanılmıştır. “*Yalnız boyamak için gökkuşağı az gelir*” derken de imgeden yararlanılmıştır.

Neslihan'ın Dileği

Şiirde, Neslihan adlı çocuğun duası konu edinilmektedir. Şiirde mekânları birbirine getirme gibi olağanüstü bir istek, çocuğun hayal gücünün genişliğine vurgu yapılarak anlatılmaktadır.

Şiir, serbest ölçü ile yazılmıştır. “*Ya burayı oraya ya orayı buraya,*” derken tekerlemeyi andıran bir yapıya başvurularak ritim ve ahenk sağlanmıştır. Şiirde sade bir dil kullanılmıştır.

Koro

Şiirde, rüyasında kuşların şarkı söylediği bir koroda şef olduğunu gören bir çocuk işlenmektedir.

Şiir, serbest ölçü ile yazılmıştır. Dizelerin sonuna eklenen “-nın, -nun,” ekleriyle yinelemelere başvurularak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Çocuğun, çeşitli kuş isimlerini sayıp onların şefi olmak isteğini dile getirmesi hayal gücünün etkisini de göstermektedir.

Cep

Şiirde, geçmişte ceplerinde bilye, balon, gazoz kapağı ve dondurma taşıyan çocuklara gönderme yapılmaktadır. Bu açıdan şiirde geçmiş zamanda gerçekleşen kimi eylemlerin terk edilişi okuyucuya sezdirilmektedir.

Şiir, iki bentten oluşmaktadır ve 6’lı hece ölçüsü ile yazılmıştır. İlk bentteki “-ları” ekiyle yinelemelere başvurularak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. *Dünyanın bütün balonları, lolipoları gazoz kapaklarının cepleri daha büyük olsaydı sığabileceğini* söylemesi, şairin kendine özgü oluşturduğu bir imgedir. Şair, burada çocukların mutluluğu küçük şeylerde bulabildiğini okuyucuya hissettirmektedir.

Masalcılar Yok

Şair, masalcıların vefat ettiğini ve günümüzde masal anlatıcılarının kalmadığını ifade etmektedir.

Şiir, iki bentten oluşmaktadır ve serbest ölçü ile yazılmıştır. “*İyi insanlar, iyi atlara binip gökyüzüne gittiler,*” derken şair, ölümü güzel bir nedene bağlamaktadır. Ayrıca bu dizede imgeye de başvurulmaktadır. İnsanların öldükten sonra gökyüzüne çıktığı ifade edilmektedir. “*Peki, söyler misiniz, masalcılar/ kuşların kanadında hangi yöne gittiler?*” derken istifham sanatından yararlanılmıştır.

Çocukistan

Şair, Çocukistan adında bir ülke oluşturmuş ve bu ülkeyi kendine özgü bir dille şiire taşımıştır. Şiirin konusu çocuktur.

Şiir, dört bentten oluşmaktadır ve 8’li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Başlığandan da anlaşıldığı üzere şair, standart dilin dışına çıkarak ülke isimlerine gelen Farsça kökenli “-istan” ekini çocuk kelimesine getirerek dilde sapma yapmaktadır.

Çocukların ülkesi anlamına gelen bu söz ile kendine özgü bir dil kullanımını örneklemektedir. Bu sapma örneği, Cemal Süreya'nın Üvercinka deyişini akla getirmektedir. “*Bir gökyüzüm var çocuksu*” derken gökyüzü çocuksu nesnelere; “*Ve uçurtmam yıldızlardan*” ile de uçurtma yıldızlara benzetilmektedir. “*Çocukleyin*” deyişi de biçimsel bir sapmaya başvurulduğunu göstermektedir. “*Karanlıkta beyaz gölge,*” deyişi deyim aktarmasını örneklemektedir, aslında kastedilen aydır. “*Güneş prens, ay prenses,*” derken de benzetme yapılmaktadır. Ay ve güneşin imkânsız aşkına gönderme yapılmaktadır.

-Mış gibi Yapmak

Şair, çocukların oyun oynarken doktor, anne ve baba olduğunu söylerken yetişkinlerin de çocukmuş gibi davranabileceğini anlatmaya çalışmaktadır.

Şiir, serbest ölçü ile yazılmıştır. “*Anneymiş, babaymış, doktormuş, hastaymış gibi*” derken şair benzetme sanatından yararlanmıştır. Şiirin dili sade ve anlaşılırdır.

İlkyaz Tatili şiir kitabının Çocukistan bölümünde 15 şiir bulunmaktadır. Şiirlerin 13’ü Çocuk Dünyası temasıyla ilişkilendirilebilirken 2’si Erdemler temasıyla ilgilidir. Kök değerler açısından ise 12 şiirde sevgi, 1 şiirde yardımseverlik ve 2 şiirde öz denetim değerine rastlanmaktadır.

3.2.3.2. Suların Rüyası

Herkes Rolünde

Herkesin kendi rolü olduğu fikri üzerine şekillenen bir düşünce, şiir olarak kaleme alınmıştır. Şair herkesin kendi rolü olduğuna dair bir hatırlatma yaparak kimsenin bu roller üzerinde karmaşık rol çatışmaları ortaya çıkarmaması hususuna değinmiştir. Ona göre anne babadan tutun da öğretmene kadar herkesin hayatta çeşitli durumlarda olması gereken rolleri vardır.

Şiirde ses ve söz öbekleri yinelemelerinden yararlanılarak bir ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Yine belli dizelerde “*olmayın*” sözcüğünün yinelenmesi şiirde ses uyumuna dikkat edildiğini göstermektedir.

Şair, çocukların anlayabileceği yalın bir üslup ile şiiri kaleme almıştır. Şiirde öğretmene sesleniş söz konusudur.

Şiirin bütününe bakıldığı zaman “*olmayın, özenmeyin, rol çalmayın*” şeklinde “-ma, -me” olumsuzluk eki kullanılmıştır. Şart kipine de yer verilen şiirde şair, küçük bir çocuğun ağzından öğretmene duyulan sevgi ve bağlılık işlenmektedir. Şiirde öğretmene yönelik aidiyet duygusu, “*benim*” tamlayan unsurunun düşürülmesiyle sağlanmıştır. Seslenme sadece öğretmene yöneliktir.

Orada Kim Var?

Şiirde bir arayış söz konusudur. Geceye dair yazılan şiirde merak uyandıran unsurlar söz konusudur. Olağan olan ve her gece yaşanan sıradanlaşan bu durum, aslında ilgi çekici hâle getirilmeye çalışılmıştır.

Şiir, iki dizelik birimlerden oluşmaktadır. Şiirde ses ve söz öbekleri yinelemelerinden yararlanılarak bir ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Dize sonlarında “*geceleri, lambaları*” gibi sözcüklerin ses benzerliklerinden yararlanılmıştır.

Şiirde yer alan “*Göz kırpar geceleri/ Beyaz bilyeler atar/ Dünyamıza*” şeklinde ayın çıkması, yıldızların çıkması” gibi unsurlar, imgeler yoluyla okuyucuya hayal dünyasının kapılarını açacak biçimde oluşturulmuştur. Sıradan olayların sıra dışı üslupla anlatıldığı şiirde yıldızlar yanan lamba şeklinde somutlaştırılmış, şiiri daha anlaşılabilir kelimeler ile örülmüştür. Genellikle “bizim” 1. çoğul kişi anlatımıyla oluşturulan şiirde “damlatır”, “atar”, “asar” şeklinde geniş zaman kipi kullanılmıştır. Şiirde belli kavramlar çerçevesinde bazı sözcüklerin örüntülendiği görülmektedir. “*.../Yakar bütün lambaları/Karanlık çökünce/Beyaz bilyeler atar/Dünyamıza.*” dizelerinde karşıtlıklardan yararlanılarak renkli ve hareketli bir dile yer verildiği anlaşılmaktadır.

Yalnız Çocuk

Şiir beyitlerden oluşmaktadır. Anne ve babalara yönelik bir sesleniş söz konusudur. Bu sesleniş; teyze, dayı, amca, dede ve ninelere biçiminde devam etmiştir. Bu önemli insanların yokluğunun ise hüznün ve mutsuzluğu beraberinde getirdiği yansıtılmıştır.

Şiirde ses ve söz öbekleri yinelemelerinden yararlanılarak bir ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Dize sonlarında “*yok, nerde, neredesiniz*” gibi kelimeler ile tekrar unsurları sağlanmıştır.

“Hüzünlü bakışlar var/ Soğuk pencerelerde” dizeleri ile sanatlı bir dil kullanımına yer verilmiş, “*Hani altın nineler? / Gümüş dedeler nerde?*” dizelerinde ise benzetmeye başvurulmuştur. Daha çok “*siz*” ikinci çoğul kişi anlatımıyla şiir oluşturulmuştur. “*Var, yok*” sözcükleri karşıtlık bildiren ifadelerdir.

İçeriden Görmek

Şair; sevdiği insanlar, sevgi ve görme gibi hususların üzerinde durmaktadır. Kişinin sevdiğiyle her zaman ve her durumda birlikte olduğu hissettirilmektedir. Şiirde ses ve söz öbekleri yinelemelerinden yararlanılarak bir ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Elbet, açıkken, kapalıyken gibi kelimelerle ahenk sağlamıştır. Daha çok “*ben*” birinci tekil kişi anlatımıyla şiir oluşturulmuştur.

Menekşeye Şiir

Geleneksel şiir anlayışına uygun olmayan bir şiir tarzıdır. Sevgili, kır çiçeklerinin güzel gözlüsü ve güler yüzlüğü olarak tasvir edilmiştir. Şiirin, yalnız olunduğu anda okunması istenmiştir. “*Ey kır çiçeklerinin / Güzel gözlüsü / Güler yüzlüğü sevgiliye benzetilen öğelerdir.*”

Şehzade

“*Kafdağı, küheylan, yedi başlı dev, kır at*” gibi şiire anlam ve zenginlik katan hayal unsurlarının kullanıldığı şiir, dörtlüklerle yazılmıştır. Mısra sonlarında “*Binmişim, yenmişim/ Yenelim, dönelim/Evdeyim/ şehzadeyim*” şeklinde ahenk unsurlarına yer verilmiştir.

Şair, kendisini şehzade olarak görmektedir. Şehzadeye benzediğini, şehzade olduğunu düşünmektedir. Öyle ki masaldaymış gibi uçmak istediğini, Kafdağı’na varmak istediğini söylemektedir. “*Gelsin yedi başlı dev/ Nefesi alev alev*” şeklinde imgelere yer verilmiştir. Masal-şiir formunda kaleme alınan şiir, hayal unsurlarını barındırır.

Ya Tutarsa!

Diyalog şeklinde yazılmış bir şiirdir. Nasrettin Hoca’ya sesleniş ile ona duyulan bir özlem söz konusudur. Bir fıkra-şiir şeklinde ele alınıp okuyucuya

sunulmuştur.

“*Gitti/ bitti, Gidiyor, bitmiyor, Sen/ öğretsen*” şeklinde biten mısra sonlarında art arda gelen kelimeler ahenk unsurları olarak şiire zenginlik katmıştır.

Şiir, nükteli bir şekilde ele alınmıştır. Gölün maya tutma fıkrasına, şiirin maya tutma hadisesi üzerinden gönderme yapılmıştır. Yorganın gitmesi ile kavganın bitmesi üzerine neden-sonuç ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır.

Dolunay

Dörtlüklerle ve üçlüklerle yazılmış bir şiirdir. Diyalog şeklinde ele alınmıştır. “*Yediğinden/uyuduğundan*” şeklinde ahenk unsurlarına yer verilmiştir. “*Dolunay, ay, yüz, peri*” ile kelime tekrarlarına yer verilmiştir.

Gökyüzü bahçesi, sevgi toplayan peri, düş torbası, ay yüzlü peri şeklinde imgesel dil kullanımına yer verilmiştir. Çok ekmek yediğinden, çok uyuduğundan şeklinde kişileştirmeli ve nükteli bir anlatım da kullanılmıştır. Dolunayın ekmek yiyerek veya uyuyarak büyümediği aslında şair tarafından bilinmektedir. Ay, güler yüzlü sevgi toplayan periye benzetilmektedir.

Yarımay

Dörtlüklerden ve beşliklerden oluşmuş bir şiirdir. Şiirde diyaloglara yer verilmiştir.

“*Büyürler/ görürler, alır/ kalır*” şeklinde dize sonlarında ahenk unsurlarına yer verilmiştir. “*Ay, peri, yarımay, yıldızlar, yarısını*” olmak üzere kelimelerin tekrarlarına yer verilmiştir.

Ay, iri bir karpuzla benzetilmiştir. Bundan ötürü çalınan bir varlıkmış gibi ifade edilmiştir. Ay, aynı zamanda periye benzetilmektedir. Sevgisinin yarısını yıldızlar bölüşür şeklinde ifade edilerek yıldızlara kişileştirme özelliği yüklenmiştir. Ay sevgi bölüşen peri şeklinde ifade edilmiştir. Kişileştirme özelliği yansıtılmıştır.

Hilal

Dörtlüklerden ve beşliklerden oluşmuş bir şiirdir. Şiirde diyaloglara yer verilmiştir.

“İncelir, boşalır, dağıtır” şeklinde ahenk unsurlarına yer verilmiştir. “Ay, incelir, hilal, peri” tekrarlanan kelimelerdir. “Ay incelir/ incelir hilal olur.” dize sonlarında tekrarlanarak ahenk unsurları oluşturulmuştur.

Ay bir periye benzetilmiştir. Topladığı düşleri mutlu olsunlar diye çocuklarla paylaşan bir peridir. Paylaşma özelliği ile kişileştirme özelliği verilmiştir. Ay, perinin düş bohçası şeklinde ifade edilmiştir. Düş bohçası imgesine yer verilmiştir.

Kardan Ağaç

Şiir iki beşlikten oluşmuştur. Şiirde tabiat unsurlarına yer verilmiştir.

“Üşü-yor/ düşü-yor/ duyu-yor/ uyu-yor” şeklinde redif ve kafiyelelere yer verilmiştir.

Şiir imgelerle yüklüdür. Aynı zamanda “hırçın rüzgâr” ile kişileştirme sanatına da yer verilmiştir. “Ağacın paltosu, ağacın gözleri, kardan ağaç, kar yorganı” şeklinde çeşitli imgelere yer verilmiştir. Ağacın uykusu olması, gözleri olması, rüzgârın hırçın olması şeklinde insanlara ait olan özellikler cansız tabiat unsurlarına verilmiştir. Aynı zamanda ağacın konuşabilme ve sesleri duyabilme özelliği söz konusudur. Ağaç, uyku, rüzgâr, şeklinde kelime tekrarlarına yer verilmiştir.

İyimser

Şiir dörtlüklerden ve üçlüklerden oluşmuştur.

“Bardağımın yarısı boş” dizesi tekrarı ile ahenk unsurlarına yer verilmiştir. İmgelere ve benzetmelere yer verilmemiştir. “Bardağımın yarısı boş/Bardağımın yarısı dolu” gibi zıtlıklar kullanılmıştır.

Kuyruklu Yalan

Şiirde diyaloglara yer verilmiştir. Fabl şeklinde oluşturulmuş bir şiirdir.

“Öğrenen, söyleyen, veren” kelimeleri ile ahenk sağlanmıştır.

“Kuşlar akıllı, akılsız” dizesinde kişileştirme yapılmıştır. “La Fonten’in kuyruklu yalanı” imgesine yer verilmiştir. Kuşlardan, akıl veren, zor zamanlarda yardım eden hayvanlar olarak bahsedilmiştir.

Oyun Kurtaran

Çocuk oyunlarının konu edildiği şiirde çocukların, sanal ortamlardan gerçek oyunlar ile kurtulacağı konusuna değinilmiştir.

“İçin” kelimesi dize sonlarında tekrarlanmıştır. “kurmuş-lar/durmuş-lar/kahraman-lar/oyun-lar/kurtaran-lar” şeklinde redif ve kafiye unsurlarına yer verilmiştir.

Şiirde, sanal yangınlar şeklinde bahsedilen, sanal oyunlardır. Şair, sanal yangın imgesi ile oyunların çocuklar üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Bu yangınlar çocukları sararak onların hayatla bağını kesmektedir. Gerçek çocuk oyunları ise çocukları yangınlardan koparan gerçek oyunlardır.

Suların Rüyası

Şiir, yıldızlar ve su gibi tabiat unsurları çerçevesinde kaleme alınmıştır. Büyük babaya sesleniş ve büyük babaya yöneltilen sorularla oluşturulmuştur.

Soru edatları ve “acaba” kelimesi dize sonlarında tekrarlanmıştır. Büyük baba kelime grubu ise dize başlarında tekrarlanmıştır.

Şiir, çocuğun hayal gücü öne çıkarılarak oluşturulmuştur. Ay’a sevinme özelliğinin verilmiştir. Çocuklar yıldızların düşebileceğini hayal etmektedir. Suya ninni söyleyerek uyuyabilme, insandan doğaya aktarma yapılmıştır. Suların da düş görebilecekleri ifade edilerek yine kişileştirmeye başvurulmuştur. “Suların rüyası” kelime grubunda da alışılmamış bağdaştırma kullanılmıştır.

Bir Güneş Masalı

Şiirde hayalî unsurlara yer verilmiştir. Gece, güneş, serçeler gibi tabiat unsurları ön plandadır. Şiirin bölümleri üçer mısradan oluşmaktadır.

Dize sonlarında “verdi” kelimesi ile tekrara başvurulmuştur. “Kısıverdi/ basıverdi/ asıverdi/ susuverdi” gibi kelimelerde ahenk ve redif unsurlarına yer verilmiştir. Şiir içerisinde “oldu” kelimesi tekrarlanmıştır.

Güneş, lambaya benzetilerek somutlaştırılmıştır. “Emzirdi güneş bizi:/ Acıktık ılık verdi/ Üşüdük ısı verdi.” dizelerinde güneş kişileştirme özelliği ile öne çıkarılmıştır.

Şiirde, güneşe, gözünün olduğundan bahsedilerek insana ait bir özellik verilmiştir. Güneşin uykuya yatması ve gecenin başlaması arasında hüsnütalil sanatına başvurulmuştur. Güneşin uykusu ile imgeleme yapılmıştır. Zaman ise gecenin başlaması ile duran bir olgu şeklinde ele alınmıştır. Gece olduğu zaman uyku vakti gelmiştir. Güneş ve hayvanlarla beraber herkes uykuya geçmiştir.

3.2.3.3. Adı Galiba Aşk

Sanal Oyun

Şiirde, dizüstü bilgisayar bağımlısı birine karşı bir şey anlatma kaygısı vardır. Bu durum şiir aracılığıyla ele alınmıştır. Dörtlüklerden oluşan bir şiirdir. Konuşma havası hâkimdir. *Sabahtan akşama, akşamdan sabaha* şeklinde kelimelerin yerleri değiştirilerek ahenk sağlanmıştır. Dize sonlarındaki sensin, dinlensin şeklinde ahenk unsurlarına yer verilmiştir.

“Düşlerin kayıp” dizesi, dijital bağımlılığın ulaştığı sonucu göstermektedir. Tuşların üstündesin kelime grubu ise sürekli olarak bilgisayar başında olma durumu eleştirilmiştir. Dizüstünün dinlenmesi kelime grubunda ise kişileştirme sanatına yer verilmekle birlikte ironiye başvurulmuştur.

Ad Koyma

Savaş ve barış üzerinde durulan şiirde, ad koyma geleneğinin değişimi ele alınmıştır. Toplumda öne çıkan isimlerin yaşanan durumların üzerinde etkili olduğu, barışın konuşulduğu yere barışın geleceği, savaşın isminin bile ürkütücü olduğu ifade edilmiştir.

Serbest ölçüyle yazılan şiirde “*olsun*” ve “*diye*” kelimelerinin tekrarına sıkça yer verilmiştir.

Eş anlamlı sayılabilecek “*cenk-savaş*” kelimeleri kullanılmıştır. “*Vildan, Ahsen, Muhsin*” isimleri ile ahenk sağlanmıştır. Aynı zamanda bu isimler şairin çocuklarının isimleridir.

“*Boğaç Han, Basat Han*” isimleri ile Dede Korkut’a göndermeler yapılarak metinler arasılıktan yararlanılmıştır. İsim koyma eylemi, güzel nedene bağlanmıştır. Çocuklar için güzel isim vermenin, çocuğu olduğu kadar toplumu da şekillendireceği

sezdirilmiştir “*Savaş çığlıkları*” alışılmamış bağdaştırmasına yer verilmiştir.

Hay'dan Hu'ya

Şiirde, saka kuşunun saka ile olan durumundan bahsedilmiştir. Bu olaydan yola çıkarak “*Hay'dan gelen Hu'ya gider.*” Atasözünün anlamına ulaşılma istenmiştir. Bu bağlamda örüntülenen şiirde, serbest ölçü kullanılmıştır. “*Saka, kuş, Allah*” kelimelerine sıkça yer verilen şiir, çocuk hayal gücünün ötesinde, manevi anlamı yüksek olan bir şiirdir. Bu açıdan şiirde anlam açık değildir. “*Gelmek, gitmek*” gibi zıt anlamlı kelimelere yer verilmiştir. Saka kuşunda geçen saka ile “evlere çeşmeden su taşıyan kimse” anlamındaki saka kelimeleri arasındaki eş seslilik ilişkisi dikkat çekmektedir. Saka kuşu ile saka arasındaki olay, oyun şeklinde ele alınmıştır.

Dağla Deniz

Dağ ve denizin karşılıklı konuşmalarından oluşturulmuş bir şiirdir. Şiirde konuşma havası hâkimdir. Deniz dağa, dağ ise denize seslenmektedir.

Şiir serbest tarzda kaleme alınmış bir şiirdir. Geleneksel şiir anlayışından uzaktır. “*Dağa*”, “*gerek*” şeklinde kelime tekrarlarına yer verilmiştir.

“*Deniz, dağ ve dalgalara*” kişileştirme özelliği verilmiştir. Denizin deli oluşuna vurgu yapılmıştır. Deniz ise tabiatı bağlamında da kızgın bir unsur olarak ele alınmıştır. Dağ ve denizin karşılıklı üstünlük sağlamaya çalışmaları şiirin konusunu oluşturmaktadır. Dağ ise “ayaklarıma dolanmak” dizesinde üstünlüğünü kabul ettirmeye çalışan bir varlıktır.

Kutucuk

Şiirde konuşma havası hâkimdir. Öğrencinin öğretmenine karşı bir diyeceği ve isyanı söz konusudur. Öğretmenin not defterine bakarak öğrenciyi yargılamasına karşı bir eleştiri vardır.

Şiir, serbest tarzda kaleme alınmıştır. Geleneksel şiir anlayışından uzaktır. Anlatım açık ve yalındır. Anlatılmak istenen, süslü kelimeler ve kapalı anlamlardan uzaktır. Estetik kaygı taşımadığından imge ve benzetmelerle örülü bir şiir değildir. Şiirin, “*Hiçbir öğrenci sığmaz/Not defterinizdeki/Kutucuğa.*” bölümünde ise yoğun bir anlatıma yer verilmiştir. Notlarla öğrencinin değerlendirilemeyeceği anlatılmak

istenmiştir.

İçinden Şarkı

Şiirde konuşma havası hâkimdir. Çocuğun babasına müjde vermesini konu alan şiir, diyalog şeklinde devam etmektedir.

Şiirde serbest ölçü kullanılmıştır. Ahenk ve estetik zevk kaygısı güdülmeden kaleme alınan Şiirde anlatım açık ve yalındır.

Ezop Dede

Metinde en eski ve ünlü masalcı olarak bilinen Ezop’a (Aisopos) karşı bir seslenme vardır. Bu Konuşma, tek taraflıdır.

“*Götür, getir*” şeklinde zıt anlamlı kelimelere yer verilmiştir. Şiir dörtlüklerden oluşmaktadır. İki masalcı olan Ezop Dede ve La Fonten’den bahsedilmektedir. Masallar, satılan bir eşya gibi ele alınmıştır. Ezop Dede’nin duyacağı şekilde bazı haberler birinci ağızdan aktarılmaktadır.

İki dörtlükten oluşan şiirin “*Öğütlerle süsleyip/İki bin beş yüz yıldır/Coşkuyla anlattığın*” dizelerinde mübalağa sanatına yer verilmiştir. Öğütlerle anlatılan masalların yıllarca coşkusıyla anlattığına vurgu yapılmıştır. La Fonten’in masalları eşya gibi alıp götürmesi ve satmasından bahsedilmiştir.

İki Küçük Soru

Şiirde, başlıktan anlaşılacağı üzerine öğretmen ve anneye karşı merak uyandırıcı sorular vardır. Şiirde merak edilen iki önemli soru; güneş, yıldızlar ve bulutlar üzerinedir.

“*Güneş, yıldız, bulut*” gibi tabiat unsurları ön plandadır. “*Güneşi güldüren/Bulutlu ağlatan ne? / Güneşi söndürüp/Yıldızları yakan kim?*” şeklinde yöneltile sorularda tabiat unsurlarına gülme, ağlatma gibi kişileştirme sanatına yer verilmiştir. Bir arayış söz konusudur. Öğretmen ve anne iki önemli konumda olduğundan sorular iki önemli kişiye yönlendirilmiştir. Sorulardan çok alınacak cevap önemlidir. Şiir aynı zamanda okuyucuda merak uyandıracak etkiye sahiptir. Birinci dörtlükte güneş, bulut ile ele alınırken ikinci dörtlükte güneş, yıldız ile ele alınmıştır. Dörtlüklerden oluşan bu şiir, seslenme unsurları barındırmaktadır. Şiir serbest ölçüyle yazılmıştır. “*Durup*

dururken” dize tekrarlarına yer verilmiştir.

Kuşlar Gibi Uçabilsem

Şiirde tabiat unsurlarına yer verilmiştir. Gökyüzü, yıldız, bulut, kuş, çiçek gibi şiiri zenginleştiren unsurlar yer almıştır. Özellikle kuşlar gibi uçarak uzak diyarlara uçma isteği, yeni düşler seçmek, gölgelerden kaçmak gibi bölümlerin yer alması ile hayal gücü yansıtılmıştır. Elin bulutlara değme isteği, Kafdağı’na varma, gökyüzüne uçma ve bulutların üstüne geçmekten çocuk gözüyle yansıtılmıştır.

Hayal ve düş unsurları ön plandadır. Dörtlüklerden oluşan geleneksel şiir tarzı ile kaleme alınmıştır. Çeşitli benzetmelere ve sanatlı söyleyişlere yer verilmiştir. “*Kuşlar gibi uçabilsem.*” dizesinde benzetme sanatına yer verilmiştir. “*Bulutlara değse elim*” dizesinde abartma sanatına yer verilmiştir. “*Uçabilsem, geçebilsem, kaçabilsem, seçebilsem*” şeklinde dize sonlarında ses ve ahenk unsurlarına yer verilmiştir. “*El-im, yol-um, kollar-ım*” şeklinde ise redif unsurlarına yer verilmiştir. Aynı zamanda “*her, olsa*” kelimelerinin tekrarlarına yer verilmiştir.

İhtiyaç

Şiirde babanın oğlu ile diyaloguna yer verilmiştir. Diyaloglarla kurulan şiir, geleneksel şiir tarzından uzaktır. Düz cümlelerin şiir tarzında sıralanışı ve art arda gelişi söz konusudur. Halı sahada arkadaşların beklemesi ve ailelerin oğluyla vakit bulamayışına yönelik serzenişine yer verilmiştir. Oğlunun ise kendisini anlamadığından dolayı babasına yönelik bir serzeniş söz konusudur. Yer verilmiştir. Karşılıklı anlaşılma sorunu yer verilmiştir.

Şiir, dörtlüklerden oluşmaktadır. Ahenk ve redif unsurları ön planda değildir. Anlaşılma kaygısıyla düz ve sade anlatıma yer verilen şiir, estetik kaygıdan uzaktır.

Uçan At

Şiir, at ve sanata yönelik ele alınmıştır. At tasviri ikinci dizede yapılmıştır. Şiirde aynı zamanda “*Manas, Köroğlu*” gibi destan ve şahsiyetlere gönderme yapılmıştır. Sanat, şarkı, şiir gibi aynı kavram alanına giren kelime kullanımına yer verilmiştir. “*Kuş, rüzgâr, gökyüzü*” unsurlarına yer verilmiştir.

Üçer dizelik bentlerden oluşmuş bir şiirdir. Geleneksel şiir tarzından uzaktır. “Deniz yürek / Siyah yele / Beyaz kanat.” dizelerinde at tasvirine yer verilmiştir. Atın, kuşa inat etmesi ise kişileştirme sanatına yer verildiğini göstermektedir. “Deniz yürek, siyah yele, beyaz kanat, uçan at” şeklinde bağdaştırmalardan yararlanılmıştır. Gökyüzünde bir saltanatın süreceği ise dizelerde ele alınan bir başka konudur. “Kanat, inat, at” kelimeleri ile kafiye ve redif unsurlarına yer verilmiştir. Sana kelime tekrarına başvurulmuştur. “Siyah, beyaz” gibi zıt anlamlı kelimelere yer verilmiştir. Atın rüzgâra eş uçuşu dizesinde ise karşılaştırma sanatına yer verildiği görülür. Aynı zamanda rüzgâr gibi uçuş tabiriyle mübalağa sanatına yer verilmiştir.

Gizli Dil

Şiir çocukların özellikleri ile ön plana çıkmasını konu almıştır. Şaire göre çocuklar diğer insanlardan farklı olarak bazı becerileri yapmaktadır. Çiçeklerin sesini, kuşlarla konuşmayı, deniz şarkısını bilmeyi ve mutluluğun resmini çizmeyi çocuklardan başka kimse bilmemektedir. Çocuklar aslında yetişkinlerden daha fazla gizli dile sahiptir.

Metin sunuluş yönüyle ikişer dizelik bentlerden oluşmaktadır. Yazar sorduğu sorular ile tecahülârif (bilmezlikten gelme) sanatına başvurmuştur. Kuşlarla konuşmak, çiçeklerin sesi olması, denizin şarkı söylemesi ise kişileştirme sanatına yer verildiğini gösterir. Aynı zamanda “denizin şarkısı, çiçeklerin sesi, gizli dil” imge örnekleridir.

“Duyabilir, anlayabilir, çizebilir” kelimeleri ile dize sonlarında kafiye ve redife yer verilmiştir. Art arda gelen bentlerde soruların sorulması ise anlatımı güçlendirmiştir.

Düş Bakışı

Şiirde büyüklere karşı bir söylem vardır. Büyüklerin büyük olmasının bakış açısına etkisine söz edilmiştir. İğneleyici üslup ile şekilde büyüklere bir sitem söz konusudur. Büyüklerin bakışının çocukların bakışından söz edilmiştir.

Metin iki dördlükten oluşan serbest tarzda ele alınan bir şiirdir. “Siz, biz” gibi şahıs zamirlerine yer verilmiştir. “Bizimki, sizinki” kelimeleri ise eksiltme yapısının kullanıldığını gösterir. Büyükler alaycı tarzda eleştirilmiştir. “Kuş bakışı, düş bakışı”

şeklinde imgelere yer verilmiştir.

Yağmur Duası

Şiirde köyde yağmur duasına çıkılmasından bahsedilmiştir. Çocukların beklenenin ötesinde bir davranış koymaları ve imamın çocuklara karşı tutumu metnin örüntüsünü oluşturmaktadır. Son iki dizede ise çocukların imama karşı üstünlüğü kanıtlanmıştır. Duadan duaya farkın olduğunu çocuklar ortaya koymuştur.

Metin, üçlüklerden ve beş dizelerden oluşmuş bir şiirdir. Serbest tarzda yazılmıştır. Şiir başlangıcında diyaloglara ve tekerlemeye yer verilmiştir. “Üç beş çocuk” dizesinde ikileme yapılmıştır. “Yağmur” en çok tekrarlanan kelimedir. Yağmur bulutunun muslukları açması, yağmurdan ses olmaması kişileştirme sanatına yer verildiğini gösterir.

“Hamur, çamur” kelimeleriyle biten dizelerde ses benzerliklerine yer verilerek ahenk sağlanmıştır. “Sicim gibi yağmur” dizesinde ise benzetme sanatına başvurulmuştur.

Adı Galiba Aşk

Şiirde aşk temasına yer verilmiştir. Âşık olduğunu söyleyen çocuğun yaşadığı ruh hâlleri anlatılmaktadır. Şiirde anneye seslenme ve duyguları anlatma söz konusudur. Âşık olan insanın yemekten ve uykudan tat alamadığı, insani hâllerin âşık olmadan öncekinden farklı olduğundan bahsedilmiştir. Bu değişiklikler ruhsal olduğu kadar bedensel değişikliklerdir. Âşık olan insanın defterlerinde bile değişiklik ve aşk söz konusudur. Derslerin yerini artık şiir ve aşk almıştır. Âşığın ruh hâli karışıktır. Korku ve endişe hâkimdir.

Metin dörtlüklerden oluşan serbest tarzda yazılmış bir şiirdir. “Galiba ben âşık oldum/ Anne!” dizelerinde tekrarlar söz konusudur. “Bülbül gibi oğlun” dizesinde benzetme sanatına yer verilmiştir. Metin bir bütünlük göstermektedir. Kalbin düşmesinden korkulması dizesinde de mübalağa sanatına yer verilmiştir. “Aşk ve âşık” en çok tekrarlanan kelimelerdir.

Fidan Dikme Töreni

Şiirde büyüme hasreti vardır. Büyüyünce gerçekleştirilecek planlar ve amaçlar bellidir. Bu büyük amaçlardan biri dünyayı sahiplenmedir. Bu sayede dünyanın kiracı olacağı düşünülmektedir. " *Fidan dikenin cennette dikili ağacı olur*" söylemine şiir sonunda yer verilmiştir. Fidan, çevre, ağaç sevgisi hâkimdir. Büyümenin amaç edinmeden sonra geldiğine dikkat çekilmiştir.

Metin dörtlüklerden oluşan bir şiirdir. Serbest tarzda yazılmıştır. Ev olma hayali ile dünyaya sahip olma hayali şiiri oluşturan ana etmenlerdir. Bu sayede şair istediği kadar fidan dikebilecektir. Dünyanın kiracı olması ise kişileştirme sanatına yer verildiğini gösterir. " *Olsun*" kelimesi dize sonlarında tekrarlanmıştır. " *Ağaç, fidan, dikim gibi çevre ve tabiat*" unsurlarına değinilmiştir. " *Ağaçlar gibi büyümek*" dizesinde ise benzetme sanatına yer verilmiştir.

3.2.3.4. İlkyaz Tatili

Birdirbir'le

Şair, çocukların oynadığı birdirbir oyununu kendine özgü bir dille yazmıştır. Şiirin konusu da çocuk ve oyundur.

Şiir, üç tane bentten oluşmaktadır ve 6'lı ve 5'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Son dizedeki " *gibiyiz*" kelimesiyle yinelemelere başvurarak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. " *Biraz gökyüzünde biraz yeryüzünde yaşar gibiyiz*" derken sanatlı söyleyişlerden yararlanılmıştır. " *Kaçanı kovalar, kovalayanlardan kaçır gibiyiz*" dizesinde tezata başvurulmuştur. " *Durup dururken kanat takar uçar gibiyiz,*" ifadeleriyle de imgeden yararlanılmıştır. " *Birdirbir oynarken gökyüzüne komşu kuşlar gibiyiz*" dizesinde açık istiare yapılmıştır, benzetilen öge kullanılmıştır. Burada çocuklar kuşlara benzetilmektedir.

Uzuneşek

Şiirde, uzuneşek oyunu anlatılmaktadır.

Şiir, tek bentten oluşmaktadır ve serbest ölçü ile yazılmıştır. " *Cıvıl cıvıl bir oyuna var mısın?*" derken istifham sanatından yararlanılmıştır. Şiir, oldukça sade ve anlaşılırdır.

Yirmi Beş Saat

Şiirde, oyun oynarken zamanın çok hızlı geçtiği vurgulanmaktadır.

Şiir, tek bentten oluşmaktadır ve serbest ölçü ile yazılmıştır. Şiir oldukça sade ve anlaşılır yazılmıştır.

Uçuş Böceği

Şair, uğur böceğinin şans getirdiğini dile getirmektedir.

Şiir, dört tane bentten oluşmaktadır ve serbest ölçü yazılmıştır. İlk bentteki “*Annen sana pabuç terlik alacak*” ve “*Gömlek de alsın diye gezdirdim gömleğim*” dizelerinde şair dil oyunlarından yararlanmıştır. Şiirin geneli anlaşılır ve sade bir dille yazılmıştır.

Tom ve Jerry Yaşlanmış

Şair, çizgi film karakterlerine atıf yaparak onların ölümsüz olduğunu vurgulamaktadır. Şiir okuyucuya vermek istediği mesaj kahraman bir birey olup ölümsüz olunması gerektiğidir.

Şiir, üç tane bentten oluşmaktadır ve 5’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Her bendin başındaki bentte “*Kahramanlar*” kelimesiyle yenilemelere başvurarak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. “*Kahramanlar, zamanı süsler/ Ün kazanırlar/ Ölmez, yaşlanırlar*” ifadesi ile şair, unutulmaz olmalarına göndermede bulunulmuştur.

Korkulu Kuzu

Şiirde, kurttan dolayı derenin kenarına inemeyen kuzu konu edinilmiştir.

Şiir, iki tane dörtlükten oluşmaktadır ve 7’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. La Fonten’in kurdundan bahsederek metinler arasılık yapmaktadır. Şair, sade ve anlaşılır bir dil tercih etmiştir.

İşaret Parmağına Ağıt

Şiirde, söz almanın gittikçe önemsizleşen bir durum olduğu işlenmiştir.

Şiir, üç tane dörtlükten oluşmaktadır ve 6’lı ve 7’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. İlk dörtlükte “*Âdem babadan beri/ Yorulmuştu belli/ Köşesine çekildi/ Küstü sanki,*”

ifadeleriyle şair imgeden yararlanmıştır. Ayrıca insana özgü özellikler parmağa yüklenerek kişileştirme yapılmıştır. Son dörtlükte de “*Başparmaklar geziyor/ seksek oynuyor gibi/*” dizelerinde yine kişileştirme ve imgeden yararlanılmıştır.

Zor Şiir

Şair, bir şiirin nasıl oluşturulduğunu kendine özgü bir dille ifade etmektedir.

Şiir, dört tane bentten oluşmaktadır. Her bendin ilk dizesinde “*İki sözcük,*” kelimeleriyle yenilemelere başvurarak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. İlk bentte “*İki sözcük/ Bir araya gelince/ Kavga kıyamet, Yeryüzü sayfasında/ İki dağ*” ifadelerinde imgeden yararlanılmıştır. Üçüncü ve dördüncü bentte sözcükler, “*inatçı keçiye, ırmağa ve dağa*” benzetildiği için teşbihten yararlanılmıştır.

Kendine Gör

Şiirde, istekler konu edinilmektedir.

Şiir, beş bentten oluşmaktadır. “*varmak / görmek/ çıkmak/ olmak/ büyümek*” ve “*Denizinki ne?/ Güneşinki ne?/ Gündüzünki ne?/ Kafdağı’nın ki ne?/ Büyüklerinki ne?*” ifadeleriyle ahenk ve ritim oluşturulmuştur. Soru sorma sanatı, istifhamdan yararlanılmıştır. Şair, “*gecenin tutkusu, yıldızın rüyası, ırmağın hayali*” gibi özgü kelimelerle imgelerden yararlanmıştır.

Hepsi

Şair, her çocuğun gülümseyişinin güzel olduğunu, baharla birlikte; çiçeklerin, bulutların, renklerin, insanların, çocukların canlandıklarını anlatmaktadır.

Şiir, beş tane beyitten oluşmaktadır. Her beytin ikinci dizesinde “*Her*” kelimesiyle yinelemelere başvurarak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. “*Bahara ayna tutar, her çiçek/ Yıldızlara komşudur, her çocuk/ Gökkuşağı olmak ister her renk*” ifadelerinde şair imgeden yararlanmıştır.

Çok Acı Var Hala

Şair, günümüzdeki acıyı Cahit Zarifoğlu’nun ölümüyle bağdaştırıp bugünkü acıyı çocukların sırtladığını dile getirmektedir.

Şiir, dört tane dördlükten oluşmaktadır ve 7'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. “*Ne çok acı var*” ifadesinde istifham sanatından yararlanılmıştır. “*Dudaklarında donmuş bütün gülücükleri, gülücük şairinin*” dizelerinde aktarmalardan yararlanılmıştır. Acı karşısında gülümsemenin yok olduğunu anlatmaktadır. “*Daha fazla acıyla/ Yüz göz olmamak için/ Yola çıkmış erkenden/ Çekip gitmiş bu yüzden*” dördlüğünde de şair ölümü kendine has üslubu ile dile getirmiştir. “*Bugün de çok acı var/ Çocuklar göğüslüyor/ Dağlardan üstlerine yuvarlanan ölümü*” dizelerinde imgeden yararlanılmıştır. Acının çığ gibi her şeyi alıp götürdüğünü ve bulaşıcı olduğunu söyleyip bunu çocukların göğüslediğini anlatırken imgeden yararlanmıştır. “*Bize düştü yaşamak, tükenmez acıları/ Kendi yerimize de şairin yerine de*” ifadelerinde Cahit Zarifoğlu yerine de acıları üstlendiğini dile getirmektedir.

Sana Gelirim

Şair, ne olursa ve nerede olursa olsun annesinin yanına gideceğini anlatmaktadır. Şiirin ana duygusu, anne sevgisidir.

Şiir, dört tane dördlükten oluşmaktadır. Her dördlüğün ikinci dizesinde “... *olsan/...anne/ ...olurum/ ...gelirim*” kelimesiyle yinelemelere başvurarak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. “*Ağaç olsan dal olurum anne, yaprak olurum, sana gelirim*” ifadelerinde imgeden yararlanılmıştır. Şair annesi ne olursa olsun onunla yakın bir şeye dönüşüp yine de yanına gideceğinden bahsetmektedir. Şiirin genelinde de böyle bir duruma başvuran şair, sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır.

Anne Duası

Şair, anne duasının etkili olduğundan bahsetmektedir. Anne duasının koruyuculuğuna atıf yapılmıştır. Annesinin duasıyla rahatladığını dile getirmektedir.

Şiir, beş tane bentten oluşmaktadır Şair her bendin ilk dizesinde “*Annem dua edince*” dizesiyle yinelemelere başvurarak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. “*Annem dua edince/ bulutlar kol kanat gerer üstüme*” derken imge kullanılmıştır. “*Annem dua edince/ Denizler “Buyur geç! Der/ Dağlar eğilir önümde,”* bölümünde intak sanatına başvurulmuştur. “*Annem dua edince/ Güneş yakmaz beni/ Yağmur ıslatmaz*” dizelerinde imgeden yararlanılmıştır. “*Annem dua edince/ İçim deniz köpüğü/ gövdem kuş tüyü,*” bendinde ise imge yüklü anlatım benzetme ile sağlanmıştır.

İlkyaz Tatili

Şair, olması gereken okulu tarif edip çocukların okulu nasıl seveceğini anlatmaktadır.

Şiir, üçer dizeli altı bentten oluşmaktadır. “Kaçar gibi olmasın/ Uçar gibi gidelim, Herkes okullu olsun/ Yıldızlar ve kediler sınıf arkadaşımız” dizelerinde şair şiirinde sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır.

Mızıkçı

Şair, insanlara ne söylenirse söylensin olumsuz bir şey söylemesinden şikayetçi ve o tarz insanlara mızıkçı söylemine başvurmaktadır.

Şiir, ikişer dizeli beş beyitten oluşmaktadır. Her beytin sonunda bulunan “...derim/...der,” kelimeleriyle yinelemelere başvurarak ritim ve ahenk oluşturulmuştur. Şair, zıtlıklardan yararlanırken sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır.

3.3. Etkinlik Önerileri

Bu bölümde “Yeşil Gözlü Kardan Adam” kitabında yer alan hikâyelerden hareketle Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki kazanımlar dikkate alınarak ilkokul Türkçe ders kitaplarında kullanılmak üzere etkinlik önerilerinde bulunulmuştur. Etkinliklerin hangi sınıf düzeylerine uygun olduğu, metin başlıklarında belirtilerek ilgili kazanımlarla ilişkilendirilerek sunulmuştur.

3.3.1. Anneye Benzemek Güzeldir (3. Sınıf)

Hazırlık Çalışmaları

(T.3.3.11. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.3.3.12. Görsellerden hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder.)



Yukarıdaki fotoğraf size neler çağrıştırmaktadır? Görselden hareketle “Anneye Benzemek Güzeldir” metninin konusunu tahmin ediniz.

1. Etkinlik

Görsellerden yararlanarak metinde geçen deyimleri anlamları ile eşleştiriniz. Deyimleri birer cümle içinde kullanınız. (T.3.3.7. Görselden/ görsellerden hareketle bilmediği kelimelerin anlamlarını tahmin eder.)

	kahkaha atmak	Kalbini açmak, derdini dökmek, içini dökmek.
	uykuya dalmak	Merak edip dinlemek, işitmeye çalışmak.
	yüreğini açmak	Uyumaya başlamak.
	kulak vermek	Yüksek sesle gülmek

2. Etkinlik

Metinden yola çıkarak aşağıdaki soruları yanıtlayınız.
(T.3.3.16. Okuduğu metinle ilgili soruları cevaplar.)

1. Tomurcuk, ne için heyecanlanmaktadır?

.....

2. Tomurcuk, ne sergisi açmak istemektedir?

.....

3. Tomurcuk, neden annesine benzemek istemektedir?

.....

4. Sizce tomurcuk, çiçek açtığında neler hissedecektir?

.....

5. Sizin de tomurcuk gibi beklerken heyecanlandığınız şeyler var mıdır?
Anlatınız.

.....

.....

3. Etkinlik

Okuduğunuz metne uygun yeni bir başlık belirleyiniz. (T.3.3.19. Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.)

BENİM BAŞLIĞIM

.....
.....

4. Etkinlik

“Anneye Benzemek Güzeldir” metninden hareketle aşağıdaki özelliklerden tomurcuğa ait olanları işaretleyiniz. (T.3.3.16. Okuduğu metinle ilgili soruları cevaplar.)

Öfkeli.

Sabırlı.

Heyecanlı.

İnsanları sevmemektedir.

Kıskançtır.

İçi sevgi doludur.

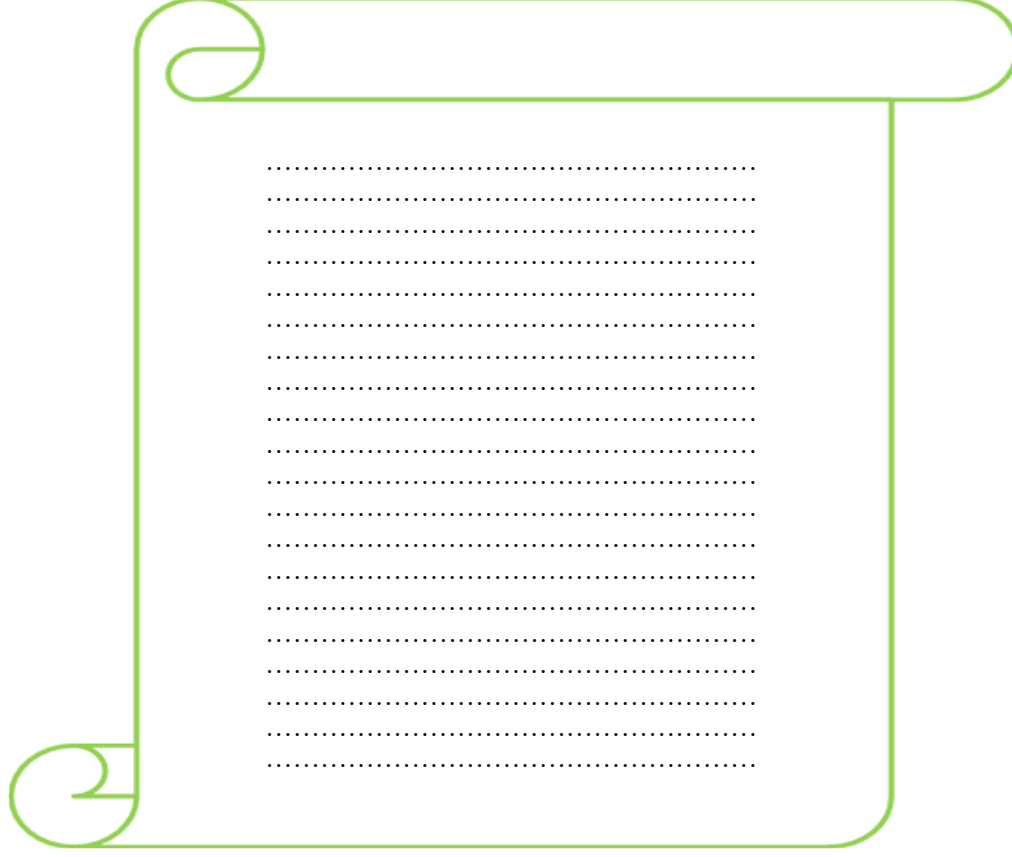
5. Etkinlik

“Anneye Benzemek Güzeldir” metnindeki hayalî öğeleri aşağıya yazınız. (T.3.3.23. Metindeki gerçek ve hayalî öğeleri ayırt eder.)

1.
2.
3.

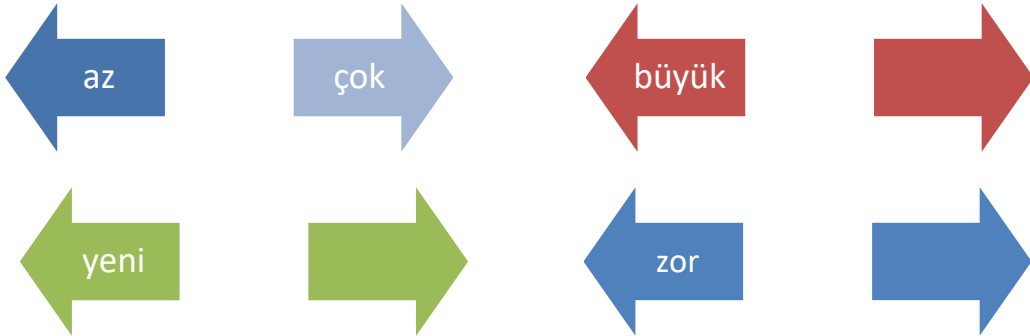
6. Etkinlik

“Anneye Benzemek Güzeldir” metnindeki tomurcuk, çiçek açtıktan sonra günlüğüne neler yazmış olabilir? Aşağıdaki alana yazınız. (T.3.4.2. Kısa metinler yazar.)



7. Etkinlik

“Anneye Benzemek Güzeldir” metnindeki kelimelerin zıt anlamlılarını aşağıdaki alanlara yazınız. (T.3.3.8. Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.)



3.3.2. Üç Ortak Otuz Balık (3. Sınıf)

Hazırlık Çalışması

Arkadaşlar birbirine nasıl davranmalıdır? Düşüncelerinizi aşağıya yazınız. “Üç Ortak Otuz Balık” metni ne ile ilgili olabilir? Tahminlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. (T.3.3.12. Görsellerden hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder.)



Ben arkadaşlarıma nasıl davranıyorum?	Arkadaşlarım bana nasıl davranıyor?

1. Etkinlik

- a) “Üç Ortak Otuz Balık” metninde geçen kelimeleri görsellerden hareketle anlamlarıyla eşleştiriniz. (T.3.3.7. Görselden/ görsellerden hareketle bilmediği kelimelerin anlamlarını tahmin eder.)



ÇİZME



MİSİNA



ZİYAFET

Eğlenmek veya bir olayı kutlamak amacıyla birçok kimsenin bir araya gelerek yedikleri yemek, şölen, toy.

.....

Balıkçıların olta ipi olarak kullandıkları kıl veya naylondan iplik.

.....

Koncu diz kapaklarına kadar çıkan bir ayakkabı türü.

.....

- b) Kelimeleri anlamlarına uygun şekilde cümle içinde kullanınız.

Çizme:

.....

Misina:

.....

Ziyafet:

.....

2. Etkinlik

“Üç Ortak Otuz Balık” metninden yola çıkarak aşağıdaki soruları yanıtlayınız. (T.3.3.16. Okuduğu metinle ilgili soruları cevaplar.)

1. Çocuklar, balık tutmak için yanlarına hangi malzemeleri almıştır?

.....

2. Çocuklar, fazladan tuttıkları balıkları ne yapmayı planlamaktadır?

.....

3. Çocuklar, tuttıkları balıkları neden Tekin ile paylaşmak istemiştir?

.....

4. Siz olsaydınız balıkları Tekin ile paylaşmak için nasıl bir çözüm bulurdunuz?

.....

5. Sizce çocuklar tuttıkları balıkları Tekin ile paylaşmasaydı öyküde neler yaşanırdı?

.....

.....

3. Etkinlik

Hikâye haritasını “Üç Ortak Otuz Balık” metninden hareketle doldurunuz. (T.3.3.18. Okuduğu metindeki hikâye unsurlarını belirler.)

	yer:
	zaman:
	şahıs ve varlıklar:
	olay:

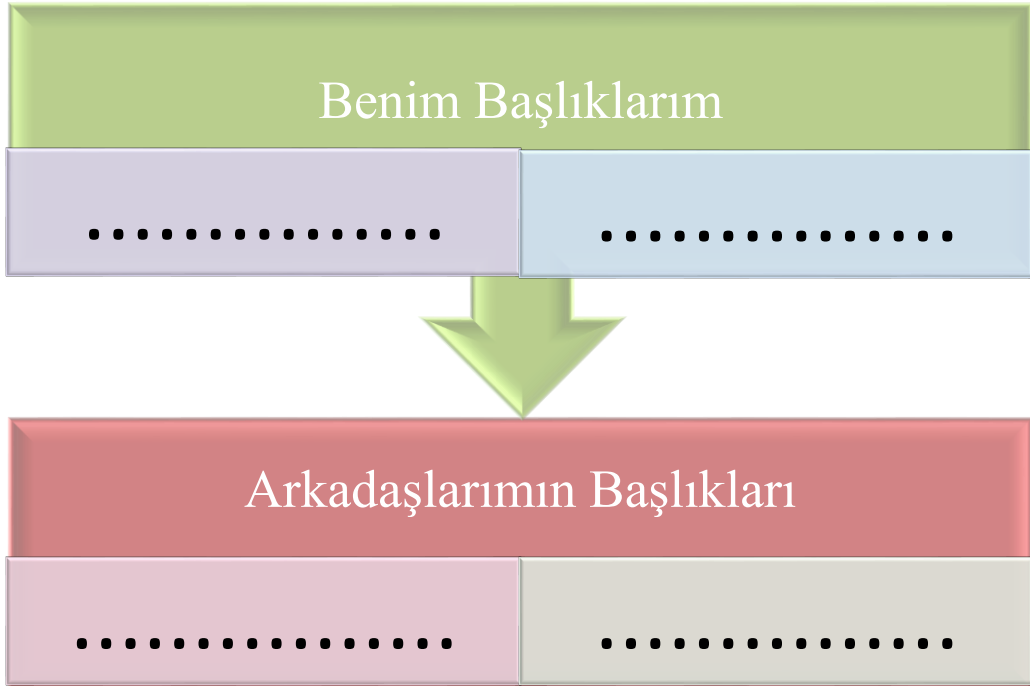
4. Etkinlik

“Üç Ortak Otuz Balık” metninin konusunu ve ana fikrini belirleyiniz. (T.3.3.14. Okuduğu metnin konusunu belirler. T.3.3.15. Metnin ana fikri/ ana duygusunu belirler.)



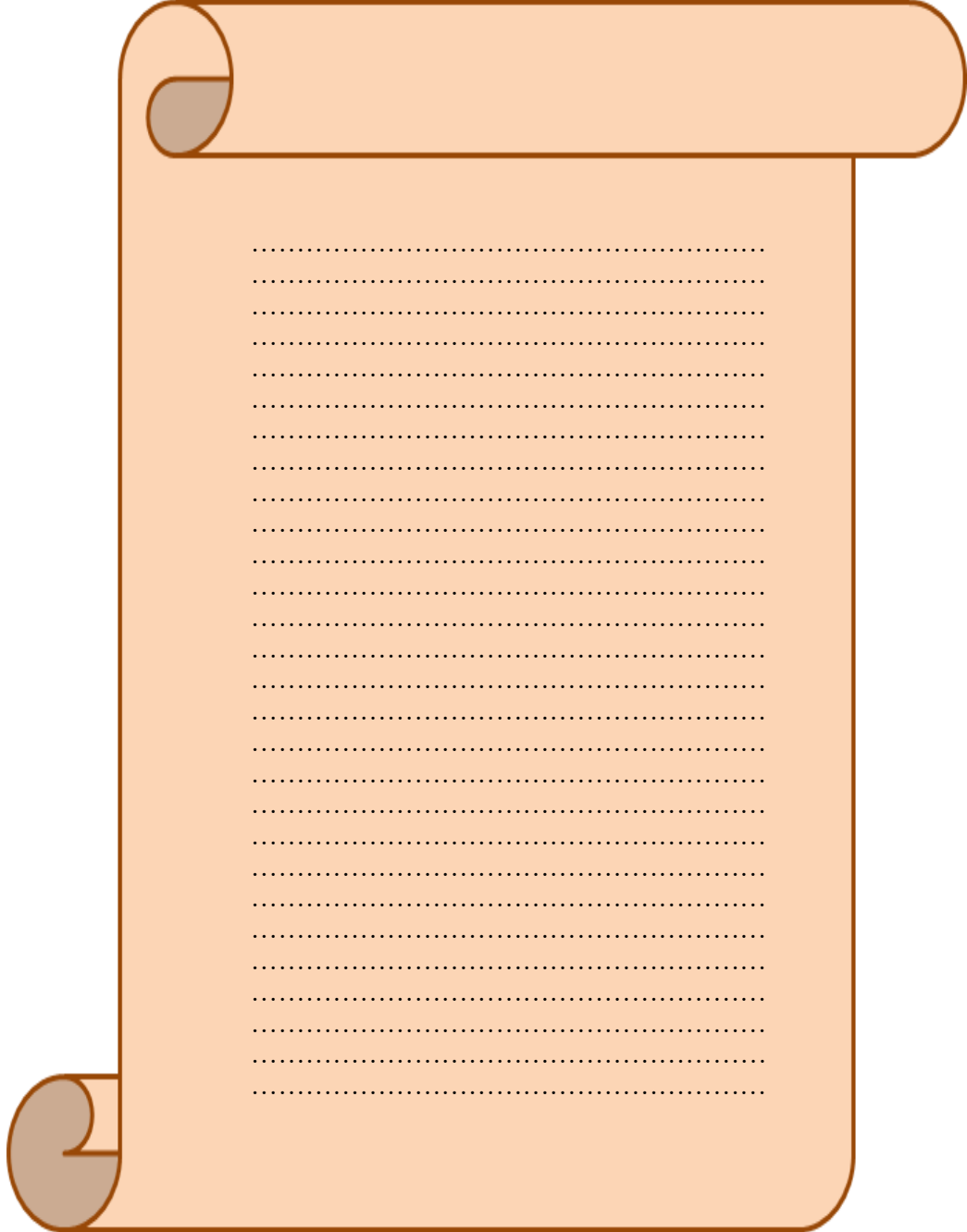
5. Etkinlik

“Üç Ortak Otuz Balık” metninin içeriğine uygun iki yeni başlık belirleyiniz. Belirlediğiniz başlıkları arkadaşlarınızla paylaşınız. Arkadaşlarınızın belirlediği başlıklardan beğendiğiniz iki tanesini aşağıya yazınız. (T.3.3.19. Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/ başlıklar belirler.)



6. Etkinlik

Kendinizi Tekin'in yerine koyarak balıklarını arkadaşları ile paylaşan çocuklara içinde **“yardımlaşmak, paylaşmak, arkadaşlık, iş birliği, sevgi”** kelimelerinin geçtiği bir mektup yazınız. Mektubunuzu sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız. (T.3.4.2. Kısa metinler yazar. T.3.4.12. Yazdıklarını paylaşır.)



7. Etkinlik

“Üç Ortak Otuz Balık” metninde geçen aşağıdaki kelimeleri eş anlamları ile eşleştiriniz. (T.3.3.9. Kelimelerin eş anlamlılarını bulur.)

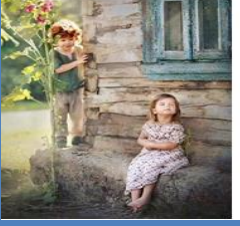
Okul	Yapay
Suni	Cılız
Beyaz	Mektep
Anne	Ufak
Küçük	Ana
Zayıf	Ak

3.3.3. Kırılan Yumurta (3. Sınıf)

Hazırlık Çalışması

Aşağıdaki görsellerin size neler hissettirdiğini altlarına yazınız.

Görsellerden hareketle metnin konusunu tahmin ediniz. (T.3.3.11. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.3.3.12. Görsellerden hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder.)

	
✓	✓
✓	✓
✓	✓

Bence metnin konusu:

1. Etkinlik

Aşağıda “Kırılan Yumurta” metninde geçen bazı sözcükler ve bu sözcüklerin farklı anlamları verilmiştir. Sözcüklerin metinde hangi anlamda kullanıldığını belirleyiniz. (T.3.3.10. Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.)

Ben	Benim seveceğim bir tip değil.	a)	Çoğu doğuştan, tende bulunan ufak, koyu renkli leke veya kabartı.
		b)	Teklik birinci kişiyi gösteren söz.
Kır	Yarın kıra gideceğiz.	a)	Şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer, dağ bayır.
		b)	Beyazla az miktarda siyah karışmasından oluşan renk.
Çiğ	Sonra da her zamanki uyanıklığımla cebimdeki çiğ yumurtayı çıkarıp bütün yumurtaları topluyorum.	a)	Gözü rahatsız eden, göze batan (renk, ışık).
		b)	Pişmemiş veya az pişmiş.

2. Etkinlik

Aşağıda “Kırılan Yumurta” metni ile ilgili verilen cümlelerden doğru olanları işaretleyiniz. (T.3.3.16. Okuduğu metinle ilgili soruları cevaplar.)

	Sınıf arkadaşlarından hiçbiri, Enis ile konuşmamaktadır.
	Enis, başarılı bir öğrencidir.
	Enis, arkadaşlarını kıskanmaktadır.
	Enis, arkadaşını rahatsız etmemek için kır gezisine gitmemiştir.
	Öykünün sonunda arkadaşlar barışmamıştır.

3. Etkinlik

Okuduğunuz metinden yola çıkarak metin için iki yeni başlık belirleyiniz.
(T.3.3.19. Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/ başlıklar belirler.)

BENİM BAŞLIKLARIM	
.....	

4. Etkinlik

“Kırılan Yumurta” metninden yola çıkarak hikâye haritasını doldurunuz.
(T.3.3.18. Okuduğu metindeki hikâye unsurlarını belirler.)

yer:.....

zaman:.....

şahıs ve varlıklar:.....

olay:.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

“Kırılan Yumurta” metninin konusunu ve ana fikrini belirleyiniz. (T.3.3.14. Okuduğu metnin konusunu belirler. T.3.3.15. Metnin ana fikri/ ana duygusunu belirler.)

[illegible]

3.3.4. Ver Elini Gökyüzü (3. Sınıf)

Hazırlık Çalışmaları

1. Siz bir kuş olmak isteseydiniz nasıl olurdunuz ve nasıl bir yerde yaşamak isterdiniz? (T.3.2.2. Hazırlıksız konuşmalar yapar.)
2. Günler boyunca bir kafeste kilitli kaldığınızı düşünerek hissettiklerinizi paylaşınız. (T.3.2.3. Çerçevesi belirli bir konu hakkında konuşur.)
3. “(Birine) zincir vurmak” deyimini daha önce duydunuz mu? Bu deyim ne için kullanılmaktadır? (T.3.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.)

1. Etkinlik

Okuduğunuz metinden hareketle aşağıdaki kelimelerin zıt anlamlılarını metne bakarak bulunuz. Zıt anlamlı kelimenin geçtiği cümleyi yazınız. (T.3.3.8. Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.)







2. Etkinlik

Okuduğunuz öyküyü siz yazmış olsaydınız, öykünüzün adını ne koyardınız?
(T.3.3.19. Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.)

BENİM BAŞLIĞIM
.....

3. Etkinlik

Okuduğumuz öyküyü beş adımda özetleyiniz. (T.3.3.18. Okuduğu metindeki hikâye unsurlarını belirler.)

HİKAYENİN ADI	ANA KARAKTER (KAHRAMAN)	ZAMAN	MEKAN
OLAY			

4. Etkinlik

Okuduğunuz öykünün ne ile ilgili olduğunu veya öyküde ne anlatıldığını yalnızca birkaç kelime ile açıklayınız. (T.3.3.14. Okuduğu metnin konusunu belirler.)

.....
.....

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metinden hareketle cevaplayınız. (T.3.3.16. Okuduğu metinle ilgili soruları cevaplar.)

1. Mavi Kanat'ın yaptığı hareketi doğru buluyor musunuz? Neden?

.....

2. Sizce Mavi Kanat yaptığı hareket ile neyi amaçlamıştır?

.....

3. Selim'in Mavi Kanat için bulduğu çözüm nedir?

.....
.....

6. Etkinlik

Sarıtüy ve Mavi Kanat yanınızda olsaydı onlara ne sorardınız? (T.3.3.17. Metinle ilgili sorular sorar.)

Sarıtüy'e Sorularım:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Mavi Kanat'a Sorularım:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.3.5. Yeşil Gözlü Kardan Adam (4. Sınıf)

Hazırlık Çalışmaları

Kardan adamların fiziksel görünüşleri genellikle nasıldır? Anlatınız. (T.4.2.2. Hazırlıksız konuşmalar yapar)

“Merak, yaratıcılığın anahtarıdır.” (Akio Morita) sözü ile ne anlatılmak istenmektedir? Tartışınız. (T.4.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.)

1. Etkinlik

“Yeşil Gözlü Kardan Adam” metninde yer alan bazı sözcükler aşağıda verilmiştir. Sözcüklerin anlamlarını tahmin ederek yanlarındaki boşluğa yazınız. Daha sonra sözlükten sözcüklerin anlamını bularak birer cümle içinde kullanınız. (T.4.3.12. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.)

motif	•tahminim :..... •sözlük anlamı :..... •cümlem :.....
serüven	•tahminim :..... •sözlük anlamı :..... •cümlem :.....
saydam	•tahminim :..... •sözlük anlamı :..... •cümlem :.....
kristal	•tahminim :..... •sözlük anlamı :..... •cümlem :.....
astronomi	•tahminim :..... •sözlük anlamı :..... •cümlem :.....
fay hattı	•tahminim :..... •sözlük anlamı :..... •cümlem :.....

2. Etkinlik

“Yeşil Gözlü Kardan Adam” metninden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız. (T.4.3.18. Okuduğu metinle ilgili soruları cevaplar.)

Kar nasıl oluşmaktadır?

-
-
-
-

Temel, yapmayı planladığı uzay mekiğinin adını neden "Birunî" koymak istemektedir?

-
-
-
-

Çocuklar merak ettikleri konuları araştırmak için hangi kaynaklardan yararlanmışlardır?

-
-
-
-

Öyküdeki çocukların yaptığı kardan adam hangi yönleri ile diğer kardan adamlardan farklıdır?

-
-
-
-

Çocukların yaptığı kardan adama üç şey ekleyebilecek olsan bunlar ne olurdu? Neden?

-
-
-
-

3. Etkinlik

Hikâye haritasını “Yeşil Gözlü Kardan Adam” metninden hareketle doldurunuz. (T.4.3.16. Okuduğu metnin konusunu belirler. T.4.3.17. Metnin ana fikri/ ana duygusunu belirler. T.4.3.20. Okuduğu metinlerdeki hikâye unsurlarını belirler.)



4. Etkinlik

“Yeşil Gözlü Kardan Adam” metninin içeriğine uygun iki yeni başlık belirleyiniz. (T.4.3.21. Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık belirler.)

SİZİN BAŞLIKLARINIZ	
.....	

5. Etkinlik

“Yeşil Gözlü Kardan Adam” metninden hareketle Alper, Murat, Temel, Burak ve Can’a sormak istediğiniz sorular nelerdir? Yazınız. (T.4.3.19. Metinle ilgili sorular sorar.)

Alper	
Murat	
Temel	
Burak	
Can	

6. Etkinlik

Aşağıdaki alana hayalinizdeki kardan adamı çizin ve kardan adamınızın özelliklerini yazınız. (T.4.4.14. Yazdıklarını zenginleştirmek için çizim, grafik ve görseller kullanır.)

Hayalimdeki Kardan Adam

6. Etkinlik Devamı

Kardan adamımın İsmi:

•

Kardan adamımın özellikleri:

-
-
-
-
-

7. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde koyu renk ile yazılmış kelimeler eş seslidir. Bu kelimeleri öyküdekinden farklı anlamları ile birer cümlede kullanınız. (T.4.4.13. Yazılarında eş sesli kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.)

Öyküdeki Cümleler	Benim Cümlelerim
Şöyle sağ elinde bir tükenmez kalem olmalı.	
El i kalem tutan bir kardan adamımız olsa fena mı olur?	
Bin yıl önce yaşamış.	
Yerin çap ını ilk defa o ölçmüş.	
Annesinin demlediği çay ın kokusu, burnunda tütüyordu.	

3.3.6. Sana Gelirim Anne (3.Sınıf)

Hazırlık Çalışması

1. Daha önce birini özlediniz mi? Özlediyseniz bu kişi kim? (T.3.2.3.Çerçevesi belirli bir konu hakkında konuşur.)
2. Ayrılık duygusu nedir? (T.3.2.3. Çerçevesi belirli bir konu hakkında konuşur.)

1. Etkinlik

Metinde geçen kelimeleri bulmacadan bulunuz. (T.3.3.11. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.)

IRMAK	SEL	GÜL	BAHÇE	DAL
AĞAÇ	DEDE	ANNE	DÜNYA	İLKBAHAR

D Ü N Y A K B J T C U E K U A
D D N D S Y A Y S G N T U Q K
F F A O O E H X G N Ü Z L J S
D L R B X K Ç H A N C L M C B
X P V A C W E B W P Ç A Ğ A C
N C J L H P L N H D K O Y U T
M O F D D A N I W K C Y G X X
L E E D O T B A B Z N O Y S K
A K D R B C A K M Y F C X A S
U D E K P C W P L V X U M Y Q
B A D H Z S E L P I G R S K Q
Q H B E F O V I A A I Y S S B
D J J M V D V G U Z F D Z V H
S D P U O D P X Y G S J U D Q
R C O O K Y O T E C U X M V H

2. Etkinlik

Bu öyküyü siz yazmış olsaydınız metnin başlığını ve ana karakterinin adını ne koyardınız? (T.3.3.19. Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.)

Başlığım

Karakterlerim

3. Etkinlik

Aşağıdaki kelimelerin metinde kullanılan anlamlarını işaretleyiniz ve bu anlamı ile bir cümle siz yazınız. (T.3.3.10. Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.)

Yol:

- a. Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılacak uzaklık, tarik.
- b. Kez, defa, kere, sefer.
- c. Bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare, yöntem.

Benim Cümlem:

Gül:

- a. Çiçek türü.
- b. Yüz ifadesi.
- c. Kız ismi.

Benim Cümlem:

Kır:

- a. Beyaz ve siyah karışımı bir renk.
- b. Şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer, dağ bayır.
- c. Bir nesneyi ortadan bölmek eylemi.

Benim Cümlem:

Çay:

- a. Çeşitli bitkilerin yaprak veya çiçeklerinin demlenmesiyle elde edilen bir içecek türü.
- b. Yeşillik alan.
- c. Dereden büyük, ırmaktan küçük akarsu.

Benim Cümlem:

Öyküdeki çocuğa, annesi ile iletişime geçebilmesi için farklı ne gibi önerilerde bulunabilirsiniz? (T.3.3.24. Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar.)

3.

Okuduğunuz öyküde bahsedilen konu nedir? Yazınız. (T.3.3.14. Okuduğu metnin konusunu belirler.)

.....

.....

.....

.....

Siz de en çok özlediğiniz kişiye sevgi dolu bir şiir yazınız. (T.3.4.1. Şiir yazar.)

This is a graphic of a single sheet of white paper with light blue horizontal ruling. The paper has rounded corners and is framed by a thick blue border. At the top-left and bottom-left corners, there are stylized blue circular elements representing rolled-up edges of the paper. The central area of the page contains approximately 20 horizontal dotted lines for writing.

3.3.7. Rüzgâr Kuşu (3. Sınıf)

Hazırlık Çalışmaları

1. Size uzak bir yerde oturan, çok sevdiğiniz biriyle nasıl haberleşirsiniz? (T.3.2.3. Çerçevesi belirli bir konu hakkında konuşur. T.3.2.4. Konuşma stratejilerini uygular.)
2. Bir kuş olmak isteseydiniz fiziksel özelliklerinizin nasıl olmasını isterdiniz? (T.3.2.4. Konuşma stratejilerini uygular. T.3.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.)

1. Etkinlik

Anlamı verilen sözcük ve sözcük gruplarını bulunuz. Boşluklara uygun harfleri yerleştiriniz. (T.3.3.11. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.)

Sözcükler	Anlamları
1. R _ _ GÂ _	Havanın yer değiştirmesiyle oluşan esinti, yel, bad.
2. P _ ST _ C _	Mektup, gazete, havale, paket vb.ni gönderilen yere ulaştıran posta idaresi görevlisi.
3. Ş _ _ R	Şiir söyleyen veya yazan kimse, ozan.
4. S _ LA _	Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba.
5. M _ _ T _ P	Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt, name.

2.Etkinlik

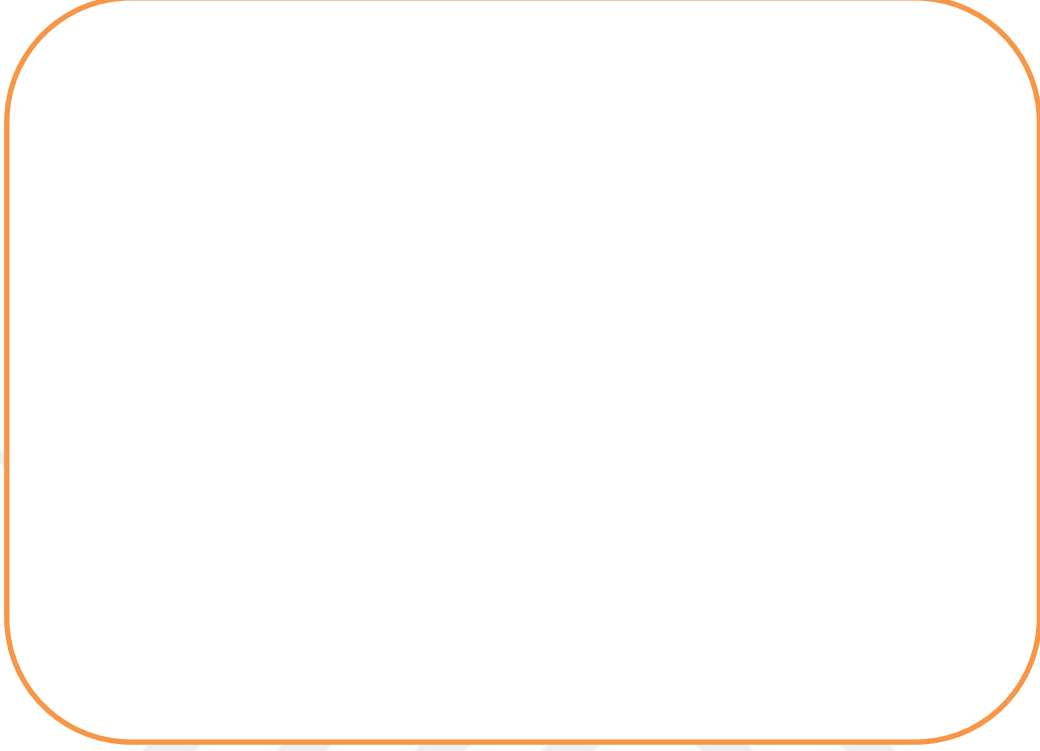
Bu hikâyenin başlığını siz koyacak olsaydınız bu ne olurdu? (T.1.3.18. Metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.)

BENİM BAŞLIĞIM

.....

3. Etkinlik

Kendinizi daha önce bir kuş olarak hayal etmiştiniz. Şimdi de kendinizi bir ressam olarak hayal ediniz ve kendinizin kuş olarak bir resmini çiziniz.



4. Etkinlik

Metinle ilgili soruları yanıtlayınız. (T.4.3.19. Metinle ilgili sorular sorar.)

1. İbibik kuşunun fiziksel özellikleri nasıldır?

.....

2. İbibik kuşuna “hüthüt kuşu” da denilmesinin sebebi nedir?

.....

3. Bazı yerlerde ibibik kuşuna “baltalı” denilmesinin sebebi sizce ne olabilir?

.....

4. “İbibik kuşu gibi rüzgâr da bir postacı.” cümlesi ile anlatılmak istenen nedir?

.....

5. Doğadaki hangi varlığın sizin postacınız olmasını isterdiniz? Neden?

.....

5. Etkinlik

“Rüzgâr Kuşu” isimli öyküde yer alan bazı sözcükler kutuların içerisinde verilmiştir. Bu sözcüklerden eş sesli olanları yuvarlak içine alınız. Ardından bu sözcüklerin metindeki anlamıyla aynı olacak şekilde cümleler kurunuz. (T.3.3.10. Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.)

menekşe	kuş	postacı	hüthüt
gül	ibibik	ağaç	mektup
çiçek	dal	hayal	taç
deniz	saç	resim	sohbet

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Etkinlik

“Hatıralar” şiirini okuyunuz. Okuduğunuz öyküyle benzer yanları var mı? Varsa bunlar neler? Arkadaşlarınızla paylaşınız. (T.3.3.2. Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. T.3.3.3. Vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. T.3.3.4. Şiir okur. T.3.2.4. Konuşma stratejilerini uygular. T.3.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.)

Hatıralar

Bilmem ki hâtıralar,
Ne istersiniz benden,
Gelir gelmez sonbahar?

Bu kanad çırpış neden?
Cama vuracak ne var
Ey eski hâtıralar

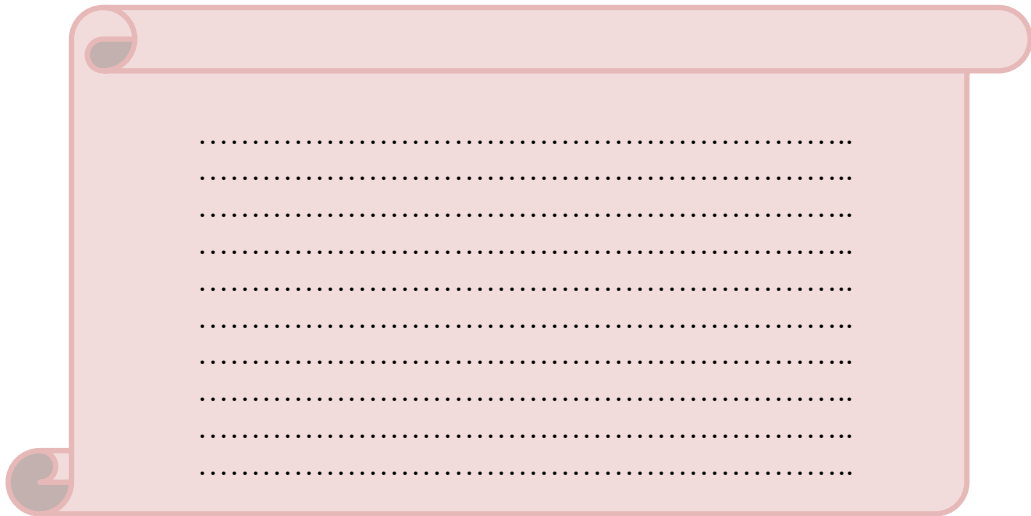
Sanmayın güller açar,
Bülbül değildir öten;
Bu rüzgâr başka rüzgâr.

Ne istersiniz benden,
Bilmem ki hâtıralar,
Gelir gelmez sonbahar?

Cahit Sıtkı Tarancı

7. Etkinlik

“Rüzgâr Kuşu” hikâyesinin ana kahramanı, arkadaşı Elif’e bir mektup yazmak istemektedir. Mektubunda Elif’e sormak istediği sorular vardır. Siz de bir arkadaşınıza merak ettiğiniz sorularınızın da yer aldığı bir mektup yazınız. (T.3.4.2. Kısa metinler yazar.)



3.3.8. Kel Başa Şimşir Tarak (3. Sınıf)

Hazırlık Çalışmaları

1. Masal dinlemeyi sever misiniz? Neden? (T.3.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.)

a) Öğrenciler konuşma/tartışma sırasında kendi düşüncelerini uygun şekilde ifade etmeleri için teşvik edilir.

b) Başkalarını dinleme, uygun hitap ifadeleri kullanma, başkalarının sözünü kesmeme, konuşmanın bitmesini bekleme, akış içinde söz alarak konuşmaya katılma, karşısındakini saygıyla ve sabırla dinlemenin gerekliliği hatırlatılır.)

2. Kendinizi en çok hangi masal kahramanına benzetiyorsunuz? Sebebinizi açıklayınız. (T.3.2.3. Çerçevesi belirli bir konu hakkında konuşur.)

1. Etkinlik

a. Aşağıda okuduğunuz öyküden alınan bir cümleler bulunmaktadır. Verilen sözcüklerin cümlelerde kullanılan anlamlarını bulunuz.

“Öyle tatlı masal anlatıyor ki ninem. Bayılıyorum.”

1. Tatlı

a. Şeker tadında olan.

b. Hoşa gidecek bir biçimde, tatlılıkla.

2. Bayılmak

a. Baygın duruma girmek, uyur gibi olmak, kendinden geçmek, kendini kaybetmek.

b. Çok hoşlanmak, çok sevmek.

b. “Tatlı ve bayılmak” sözcüklerinin işaretlediğiniz anlamlarıyla birer cümle kurunuz.

Tatlı:

Bayılmak:

2.Etkinlik

Tablodaki sözcükleri zıt anlamlıları ile eşleştiriniz. (T.3.3.8. Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.)

	gülmek	a.	kalkmak
	atmak	b.	dinlenmek
	düşmek	c.	tutmak
	gitmek	ç.	ağlamak
	başlamak	d.	bitirmek
		e.	gelmek

3. Etkinlik

Metinle ilgili soruları yanıtlayınız. (T.3.3.16. Okuduğu metinle ilgili soruları cevaplar.)

1. Ümit her akşam kimin masal anlatmasını istiyormuş?

.....

2. Şimşir tarak neyden yapılmış?

.....

3. Ümit'in ninesi, Ümit ve arkadaşlarına hangi masalı anlatmış?

.....

4. Siz Ümit'in yerinde olsaydınız arkadaşlarınızı ninenizden masal dinlemeleri için evinize davet eder miydiniz?

.....

5. Keloğlan'ın ismini siz koyacak olsaydınız bu ne olurdu?

.....

4. Etkinlik

Ümit ve arkadaşlarını belirlediğiniz fiziksel özelliklerini de göz önünde bulundurarak resmediniz.

5. Etkinlik

Okuduğunuz öyküdeki görselleri inceleyiniz. Bu görsellerden hareketle, bir öykü de siz yazınız. (T.3.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.3.4.10. Görsellerdeki olayları ilişkilendirerek yazı yazar.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3.9. Yunus Dede (3. Sınıf)

Hazırlık Çalışmaları

1. Sevgi nedir? Siz sevginizi nasıl ifade edersiniz? (T.4.2.2. Hazırlıksız konuşmalar yapar. T.4.2.4. Konuşma stratejilerini uygular.)
2. Daha önce bir çiçek ile arkadaş olmuş muydunuz? Eğer olmadıysanız olmak ister miydiniz? (T.4.2.4. Konuşma stratejilerini uygular. T.4.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.)

1. Etkinlik

- a. Tablodaki sözcüklerin anlamlarını bulunuz. (T.4.3.12. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.)

Sözcükler	Anlamları
Sevgi	
Bahçıvan	
Yeryüzü	
Dava	
Süzülmek	

1.Etkinlik Devamı

b. Anlamalarını bulduğunuz sözcükleri bir araya getirerek kısa bir metin yazınız. (T.4.4.21. Yazma stratejilerini uygular.)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2.Etkinlik

Metinle ilgili soruları yanıtlayınız. (T.4.3.18. Okuduğu metinle ilgili soruları cevaplar.)

1. Yunus Dede kimdir?

.....

2. Kalp neden Allah'ın evi olarak nitelendirilir?

.....

3. Eski Türkçede “eydür” ne demektir?

.....

4. Çiçeklerle nasıl konuşmak gerekir?

.....

5. Bir çiçek arkadaşınız olsaydı adını ne koyardınız? Sebebi nedir?

.....

.....

3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin hikâye unsurlarını ilgili boşluklara yazınız. (T.4.3.20. Okuduğu metinlerdeki hikâye unsurlarını belirler. Metnin konusu, olay örgüsü, mekân, zaman şahıs ve varlık kadrosu unsurlarına değinilir.)

KONU	ANA KARAKTER (KAHRAMAN)	ZAMAN	MEKAN

OLAY ÖRGÜSÜ

4. Etkinlik

Yunus Dede metnini sizin yazdığınızı düşününüz. Bu metni arkadaşlarınıza tanıtmak için bir slogan yazınız. (T.4.4.21. Yazma stratejilerini uygular.)

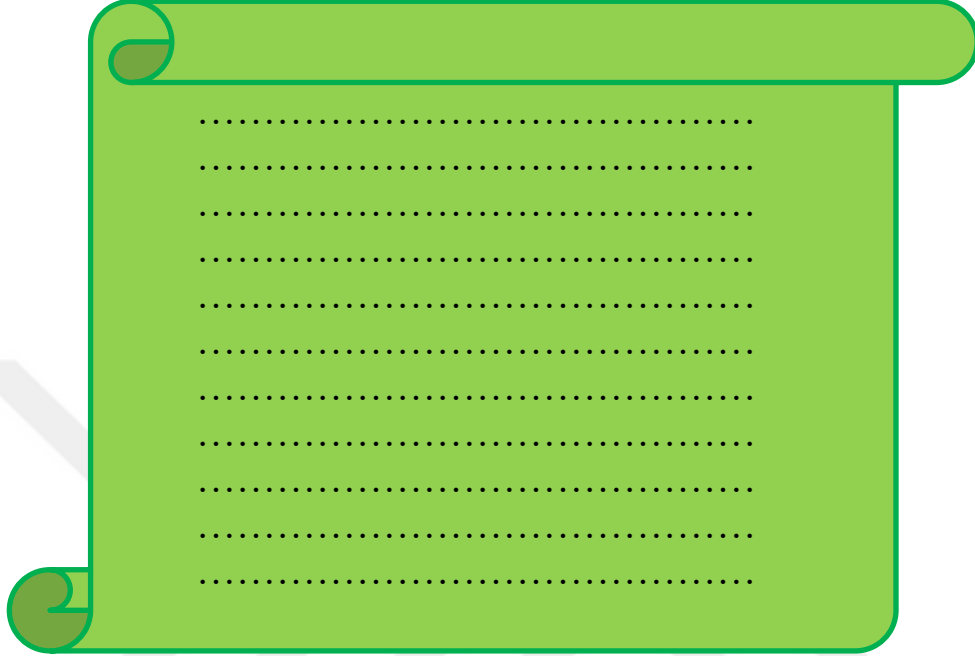
SLOGAN:

.....

.....

5.Etkinlik

“Yeryüzü kocaman bir bahçedir. İnsan, sevgisiyle çiçekler eker dünya bahçesine.” sözünü açıklayan bir metin yazınız. Metninizi oluştururken noktalama işaretlerine dikkat etmeyi unutmayınız. (T.4.4.4. Bilgilendirici metin yazar. T.4.4.10. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.)



6. Etkinlik

Tabloda okuduğunuz öyküden cümleler yer almaktadır. Bu cümlelerdeki bağlaçlar doğru yazılmışsa ‘D’yi, yanlış yazılmışsa ‘Y’yi yuvarlak içine alınız. Yanlış yazılan bağlaçları düzelterek kutucuğa doğrusunu yazınız. (T.4.4.18. Yazılarında bağlaçları kuralına uygun kullanır.)

1. Sahi babam çok yoruluyor okul da.	D. Y.	
2. Dedemin bahçesin de elma ağaçları var, erik ağaçları var.	D. Y.	
3. Domates ağacı olmaz tabii. Onlar sebze. Meyve değil ki.	D. Y.	
4. Biliyor musunuz, benim babam yazar. Kitap yazıyor. Masallar, hikâyeler, şiirler. Hepsi de resimli. Öyle güzel ki.	D. Y.	
5. Bir resimde de kuşlara selam versin Yunus dede.	D. Y.	

3.3.10. Kürdan Kız (4.Sınıf)

Hazırlık Çalışmaları

1. Kürdan nesnesini asıl amacı dışında kullanmak istersek ne yaparken nasıl kullanabiliriz? (T.3.2.3.Çerçevesi belirli bir konu hakkında konuşur.)
2. Çevresindeki insanlar tarafından çok sevilen bireylerin özellikleri nelerdir? (T.3.2.3. Çerçevesi belirli bir konu hakkında konuşur.)

1. Etkinlik

Metni okumadan önce “Kürdan Kız” başlığından ve görsellerden yola çıkarak metinde ne anlatıldığını tahmin ediniz. (T.4.3.14. Görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder.)

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (T.4.3.18. Okuduğu metinle ilgili soruları cevaplar.)

1. Metinde bahsedilen “Kürdan Kız”a niçin “Kürdan” ismi verilmiştir?

.....

2. Kürdan Kız’ın söylediği ve daha sonra içinde geçen kelimeleri açıkladığı türkü ile ne anlatılmaktadır?

.....

3.Kürdan Kız, kim tarafından niçin kıskanılıyor?

.....

3. Etkinlik

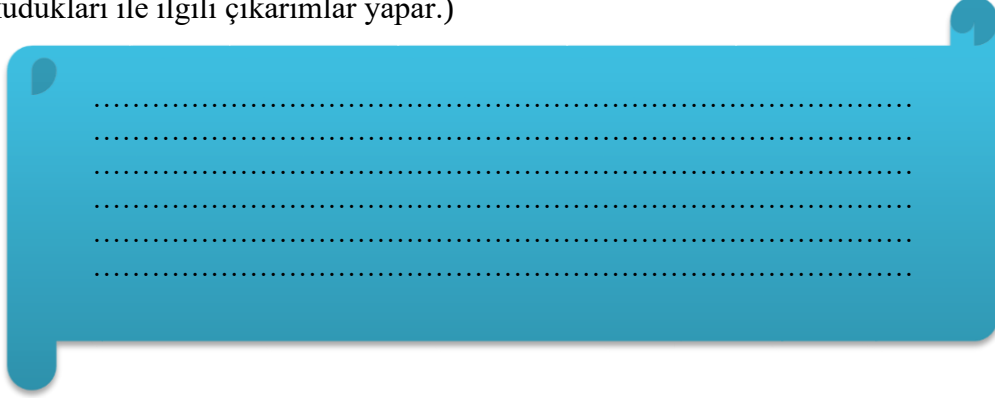
(T.4.3.10. Okuduğu metindeki gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri belirler.)

“Kürdan” bu öyküde hangi sözcük anlamı ile kullanılmıştır? İşaretleyerek açıklayınız.

- a) Gerçek anlam b) Meczaz anlam c) Terim anlam

4. Etkinlik

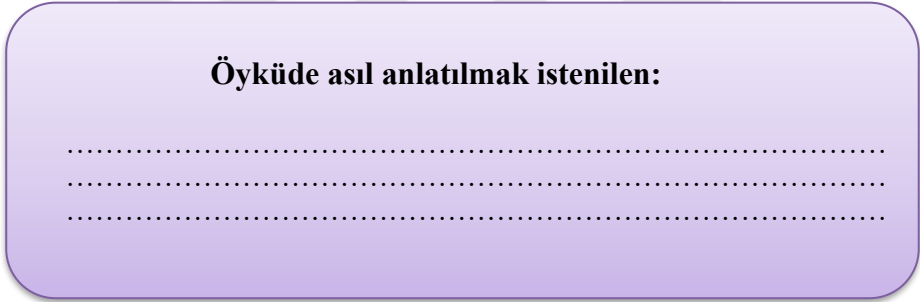
Metinde geçen ‘‘Kürdan Kız’’ın genel özelliklerini yazalım. (T.4.3.28. Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar.)



5. Etkinlik

Öyküde verilmek istenilen mesajı bir cümle ile ifade edelim. (T.4.3.17. Metnin ana fikri/ana duygusunu belirler.)

Öyküde asıl anlatılmak istenilen:



6. Etkinlik

‘‘Çiçek kokusu taşıyan türkü’’ nasıl olur? Yorumlayınız. (T.4.3.37. Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder.)



4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Tacettin Şimşek'in eserlerini Türkçe Dersi Öğretim Programı açısından incelemeyi ve etkinlik önerileri sunmayı amaçlayan araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- “Yeşil Gözlü Kardan Adam” adlı eser Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) belirtilen kök değerler açısından bakıldığında dostluk, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, vatanseverlik, yardımseverlik değerlerinin açık olarak aktarımına rastlanırken diğer değerlerin örtük şekilde verildiği belirlenmiştir. Bu değerler arasında en çok işlenen *sevgi* değeri iken en az işlenen değer ise *vatanseverlik* tir. “İlkyaz Tatili” adlı şiir kitabında en fazla işlenen değer *sevgi* olduğu; sevgi değerinden sonra en çok işlenen değer *öz denetim* olduğu anlaşılmaktadır. Bu değerler dışında Şimşek’in şiirlerinde dürüstlük, saygı, sorumluluk, yardımseverlik kök değerlerine rastlanmıştır. Yazarın hikâye kitabında on kök değer *hepsinin* aktarımı söz konusu iken şiir kitabında kök değerlerin tamamına yer verilmemiştir.

Kaya (2022), öğretim programında yer alan kök değerler açısından incelediği Benek Kaya’ya ait Has Bahçenin Gülleri-Sivas Masalları içerisinde yer alan 70 masalda en az yer bulan değer *vatanseverlik* olması bakımından “Yeşil Gözlü Kardan Adam” eserinin inceleme sonucu ile benzerlik göstermektedir Yüce (2020) tarafından yapılan çalışmada Hamdi Ülker’in 9 eseri kök değerler açısından incelenmiş ve eserlerinde kök değerlerden en çok *sevgi* değerine rastlanmıştır. Yüce’nin ulaştığı sonuç bu çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Özkul (2019) Haldun Taner’in 14 öyküsünü Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kök değerler üzerine yaptığı incelemede, öykülerde en çok tekrar eden değer *sevgi*, en az tekrar eden kök değer ise *vatanseverlik* olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Bulut’un (2021) Ayla Kutlu’nun çocuk romanını on kök değer açısından incelediği araştırmasında da en fazla *sevgi*, en az ise *vatanseverlik* değerinin işlendiği anlaşılmıştır. Özkul ve Bulut’un çalışmalarının sonuçları, bu araştırmada elde edilen sonuçlar bakımından benzerdir.

Filiz (2021) Rıfat Ilgaz’ın çocuk edebiyatı alanında yazdığı on iki eseri kök değerlere göre incelediği çalışmasında Rıfat Ilgaz’ın her eserinde farklı türde on kök değere rastlamıştır. En çok işlenen değerlerin *yardımseverlik*, *saygı*, *vatanseverlik* olduğu; en az işlenen değerlerin ise *öz denetim* ve *sevgi* olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Filiz'in bu çalışması sevgi değerinin en az işlenen değer olması bakımından bu çalışma ile farklılık göstermektedir.

Bu araştırmada, Yeşil Gözlü Kardan Adam ve İlkyaz Tatili adlı eserlerin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere kazandırılması beklenen kök değerleri içermesi sebebiyle Türkçe eğitiminde değer aktarımı materyali olarak kullanılabilecek nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Araştırmada, Yeşil Gözlü Kardan Adam kitabındaki hikâyelerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) belirtilen tema ve konularla bağlantılı olduğu ortaya çıkarılmıştır. Buna göre:

“Yeşil Gözlü Kardan Adam” hikâyesi *Bilim ve Teknoloji* temasıyla doğrudan ilgilidir. Bu hikâye; *bilim insanı, bilişim okuryazarlığı, girişimcilik, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, merak duygusu, teknoloji, yenilikçilik* konularıyla bağlantılıdır. “Anneye Benzemek Güzeldir, Üç Ortak Otuz Balık, Kırılan Yumurta, Kürdan Kız, Rüzgâr Kuşu, Kel Başa Şimşir Tarak, Yunus Dede” hikâyeleri *Erdemler* temasıyla ve *ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, vicdanlı olmak, yardımlaşma* konularıyla ilgilidir. “Ver Elini Gökyüzü” hikâyesi *Hak ve Özgürlükler* teması ve *bireysel haklar, düşünce özgürlüğü, hakkını savunma, ifade özgürlüğü* konularıyla bağlantılıdır. “Sana Gelirim Anne” hikâyesi ise *Duygular* teması ve *ayrılık, özlem, hüzn* konularıyla ilgilidir.

Şimşek'in İlkyaz Tatili kitabındaki şiirlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2019) *Çocuk Dünyası* temasına uygun olduğu; “Paylaşım, Ama'lı Cümleler, İhtiyaç” şiirlerinin *Erdemler* temasına; “Ad Koyma, Ya Tutarsa” şiirlerinin ise *Millî Kültürümüz* temasına uygun olduğu belirlenmiştir.

Metinlerde işlenen tema ve konuların uyum içerisinde olduğu belirlenmiştir. Metinlerde yer alan konular; çocukların seviyesine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun günlük hayatta karşılaşılabilecekleri niteliktedir. Tacettin Şimşek'in eserlerinin öğrencilerin davranışlarında olumlu etkide bulunacak Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2019) öğrenme öğretme sürecinde işlenmesi öngörülen tema ve konular ile örtüştüğü anlaşılmıştır. Ayrıca yazar, metinlerinde Keloğlan, Nasrettin Hoca, Yunus Emre gibi kültürel değerlerimizi kullanarak öğrencilerin gelişmesine olanak sağlamaktadır.

Eker'in (2019) Behçet Necatigil'in şiirlerini temalar açısından Türkçe eğitimine katkısını incelediği araştırmasında; şiirlerin eğitsel ileti ve öğreticilik yönünün zengin olmasıyla aile sevgisi, büyüklere saygı, vicdanlı olma, iyi bir insan olma gibi davranışları kazandırması açısından bu çalışmada olduğu gibi işlenen temalar bakımından TDÖP ile uyumlu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yılmaz (2013) Çocuk edebiyatı bağlamında Bestami Yazgan'ın eserlerini incelediği çalışmasında hedef kitlesi çocuklar olan edebiyat ürünlerinde konuların çocukların ilgisini çeken ve günlük yaşantısında karşılaşılabileceği konulardan seçilmesinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bakımdan Yılmaz'ın çalışma sonucu, bu çalışmada elde edilen sonuç ile örtüşmektedir.

- Tacettin Şimşek'in hikâyelerinin karakter ve kahraman özelliklerine yönelik yapılan analizlerden hareketle hikâyelerde yazarın kahramanları belirlerken çocukların gerçek hayatta karşılaşılabileceği, model olacak kişilerden seçtiği tespit edilmiştir. Seçilen kahramanların okuyucuda olumlu etkiler bırakabilecek özelliklere sahiptir. Metinlerdeki kahramanlar genellikle çocuklardan oluşmakla birlikte “Ver Elini Gökyüzü” metninde hayvanlar, “Anneye Benzemek Güzeldir” metninde bir meyve çiçeği tomurcuğu kullanılmıştır. Erdoğan'ın (2021) Nezihe Meriç'in eserlerini çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelediği çalışmasında da Meriç'in kitaplarında kahramanların çoğunlukla çocuklardan oluştuğu bulgusuna ulaşmıştır. Hikâye kitabını okuyan çocukların metinlerde yer alan karakterle özdeşim kurduğu gerçekliğinden hareketle, çocukların konuşma becerilerini geliştirmekte katkısı olacağı söylenebilir.

- Tacettin Şimşek'in hikâyelerinin dil anlatım yönünden taşıdığı özelliklere yönelik yapılan analizlerden hareketle, hikâyelerde kısa ve anlaşılır cümleler kullanılarak akıcı bir dil oluşturulduğu saptanmıştır. Uyar (2019) tarafından yapılan çalışmada, Hasan Kallımcı'nın 13 eserinin dil ve anlatım özelliklerinin çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olduğu fakat eserlerde bulunan noktalama yanlışlarının anlatımı olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Dil ve anlatım özellikleri bakımından bu çalışmada ulaşılan sonuç Uyar'ınki ile örtüşmektedir fakat Tacettin Şimşek'in hikâyelerinde yazım ve noktalama kurallarına dikkat ettiği belirlenmiştir. Metinlerde çocuğun dil becerilerini geliştirmede katkısı olacak anlatıma canlılık kazandıran söz varlığı ürünleri yer almaktadır. Şiirlerde de yinelenen kelimeler, yoğun imgeler kullanılarak metinler ilgi çekici hâle getirilmiştir. Şimşek'in

metinlerinde hedef kitle tarafından anlamı bilinmeyebilecek kelimelerin sayısı azdır. Bu durum akıcılığı olumlu etkileyebilecek bir niteliktedir.

- Tacettin Şimşek’in hikâyeleri çevre bakımından taşıdığı özelliklere yönelik yapılan analizlerden hareketle; “*Yeşil Gözlü Kardan Adam, Uç Ortak Otuz Balık, Kırılan Yumurta, Ver Elini Gökyüzü, Kürdan Kız, Kel Başa Şimşir Tarak, Yunus Dede*” metinlerinde dere kenarı, sınıf, ev, bahçe, mahalle gibi çevre unsuru açık olarak belirtilmektedir. Çevre özellikleri ise, çoğu kitabında benzer özellikler taşır “*Anneye Benzemek Güzeldir, Rüzgâr Kuşu ve Sana Gelirim Anne*” hikâyelerinde belirli bir çevre unsuru verilmemiştir. Çevre özelliklerinin sınırlı olması ve bazı eserlerinde çevrenin belirsiz olması yönünden Karadeniz’in (2019) çocuk edebiyatı temel ilkelerine göre incelediği Behiç Ak’ın eserlerinde ulaştığı sonuç, bu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Tacettin Şimşek’in hikâyelerinde olaylar ana karakterin ağzından anlatılırken çocukların mekânı kendilerinin tasarlaması hayal güçlerini geliştirmeye olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir.

- Tacettin Şimşek’in hikâyelerinin ileti bakımından sahip olduğu özelliklere yönelik yapılan analizlerden hareketle metinlerde yer alan iletilerin çocuğun anlama düzeyine uygun olduğu ve olay akışında çocuğun kolaylıkla sezebileceği şekilde yer edindiği söylenebilir.

- Tacettin Şimşek’in eserlerinin içerik unsurları ve Türkçe Dersi Öğretim Programı ilkeleri açısından çocuk okurların seviyesine uygun olduğu saptanmıştır. Ceylan, (2021) Ahmet Şerif İzgören’in çocuk kitaplarını incelediği çalışmasında İzgören’in eserlerinin içerik özellikleri açısından hedef kitleye uygun olduğu, çocukların hayal dünyalarını zenginleştirerek onlarda okuma alışkanlığı kazandıracak nitelikte olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada incelenen metinlerde de aynı özelliklerin tespit edilmesi, iki araştırmanın sonuçlarının benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Tacettin Şimşek’ in eserlerinin ilköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alması hâlinde, Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki çeşitli kazanımlarla ilişkilendirilerek oluşturulacak etkinliklerin, başta temel dil becerileri olmak üzere, zihin becerileri, duygusal ve sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlayabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlar temel alınarak şu önerilerde bulunulabilir:

- İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki çeşitli temalarda Tacettin Şimşek'in hikâye ve şiirlerinden yararlanılabilir.
- Tacettin Şimşek'in hikâye ve şiir kitapları çocukların okuma kültürü kazanma sürecine olumlu katkı sağlayabileceğinden okulların ve sınıfların kütüphanelerinde yer alabilir.
- Tacettin Şimşek'in akademik kesim dışında çocuk edebiyatı alanında da nitelikli eserler ürettiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda sözü edilen eserler, çocuk edebiyatı ve Türkçe eğitime katkı sağlayacak çeşitli çalışmalarda kullanılabilir.
- İçerik özellikleri itibarıyla nitelikli metinler üreten Tacettin Şimşek'in eserleri biçimsel olarak incelenerek çocuğun görsel tasarım becerisinin gelişimine katkısı ortaya çıkarılabilir.

KAYNAKÇA

- Akkan, E. İ. (2010). *Bir çocuk edebiyatı yazarı olarak Cahit Uçuk* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Aksun, Z. (2010). *Çocuk edebiyatı kapsamında Enver Naci Gökçen'in hikâyeleri ve bunların eğitim değeri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Akyüz, M. (2014). *Muzaffer İzgü'nün çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arik, Ö. (2021). *Suzan Albek'in çocuk edebiyatı eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Arıkan, B. (2018). *Çocuk edebiyatının temel ilkeleri bakımından memduh şevket esendal'in öykülerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Ay, İ. (2009). *Muallim Naci, Ahmet Rasim ve Halide Nusret Zorlutuna'nın anı türündeki eserleriyle çocuk edebiyatımızdaki yeri ve başlıca temaları* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Bilgen, K. (2021). *Almila Aydın'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Bulut, K. (2021). *Ayla Kutlu'nun merhaba sevgi adlı çocuk romanının değerler eğitimi ve on kök değer açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Ceylan, M. (2021). *Ahmet Şerif İzgören'in çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Coşkun, E., ve Taş, S. (2008). Ders kitaplarına metin seçimi açısından Türkçe Öğretim Programlarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), s. 59-74.
- Çalık, F. (2021). *Rıfat Ilgaz'ın çocuk edebiyatı eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Çalışkan, G. (2016). Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türkçe ders kitapları: 5. sınıf Türkçe ders kitabına yönelik bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(2), s.

200-214.

- Çelebi, V. (2018). *Aytül Akal'ın çocuk romanlarının değerler aktarımı açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Çelikpazu, E. E. ve Aktaş, E. (2011). MEB 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değer iletimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, s. 413-424.
- Çolakça, C. (2019). *Gülsevin Kırıl'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Demir, Z. (2022). *Aslı Der'in kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Demirbaş, H. (2006). Sosyal Bilimler öğretiminde tematik yaklaşım. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*(75), s. 29.
- Dilidüzgün, Ş. (2010). Türkçe derslerinde metin etkinliklerinin okuma-anlama kazanımlarını gerçekleştirme yeterliği-bir öykü örneği. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), s. 13-30.
- Dilidüzgün, S. (2004). Okuma öğretimi hedefleri bağlamında Türkçe ders kitaplarındaki çocuk edebiyatı ürünleri. *HAYEF Journal of Education*, 1(2), 43-55.
- Doğan, Ç. (2015). *Sevim Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri yönünden incelenmesi ve Türkçe eğitime katkısı* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Eker, D. (2019). *Behçet Necatigil'in şiirlerindeki çocuk imgesinin temalar bakımından Türkçe eğitime katkısı* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Erdem, A. ve Bayraktar, A. (2018). Öğretmen adaylarının Türkçe öğretimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi Journal of Mother Tongue Education*, 11-27.
- Erdoğan, M. E. (2021). *Nezihe Meriç'in çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Güneş, F. (2017). Türkçe öğretiminde etkinlik yaklaşımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(1), s. 48-64.
- Güneş, F. (2019). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller (6 b.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Horlar, Ş. C. (2022). *Ortaokul Türkçe kitaplarındaki etkinliklerin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- İpek, O. (2017). *Çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi çerçevesinde Numan Kartal'ın eserlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- İşeri, K. (2018). *Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik özellikleri. (ed. Hakan Ülper). Türkçe ders kitabı çözümlemeleri içinde (s. 107- 162) .* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- İşeri, K. ve Baştuğ, M. (2016). Yeni Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *International Journal of Language Academy*, s. 17-35.
- Karadeniz, E. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk hikâyelerinin çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi (18.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karatay, H. (2011). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kaya, N. (2022). *Sivas masallarının Türkçe Dersi Öğretim Programı 'nda yer alan kök değerler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kılıç, D. (2019). *Ders kitabının öğretimdeki yeri. (Ed. Özcan Demirel, Kasım Kırğlu). Ders kitabı incelemesi içinde. (s. 37-53)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kılınç, A. ve Duman, I. (2012). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki tematik yaklaşım üzerine bir inceleme. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, s. 94-101.
- Kirazlı, N. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğa görelilik açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kırbaş, A. (2008). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin (okul değişkenine göre) yazılı anlatım metinlerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 72-93.

- Koç, R., ve Kıymaz, M. S. (2019). *Türkçe öğretiminde güncel eğilimler ve sorunlar*.(Ed. Kenan Bulut, M. Nuri Kardaş). *Türkçe Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları içinde* (s. 219-236). Ankara: Pegem Akademi.
- Korkutan, K. ve Kaplan, K. (2022). Çocuk Kalbi isimli çocuk romanının Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler açısından incelenmesi. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 21(1), s. 545-563.
- MEB. (2005). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Klavuzu*. Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB. (2006). İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8 Sınıflar) Öğretim Programı. *Milli Eğitim Bakanlığı*.
- MEB. (2006). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim Türkçe dDersi (6,7 ve 8.sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Pegem Akademi.
- MEB. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7, ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB YAYINLARI.
- Nural, E. K. (2019). *Jules Verne'in eserlerindeki tema ve iletilerin Türkçe Öğretim Programı bağlamında incelenmesi ve değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Oğuzkan, F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, F. A. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oktay, A. (2013, Kasım 29). 21. Yüzyılın insanını yetiştirmek <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/21-yuzyilin-insanini-yetistirmek-25240993> adresinden alındı.
- Özenç, E. (2021). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisini geliştirmeye etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Özkul, Z. E. (2019). *Haldun Taner'in öykülerinde tespit edilen değerlerin Türkçe Öğretim Programında(1.-8.) yer alan kök değerlerle uyumu* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Öztürk, Y. (2019). *Hüseyin Yurttaş'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özellikler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Sağlam, Ö. (2009). *Harf Çocuk Edebiyatı çeviri kitaplarının çocuk edebiyatı açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Satılmış, S. (2022). *Çocuk Dergileri metinlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki kök değerler ve yetkinlikler açısından incelenmesi* (2018-2020).
- Sever, S. (2021). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2019). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayınları.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, D. ve Bayramoğlu, C. D. (2016). 2015 Türkçe Öğretim Programının metin tür ve tema seçimi bakımından değerlendirilmesi. *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), s. 2095-2130.
- Şahin, S. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler açısından rafadan tayfa çizgi filminin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Şen, E. (2019). *Etkili bir Türkçe öğretiminin temel Bileşenleri*.(Ed. Kenan Bulut, M.Nuri Kardaş). *Türkçe öğrenme ve öğretim yaklaşımları içinde* (s.237-251). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Şimşek, T. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Konya: Suna Yayınları.
- Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tarhan, H. (2021). *Sabahattin Ali Öykülerinin çocuk edebiyatı ilkeleri ve Türkçe eğitimi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- TDK. (2022). *Türk Dil Kurumu* <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Tekin, E. (2017). *Süleyman Bulut'un çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- TÜBA. (2011). *Türkçe bilim terimleri sözlüğü*. Ankara: TÜBA Yayınları.
- Ulutaş, B. (2017). *Doküman analizi yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları. t. a. yöntem içinde, nitel araştırma* (s. 279-297). Anı Yayıncılık.
- Uyar, E. (2019). *Hasan Kallimci'nin destan romanlar serisinin çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Yaylı, Y. (2018). *Türkçe öğretim programı ve ders kitapları. (Ed. Hakan Ülper). Türkçe ders kitabı çözümlemeleri içinde. (s. 23-40). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.*
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.*
- Yılmaz, G. (2019). *Uygurca öyküleyici metinlerde (çatık) yer alan değerlerin Türkçe öğretim programına göre incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.*
- Yılmaz, N. (2013). *Çocuk edebiyatı bağlamında Bestami Yazgan üzerine bir inceleme (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.*
- Yılmaz, Ş. Ö. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin çocuk kitaplarının disiplinler arası öğretimde kullanımı konusunda görüşlerinin incelenmesi (Yüksek Lisan Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.*
- Yüce, B. (2020). *Hamdi Ülker'in eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.*
- Yüksel, B. (2020). *Çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından Behiç Ak'ın kitaplarında görsel tasarım, değerler ve metin ilişkileri (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.*